

JULES VERNE

A LÁNGBAN ÁLLÓ SZIGETTENGER

FORDÍTOTTA VAJTHÓ LÁSZLÓ

TARTALOM

- I. HAJÓ A LÁTHATÁRON
- II. SZEMTŐL SZEMBEN
- III. GÖRÖGÖK TÖRÖKÖK ELLEN
- IV. GAZDAG EMBER SZOMORÚ HÁZA
- V. A MESSZÉNIAI PART
- VI. HAJRÁ, A SZIGETTENGER KALÓZAI UTÁN
- VII. A VÁRATLAN VENDÉG
- VIII. HÚSZMILLIÓ A KOCKÁN
- IX. LÁNGBAN ÁLL A SZIGETTENGER
- X. HADJÁRAT A SZIGETTENGEREN
- XI. JELADÁSOK, AMELYEKRE NEM JÖN VÁLASZ
- XII. ÁRVERÉS SZKARPANTÓBAN
- XIII. A SZYPHANTA FEDÉLZETÉRE!
- XIV. SZAKRATIF
- XV. BEFEJEZÉS

I. HAJÓ A LÁTHATÁRON

1827. október 18-án délután öt óra tájban, kis levantei hajó igyekezett előre szél mentén, hogy még az éj beállta előtt befusson a koroni öböl bejáratánál fekvő vitylói kikötőbe.

A kikötő, Homérosz hajdani Oetylosza, az ioni és az égei tenger három mély beszögellésének egyikében fekszik. Ezek a beszögellések alakítják ki azt a platánfalevelet, amelyhez találóan hasonlították Dél-Görögországot. Ezen a levélen bontakozik ki az ókori Peloponnesz vagy Morea, ahogy az újabbkori földrajz nevezi. Az első csipkészet nyugat felől a koroni öböl, mely Messzénia és a Mani közt nyílik; a második a marathoni öböl, mely nagyot kanyarít ki a zord Lakónia partvidékéből; a harmadik Nauplia öble, melynek vizei Lakóniát Argolistól elválasztják.

A három öböl közül az elsőhöz tartozik a vitylói kikötő. Az öböl keleti partszegélyén egy szabálytalan alakú kis öböl mélyén fekszik, a Tajgetosz tengerparti előnyúlványainak lábánál. Ennek a hegységnek a folytatódása befelé a Mani-vidék földtani vázát alkotja. Biztos talaja, könnyen járható hágói és magaslatai nyújtják a lehető legjobb menedéket e parton, amelyet szüntelen ostromolnak a Földközi-tenger viharai.

A hajó, mely elég erős észak-északnyugati szélben haladt előre, még nem látszott a vitylói révpartról. Valami hat-hét tengeri mérföldre lehetett tőle.¹ Bár igen tiszta idő volt, a legmagasabb vitorláinak szegélye is alig rajzolódott még ki a fényárban úszó szemhatár szélén.

De ami nem látszott lentről, látható volt a magasból, a város felett emelkedő hegyoromról. Vityló amphitheatrum² módjára épült, meredek sziklákon, amelyet Kelapha ősi fellegvára véd. Főnt néhány ódon torony romjai emelkednek; ezek későbbi eredetűek a Szerapia templom különös maradványainál, melynek ion oszlopai és oszlopfői ma is ékesítik Vitylo templomát. E tornyok szomszédságában két-három, alig látogatott kápolnácska áll, hol barátok látják el a szolgálatot.

Illő megállnunk egy pillanatra ennél a „szolgálat” szónál, valamint a „barát” kifejezésnél, ahogyan a messzéniai partok kalugyereit³ hívják. Különbözik egyikükkel, aki az imént lépett ki a kápolnából, mindjárt meg is ismerkedhetünk.

Görögországban ebben az időben a vallás még furcsa keveréke volt a pogány legendáknak és a keresztény hitnek. Sok hívő olybá vette az ókor istennőit, akár az új vallás szentjeit. Sőt, amint Henry Belle⁴ megjegyzi, manapság is „szentekkel tévesztik össze a félisteneket, a paradicsom angyalaival az elvarázsolt völgyek manóit, s sziréneket, fúriákat úgy hívnak segítségül, akár a Szűzanyát. Innét a sok megmosolyogtató, fura hókusz-pókusz és meghökkenítő ájtatosság, melynek zavaros káoszában néha maga a papság sem tud eligazodni.”

---

¹ Egy tengeri mérföld 1852 m.

² Görög körszínház.

³ Görögkeleti szerzetes.

⁴ Francia történész. (Ejtsd: anri bell.)

Kivált századunk első negyedében - körülbelül ötven évvel ezelőtt, vagyis akkor, amikor történetünk kezdődik - még ugyancsak tudatlan volt a görög félsziget papsága, s a gondtalan, együgyű barátok, afféle „derék komák”, nemigen voltak alkalmasak arra, hogy ezt a természet-től babonás népséget vezessék.

De még ha csak tudatlanok lettek volna ezek a kalugyerek! Görögország egyes részeiben, kivált Mani vad területein, természetüktől meg az ínségtől hajtva, bizony kéregettek is, drachmáért koldultak, mit kegyes utazók vetettek oda nekik, s az volt egyetlen foglalatosságuk, hogy holmi hamis szentképeket csókoltattak hívőikkel, vagy egy-egy szent fülkéjének örökmécsesét gondozták, a kevés tized, gyónás, temetés, keresztelő miatt keseregve. Ezek az amúgy is alacsony sorból való szegény ördögök egyáltalán nem riadtak vissza az érkező hajókra leskelődő parti örök már amennyire közhasznúnak mondható foglalkozásától.

Vitylo tengerészei éppen a kikötőben heverésztek, amolyan nápolyi lazzarinók módján, kiknek órák hosszat kell pihenniük, hogy néhány percnyi munkát kiheverjenek. Hanem most egyszeriben feltápáskodtak, látva, hogy egyik kalugyerük hadonászva rohan le a faluba.

Ötven-ötvenöt éves férfi lehetett; nemcsak köpcös, de jó kövér is, nyilván a naplopástól; ravaszdi arca nem sok bizalmat keltett.

- No, mi az, szentatyus? - kiáltott fel az egyik tengerész elébe futva.

A vitylói annyira orrhangan, nazálisan beszélt, hogy bátran azt hihette volna az ember: Publius Ovidius Naso⁵ volt a hellének egyik őse. Mégpedig azzal a mani tájszólással beszélt, melyben görög, török, olasz és albán ízek keveredtek, mintha csak a bábéli nyelvzavar idejéből maradt volna meg.

- Tán bizony Ibrahim katonái szállták meg a Tajgetosz tetejét? - kérdezte egy másik tengerész, nemtörődöm mozdulattal, amely nem tanúskodott mély hazafiúi érzelméről.

- Hacsak nem franciák, akikhez semmi közünk! - válaszolt az első tengerész.

- Egyik tizenkilenc, másik egy híján húsz - vetette közbe a harmadik.

Ebből a válaszból látnivaló volt, hogy a nagy küzdelem - mely akkor éppen a legszörnyűbb szakaszában volt - mily kevésbé érdekelte Peloponnesosz e szélső csücskének lakóit, szöges ellentétben az északi maniótákkal, akik olyan ragyogóan tüntették ki magukat a függetlenségi harcban.

Hanem a dagadt kalugyer egyiküknek sem tudott felelni. Egészen kifulladt, mialatt lerohant a sziklafal meredek lejtőjén. Asztmás melle levegő után kapkodott. Beszélni akart, de egyetlen hang sem jött ki a torkán. Egyik őse, a marathoni katona, mielőtt holtan rogyott össze, legalább hírt tudott adni Milthiádész győzelméről. De itt ma már szó sem volt Milthiádészről, meg az athéniek és a perzsák háborúskodásáról. Hiszen Mani e távoli csücskének vad lakói már alig voltak görögöknek mondhatók.

- No, beszélj már, atyus, beszélj már! - kiáltott rá egy Gozzo nevezetű vén tengerész, türelmetlenebbül a többinél, mintha kitalálta volna, mit akar újságolni a barát.

Ez végre nagyot lélegzett, majd karját a messzeségbe nyújtva, így szólt:

- Hajó a láthatáron!

---

⁵ Ovidius latin költő mellékneve; a „Naso” orrot jelent.

E szóra a semmittevőknek felállni, tenyerükbe csapkodni, a kikötő fölött emelkedő sziklára felmászni - pillanat műve volt. Innen nagyobb darabon áttekinthették a nyílt tengert.

Idegen ember nyilván azt képzelhette volna, hogy olyan érdeklődésből támadt a nagy lótás-futás, aminőt minden, nyílt tengerről érkező hajó kelt az ilyesmikért rajongó tengerészekben. Éppenséggel nem; jobban mondva, ha már valami lázba ejthette e vidék lakóit, annak egészen különös oka volt.

Valóban most is, amikor e történetet írjuk - s nemcsak, amikor megesett az -, Mani még mindig különálló terület Görögország közepén, mely 1828-ban független királyság lett a drinápolyi szerződést aláíró európai nagyhatalmak határozatából. A manióták, legalábbis azok, akik az itteni öblök közt húzódó földcsíkokon élnek, félig barbárok maradtak s inkább tulajdon szabadságukkal törődnek, mintsem a hazájukéval. Alsó-Moreának ezt a végső nyúlványát emberemlékezet óta szinte lehetetlen volt kordában tartani. Sem a janicsárok, sem a görög zsandárok nem bírtak lakóival. Civakodók, bosszúállók, kikenél firól-fira száll a gyűlölködés, mit csak vér olthat ki; született fosztogatók - bár egyben vendégszeretők is -, sőt gyilkosok, ha a rablás úgy hozta magával. Ezek a vad hegyilakók mégis a spártaiak egyenes leszármazottainak mondják magukat. Azonban a Tajgetosz zezgúgai közé zárva, hol ezrével találni csaknem megközelíthetetlen, apró fellegvárakat - „pyrgos”-okat -, kényük-kedvük szerint játsszák a középkori úri haramiák szerepét, akik törrel, karabéllyal gyakorolták hűbéri ököljogukat.

Bizony, ha a manióták félig-meddig ma is vadak, képzelhető, milyenek lehettek ötven évvel ezelőtt. Századunk első harmadában, amikor a tengereken cirkáló gőzhajók még nem nehezítették meg garázdálkodásukat, a legvakmerőbb kalózok voltak ezek, kereskedelmi hajók rémei Levante valamennyi kikötője táján.

Vitylo kikötője, azáltal, hogy a Peloponnesz csücskén, két tenger bejáratánál feküdt, közel a tengeri martalócoktól oly előszeretettel látogatott Cerigotto-szigethez, különösen alkalmas, könnyen hozzáférhető fészek volt mindazoknak a gézengúzoknak, akik a szigettengeren és a Földközi-tenger szomszédos partvidékein kalózkodtak. Mani e részén a lakosság központi települését akkoriban sajátosan Kakovonni földjének nevezték, s a kakovonnióták, a Matapan-hegyfokban kiszögellő földnyúlvány mindkét felén, kedvükre garázdálkodhattak. A hajókat tengeren támadták meg, vagy a szárazföldről hamis jelzésekkel csalták kelepcébe. Mindenütt fosztogatták, felégették őket. Mellékes, hogy török, máltai, egyiptomi, vagy éppen görög volt a legénység, irgalmatlanul lemészárolták vagy rabszolgának adták el a berber partokon. Ha nem akadt munka, ha a koroni vagy a marathoni öbölben Cerigo vagy a Gallo-hegyfok vizein csak elvétve tűnt föl hajó a part közelében, akkor nyilvános imák szálltak a viharok istenéhez, kegyeskednék zátonyra futtatni holmi nagy teherbírású, dús rakományú hajót. A kalugyerek hitsorsosaiknak busás hasznót kívánva, egyáltalán nem eresztették el fülük mellett ezeket a könyörgéseket.

Hanem most hetek óta pangott a kalózkodás. Egyetlen hajó sem kötött ki Mani partjain. Határtalan volt hát az öröm, mikor a barát az asztmától el-elfulladva hörögte:

- Hajó a láthatáron!

Csaknem ugyanakkor tompán kongani kezdett a simandra, afféle ezekben a tartományokban használatos, vasnyelvű faharang, amilyeneket azért használtak e tartományokban, mert érc-harangot nem engedélyeznek a törökök. De ezek a baljós, szaggatott hangok elegendők voltak, hogy e prédaleső népséget, a fosztogatásra és meszárlásra egyformán kapható férfiakat, nőket, gyermekeket, a vad és rettegett kutyákat egybeterelessék.

Közben a szirttetőn összesereglett vitylóiak nagy zsvíj közt vitatkoztak. Vajon miféle hajót újságolt a kalugyer?

A hajó az éj közeledtével erősebbé vált észak-északnyugati szélben szaporán szelte a vizet. Még az is megeshetett, hogy egy nekifutással megkerüli a Matapan-fokot. Iránya után ítélve Kréta felől jöhetett. A hajótest kezdett már feltűnedezni a fehér barázdák fölött, melyeket maga után hagyott, de vitorlázata még csak kusza tömkelegnek látszott. Így bajosan lehetett felismerni, miféle alkotmány. Azért is hangzott el percek alatt annyi, egymásnak ellentmondó megjegyzés.

- Háromárbocos *sebek*⁶ - szólt az egyik tengerész. - Már látom is az előárboca négyszögű vitorlát!

- Dehogyan! - vágott közbe egy másik. - Háromárbocos *pink*⁷ az! Nézzétek csak emelt farát, meg duzzadt orrtökéjét!

- *Sebek* vagy *pink*! Ugyan, ki az ördög tudná ilyen messziről megkülönböztetni őket?

- Vajon nem inkább négyszögvitorlájú *polak*?⁸ - jegyezte meg egy másik tengerész, félig behajlított kezéből messzelátót formálva.

- Bárcsak segítene a jóisten! - válaszolta az öreg Gozzo. - Polák, *sebek* vagy *pink*, mindenképpen háromárbocos, három árboc pedig többet ér kettőnél, mikor arról van szó, hogy busás kandiai borszállítmánnyal vagy szmirnai kelmével kössön ki egy hajó partjainkon.

E bölcs megjegyzésre még figyelmesebben nézelődtek. A hajó lassanként közeledett s mind nagyobb lett; mivel azonban igen szél mentén haladt, oldalvást nem lehetett szemügyre venni. Bajos lett volna hát megmondani, két- vagy háromárbocos-e, vagyis hogy remélhetőleg tetemes teherbírású-e vagy sem.

- Eh, a kirelejumát! Még a devla is ellenünk paktál! - kiáltott az öreg Gozzo, több nyelv szavaiból válogatott káromkodással, külön-külön megnyomva minden szót. Még *felukka*⁹ lesz a végén!...

- Vagy éppen *speronare*!¹⁰ - kiáltott fel a kalugyer, éppoly csalódottan, mint hívei.

Felesleges részleteznünk, milyen keserű felkiáltások követték ezt a két megjegyzést. De bármiféle hajó volt is, azt már megállapíthatták, hogy száz-százhusz tonnánál nem lehet nagyobb a vízkiszorítása. Egyébként mellékes, ha a rakománya nem tekintélyes, csak értékes legyen. Akadnak egyszerű felukkák, sőt *speronárék* is, amelyek drága borokkal, finom olajjal, vagy értékes kelmékkel vannak megrakodva. Ebben az esetben megéri a fáradságot, hogy rajtuk üssenek s csekély bajlódással busás hasznot húzzanak belőlük. Hát nem kellett még kétségbeesni. Különb is a banda régi tagjai, effélékben igen tapasztalt fickók, igen tetszetősnek találták a hajó mozgását, ami előnyére szolgált a szemükben.

---

⁶ Vitorlás hajófajta.

⁷ Vitorlás hajófajta.

⁸ Vitorlás hajófajta.

⁹ Vitorlás hajófajta.

¹⁰ Vitorlás hajófajta.

Közben a nap már kezdett tünedezni az ioni tenger nyugati szemhatárán, de az októberi alkonyat elég világos volt, hogy az éj beálltaig még egy óra hosszat látni lehessen a hajó körvonalait. Egyébként a Matapan-fokot megkerülve, két tájolóvonásnyit¹¹ oldalvást fordult, hogy minél könnyebben érjen a kikötő bejáratához, s így jobban szemügyre vehették.

- Szakoleva!¹² - röppent el a szó pár pillanat múlva az öreg Gozzo szájáról.

- Szakoleva! - kiáltották társai; csalódottságuk szitkok fergetegében tört ki.

Mivel azonban tévedésről egyáltalán nem lehetett szó, nem vitáztak többé. A koroni öböl bejáratánál manőverező hajó valóban szakoleva volt. Különben a vitylóbelieknek nem volt igazuk, mikor eleve balszerencséről óbégáltak. Hiszen adódhat drága rakomány a szakolevák fedélzetén is.

Így hívják az olyan középteherbírású levantei hajókat, melyeken a fedélzet hajlata a hajófar felé kissé emelkedik. Három, egy törzsből álló árboca trapéz vitorlával van felcsarnakolva.¹³ Középen, az erősen előredülő főárbocon latin-, segéd-, derék- és sudárvitorla feszül. Elöl két háromszögű orrvitorla, hátul felemás árbocon két csúcsvitorla egészíti ki a vitorlázatot, miáltal a hajó szokatlanul hat. A hajótest élénk színezése, előrenyúló orrtökéje, változatos árbocozata, szeszélyes szabású vitorlái révén egyik legritkább példánya volt azoknak a takaros hajóknak, melyek százával térülnek-fordulnak a Szigettenger szűk vizein. Mi sem szemrevalóbb egy ilyen könnyű alkotmánynál, amint tajtéktól övezve megfekszik a vizen, vagy kiemelkedik a hullámokból s könnyedén szökell, mint valami roppant nagy madár, mely szárnyaival a nap utolsó sugaraitól tündöklő tengert súrolja.

Bár erősebb szél kezdett fújni és „felhősárkányok” borították az eget - mennyboltjuk némely fellegét nevezik így a levanteiek -, a szakoleva semennyit sem csökkentett vitorlázatán. Sőt, sudárvitorláját is fennhagyta, melyet kevésbé bátor tengerész bizonyára behúzott volna. A kapitány nyilván ki akart kötni s egyáltalán nem volt kedve a máris háborgó, vihart ígérő tengeren tölteni az éjszakát.

De ha a vitylobelieknek nem is volt kétségük afelől, hogy a szakoleva az öbölbe igyekszik, az már nagy fejtörést okozott, vajon az ő kikötőjükben akar-e horgonyt vetni.

- Eh! - kiáltott fel egyikük -, szinte azt hinné az ember, azzal szórakozik, hogy a szelet vitorlájába fogja, ahelyett, hogy befutna!

- Az ördög kapaszkodna bele! - vágott közbe egy másik. - Hát egyre csak kerül-fordul, s végén majd megint nekivág a nyílt tengernek.

- Talán Koronba menne?

- Vagy Kalamata iránt?

Mind a két feltevés egyformán lehetséges volt. Koront, a mani partnak ezt a kikötőjét elég gyakran látogatják a Levante kereskedelmi hajói, s Dél-Görögország olaja igen fontos kiviteli cikk e vidékről. Ugyanez mondható az öböl mélyén fekvő Kalamatáról is, melynek bazárjai telis-tele vannak kézműáruval, szövettel vagy cserépedényekkel, Nyugat-Európa különböző országainak szállítmányaival. Lehetséges volt tehát, hogy a szakoleva rakománya az egyik vagy másik kikötőnek szólt, ami nagyon lehangolta a rablásra, fosztogatásra leső vitylobelieket.

---

¹¹ Tájoló: vonásokra beosztott iránymutató hajóműszer.

¹² Vitorlás hajófajta.

¹³ Vitorlával ellátva.

A szakoleva, mialatt ilyen mohó tekintetek figyelték a partról, gyorsan vitorlázott előre. Egykettőre Vitylo előtt járt. Sorsának most már el kellett dőlnie. Ha továbbhalad az öböl közepe felé, Gozzónak és társainak még reményük sincs arra, hogy utolérjék. Valóban, még ha leggyorsabb csónakjaikba vetik is magukat, akkor sem bírják utolérni, járata olyan fölényben volt a roppant vitorlázat alatt, mely meg se kottyant neki.

- Befut!

Ez a szó csakhamar a vén tengerész szájáról hangzott el, kinek kampós keze úgy lendült a kis alkotmány felé, mintha menten meg akarná csáklózni.

Gozzo nem csalódott. A szakoleva kormánylapátját szélnek fordítva most már Vitylónak tartott. Ugyanakkor bevonták a sudár- és a második orrvitorláját, majd a derékvitorla lendült fel húzókötélen, így vitorlázatának egy részétől megszabadulva, jobban kezeügyében volt a kormányosnak.

Már-már leszállt az éj. Csak annyi ideje volt a szakolevának, hogy átjusson a vitylói kikötő bejáratán. Itt-ott sziklák húzódtak meg a tenger alatt, amiket el kellett kerülnie, különben menthetetlenül hajótörés a vége. A révkalauzt hívó lobogót azonban mégsem vonták fel a kis alkotmány főárbocára. Úgy látszik, a kapitány töviről hegyire ismerhette ezeket a veszedelmes helyeket, mivel segítséget nem kérve merészkedett oda. Meg talán tartott is - s volt rá oka -, a vitylóiak praktikáitól, akik minden teketória nélkül zátonyra futtatják -, így már nem egy hajó pusztult el.

Egyébként ebben az időben Mani partvidékének ezen a részén, még semmiféle világítótorony nem igazította útba a hajókat. Mindössze egyszerű kikötői jelzőtűz mutatta az utat a szirtek között vezető keskeny csatornán.

A szakoleva mind közelebb került. Már csak vagy fél mérföldnyire lehetett Vitylótól. Minden további nélkül készült kikötni. Látnivaló volt, hogy gyakorlott kéz kormányozza.

Ez azonban korántsem volt ennek a zsvány népségnek ínyére. Hiszen az volt az érdekük, hogy a hajó, melyre annyira fáj a foguk, nekimenjen egy szirtnek. Ebben az esetben kész cinkostársuk lett volna a zátony. Az fogott volna bele a munkába, nekik már csak be kellett volna fejezniök. Előbb hajótörés, utána fosztogatás: ez volt a megszokott munkamenetük, így elkerülik a közelharcot, a közvetlen rajtaütést, aminek egyikük-másikuk áldozatul is eshetik. Mert nem egy ilyen hajó akadt ám, melyet elszánt legénység védett, a támadást nem hagyta megtorlatlanul.

Gozzo és társai tehát pillanatig sem vesztegeltek, hanem elhagyták megfigyelőhelyüket s lesiettek a kikötőbe. Most már nem volt hátra más, mint kelet vagy nyugat hajóroncsrablónak szokásos cselvetéseikhez folyamodni.

A csatorna szűk vizein hamis irányba terelni, zátonyra juttatni a szakolevát - mi sem volt ennél könnyebb az éjszakában, mely nem is volt még vaksötét, eléggé megnehezítette a hajó minden mozdulatát.

- A parti tűzhöz! - szólt kurtán Gozzo, kinek habozás nélkül szoktak engedelmeskedni a társai.

Míndjárt megértették a vén tengerészt. Pár perccel később a parti fényjel, egy egyszerű lámpás a kis mólón felállított alacsony árboc végén, hirtelen kialudt.

Helyette egy másik lámpást gyújtottak meg s először ugyanabba az irányba állították. Míg azonban az előbbi a mólón mozdulatlanul állt s mindvégig ugyanazt a pontot jelezte a hajónak, addig annak a másiknak változtatták a helyét s így azzal egykönnyen eltéríthették útjából a hajót, egyenest neki valamely zátonynak.

Az új lámpás világa semmiben sem különbözött a másik fényétől, csak hogy ezt egy kecske szarvához kötötték, s az állatot lassan noszogatták előre, lefelé a sziklapart első lépcsőin. Így hát a lámpás az állattal együtt változtatta helyét s téves irányba terelhetette a szakolevát. Nem első ízben jártak el ily módon a vitylóiak. Ó, egyáltalában nem! Sőt igen ritkán esett, hogy bűnös vállalkozásuk kudarcot vallott volna.

Közben a szakoleva bejutott a csatornába. Miután fővitorláját bevonták, már csak a hátsó latin vitorlák s a háromszögű orrvitorla maradt fenn. E csökkentett vitorlázat elegendő volt, hogy horgonyzó helyére bejusson.

A kis alkotmány a fürkésző tengerészek ámulatára, hihetetlen biztonsággal nyomult előre a csatorna zezzugain. Szemlátomást mit sem törődött a kecske szarvához kötött mozgó lámpással. Fényes napvilágnál sem kormányozhatták volna szabályosabban. Úgy látszik, kapitánya sokszor kipróbálta már s annyira ismerte a Vitylóba vezető utakat, hogy vaksötét éjszaka is bizvást odamerészkedhetett.

Már meg is pillanthaták a vakmerő tengerészt. Körvonalai világosan rajzolódtak ki az árnyékban, a hajó orrán. Bőrancú abaposztó köpenybe burkolózott, melynek csuklyája a fejére hullt. A kapitány magatartásában semmi sem ütött azokra a jámbor partihajósokra, akik a hajó irányítása közben szüntelenül egy nagyszemű rózsafüzért morzsolgatnak, ami bizony mindennapi látvány a Szigettengeren. Egyáltalában nem! Ennek nem volt más gondja, minthogy nyugodt, mély hangon parancsokat osztogasson a hajó farán elhelyezkedő kormányosnak.

E pillanatban a sziklapart oldalán ide-oda mozgó lámpás kialudt. Mindez csöppet sem zavarta a szakolevát, rendületlenül folytatta útját. Már-már úgy látszott, hogy egy hirtelen fordulat miatt, kötélhossznyira a parttól egy veszedelmes sziklába ütközik, amely a vízszinttel egymagasságú s így a nagy sötétségben lehetetlen észrevenni. De a kormánylapát egyetlen könnyed mozdulata elegendő volt, hogy a hajó irányt váltson s elkerülje a közeli szirtet.

Ugyanilyen ügyes volt a kormányos, mikor egy másik zátony mellett kellett elhaladnia, mely igen szűk szorost hagyott a csatornán, s ahol már nem egy horgonyt vetni készülő hajó rekedt meg, akár cinkostársa volt a hajókalauz a vitylóbelielieknek, akár nem.

Ezek most már semmiképpen sem számíthattak holmi előnyös hajótörésre, ami védekezés nélkül kezükre juttathatta volna a szakolevát. Pár percbe sem telik, s a hajó horgonyt vet a kikötőben. Akkor, hogy hatalmukba keríthessék, feltétlenül meg kell csákyázniok.

A betyárok, miután összedugták a fejüket, így is határoztak, s nekiláttak a terv végrehajtásának, aminek az éjszaka sötétje különösen kedvezett.

- Csónakba! - kiáltott a vén Gozzo, kinek rendelkezéseit sohasem követte vita, kivált, ha fosztogatásra adott parancsot.

Valami harminc erős férfi, némelyik pisztollyal felfegyverkezve, nagy részük törrel, fejszével hadonászva, vetette magát a kőparton kikötött csónakokba, s felkerekedtek, nyilván többen, mint ahány tengerész a szakoleván volt.

E pillanatban kurta parancs hangzott fel a hajópárkányon. A szakoleva a szirtok közötti csatornából kijutva, bent volt már a kikötőben. Vitorlakötelei megereszkedtek, horgonya az imént merült alá, s a hajó veszteg maradt, miután a lánc meghúzódásától még egyet rándult.

A csónakok legfeljebb néhány hajósöltre lehettek már. Máskor, ismerve a vitylóbelieliek rossz hírét, minden hajó legénysége - még ha nem is volt túlzottan gyanakvó - fegyveres védelemre készült volna, ha netalán szükség lenne rá.

Itt szó sem volt erről. A szakoleva kapitánya horgonyvetés után visszament a hajó farára, mialatt emberei, ügyet sem vetve az érkező csónakokra, nagy lelki nyugalommal kezdték rendezgetni a vitorlákat, hogy a fedélzetet szabaddá tegyék.

Mindössze egy dolog tűnhetett volna fel. Ugyanis nem csavarták be sebbel-lobbal a vitorlákat, hanem rajtahagyták a köteleken, hogy újabb felkerekedés esetén csak fel kelljen húzniok őket.

Az első csónak a hajófar baloldalán ütődött a szakolevának. Csaknem ugyanakkor a többi is beleütközött. S mivel a hajópárkány alacsony volt, a támadóknak halált hozó ordítással csak át kellett ugraniok rajta, hogy a fedélzetre jussanak.

A legbőszebbek a hajó farára vetették magukat. Egyikük egy hajólámpást kapott fel s a kapitány arcához emelte.

Ez egy kézmozdulattal hátravetette csuklyáját; ábrázatát most egészen megvilágította a fény.

- Ejnye, no - mondotta -, hát a vitylóbéliek már meg sem ismerik földijüket, Nikolasz Sztarkoszt?

Így szólván, nyugodtan keresztbefonta a karját. Kevéssel azután a csónakok elhagyták a hajót és rohanvást visszatértek a kikötőbe.

II. SZEMTŐL SZEMBEN

Tíz perc múlva egy könnyű kis csónak hagyta el a szakolevát, s a móló alján tette le azt a magános, fegyvertelen férfit, aki elől az imént olyan lóhalálában fújtak takarodót a vitylőbeliek.

A *Karyszta* kapitánya - így hívták a kis alkotmányt, mely az imént vetett horgonyt a kikötőben - középtermetű férfi volt, vastag tengerészsipkája alól nagy és büszke homlok tűnt elő, zord szemében elszánt tekintet. Ajka fölött az egyenesen kétfelé sodort klefta-bajusz¹⁴ nem hegyben, hanem nagy csomóban végződött. Széles mellkasú, tagbaszakadt ember volt. Fekete haja fürtökben hullt vállára. Ha elmúlt is harmincöt esztendő, legfeljebb néhány hónappal. De szélbarnított orcája, kemény arckifejezése, homlokán egy mély, mintegy barázda módjára árkolt ránc, mely azonban nem vallott becsületes életéről, idősebbnek mutatta koránál. Ami ruházatát illeti: nem a palikárok¹⁵ jellegzetes kurta zubbonya, mellénye, fusztanellója¹⁶ volt rajta.

Barna csuklyás, halványszínű sujtással szegett kaftánja, bőrácú, zöldes, hosszú csizmaszárba bújtatott nadrágja inkább a berber partok tengerészviseletére emlékeztetett.

Nikolasz Sztarkosz azonban mégiscsak görög származású volt, a vitylói öböl szülöttje. Itt töltötte kora ifjúságának éveit. Mint gyermek és serdülő ifjú ezek közt a sziklák közt járta ki a tengeri élet iskoláját. Ezeken a vizeken hajóztatott, áramlatok sodrában és szelek szárnyán. Nem volt olyan kis öböl, melynek mélységét, kikötőhelyét ki ne tapasztalta volna; olyan szirt, homokzátony, tenger alatt meghúzódó szikla, melynek fekvését ne ismerte volna; a csatornák olyan kanyarulata, melyen iránytű, révkalauz nélkül el ne igazodott volna, ha mégolyan zezugos volt is az. Könnyen érthető hát, hogy földijeinek hamis jeladása ellenére olyan biztos kézzel tudta irányítani a szakolevát. Egyébként is jól tudta már, mennyire lehet bízni a vitylóiakban. Eleget látta már őket munkában. Meg aztán talán nem is vette tőlük zokon rabló hajlamukat, természetesen csak addig, ameddig saját maga kárát nem vallotta annak.

De ahogy ő ismerte őket, azok is jól ismerték Nikolasz Sztarkoszt. Apja a sok ezer között egyik áldozata volt a törökök kegyetlenségének. Halála után anyja, gyűlölettel eltelve, csak a pillanatot leste, hogy mikor vetheti magát az ozmán zsarnokság elleni első felkelés karjaiba. Maga tizennyolc éves korában elhagyta Manit, hogy a tengereket járja, főként a Szigettengert s nemcsak tengerésszé képezte ki magát, hanem kalózzá is. Rajta kívül csak a jó ég a megmondhatója, hogy életének ebben a szakában miféle hajók fedélzetén szolgált, miféle kalóz- meg martalócvezérek parancsoltak vele, miféle lobogó alatt küzdött először, mennyi vért ontott, Görögország ellenségeinek vagy védelmezőinek vérét - ugyanazt, mely a tulajdon ereiben folyt. Közben azonban néha viszontláthatták Koron öblének különböző kikötőiben. Kalóz hőstetteiről nem egy földije tudott mesélni, akikkel együtt kereskedelmi hajókat támadt meg és foglalt el, a zsákmányolt gazdag rakományokon osztozva. Mindazonáltal hírhedt alakját bizonyos titokzatosság övezte, ami Mani-szerte felkeltette az emberek érdeklődését.

---

¹⁴ Klefta: hegyi rabló.

¹⁵ Palikár: görög szabadságharcos katona.

¹⁶ Fusztanella: görög nemzeti viselet, ráncos, bő, térdigérő szoknyaféle.

Így magyarázható meg az a fogadtatás, melyben Vitylo lakosai ezt a férfit részesítették, s az is, hogy miért keltett bennük tiszteletet már a puszta megjelenésével, s hogy a szakoleva parancsnokát felismerve miért hagytak fel azzal a tervükkel, hogy kifosztják a hajót.

Mihelyt a *Karyszta* kapitánya valamivel a móló mögött elérte a kikötő partját, férfiak és nők odaszaladtak, hogy fogadják s tisztelettudóan sorfalat álltak az útján. Mikor kikötött, egyetlen kiáltás sem hangzott. Úgy látszik, Nikolasz Sztarkosznak volt annyi tekintélye, hogy már megjelenésével csendet parancsoljon. Megvárták, míg ő szólal meg, s ha nem beszél - ami könnyen megeshetett -, senki sem meri megszólítani.

Nikolasz Sztarkosz meghagyta a vitorláscsónakot vezető matrózainak, hogy menjenek vissza a hajóra, aztán elindult abba a beszögellésbe, melyet a rakodópart a kikötő mélyén képez. De alig tett húsz lépést arrafelé, hirtelen megállt, majd megpillantva az öreg tengerészt, aki úgy haladt mögötte, mintha parancsára várt volna, így szólt:

- Gozzo, tíz erős férfira lesz szükségem, ki kell egészítenem a legénységet!

- Megkapod, Nikolasz Sztarkosz - válaszolt Gozzo.

Ha százat akart volna a *Karyszta* kapitánya, annyit is kapott volna ettől a tengerész népségtől. S ezek a férfiak, anélkül, hogy megkérdezték volna, hova viszi őket, mi lesz a dolguk, kinek a részére mennek hajózni vagy harcolni, mind a százan elszántan követték volna földijüket, hogy sorsában osztozzanak, mert jól tudták, hogy bármilyen módon is, végül csak megtalálják a számításukat.

- A tíz ember egy órán belül a *Karyszta* fedélzetén legyen - tette hozzá a kapitány.

- Ott lesz - válaszolt Gozzo.

Nikolasz Sztarkosz egy kézmozdulattal jelezte, hogy ne kövessék és végighaladva a móló tövénél meghajló parton, eltűnt a kikötő egyik szűk utcájában.

Az öreg Gozzo, a parancshoz híven, visszatért társaihoz, s teljes odaadással nekilátott, hogy kiválassza a tíz embert, akikkel a szakoleva legénységét ki kellett egészíteni.

Ezalatt Nikolasz Sztarkosz felkapaszkodott a meredek sziklafalon, melyen Vitylo városa fekszik. Itt fenn már csak a vad ebek csaholása hallatszott, melyektől az utasembernek éppúgy tartani kellett, mint a sakáloktól és a farkasoktól; szörnyű állkapcsú, szelindek pofájú ebek ezek, bottól egyáltalán nem félnek. A levegőben néhány dolmányos sirály keringett, széles szárnyuk csapásaival éppen parti búvóhelyükre tértek vissza.

Nikolasz Sztarkosz elhagyta Vitylo utolsó házát is. Ekkor göröngyös ösvényre tért, mely Kerapha akropolisza¹⁷ körül fut. Elhaladt egy erősség romjai mellett, melyet egykor Ville-Hardouin¹⁸ emelt ezen a helyen, abban az időben, mikor keresztések szállták meg Peloponnesz különböző részeit; aztán kerülőt kellett csinálnia az ódon tornyok alatt, melyek ma is koronázzák a parti sziklafalat. Itt megállt és megfordult.

A szemhatáron, a Gallo-fokon innen, a holdsarló kezdett már elmerülni az ioni tenger vizeiben. A friss alkonyi széltől hajtott fellegek keskeny hasadékain át itt-ott néhány csillag villant. Olykor, a rövid szélcsendben, teljes némaság honolt a fellegvár körül. Két vagy három, alig látható kis vitorlás szelte át az öböl víztükrét, Koron felé haladva, vagy fel, Kalamatának. Az

---

¹⁷ Akropolisz: az ókori görög városok erődített része, amely rendszerint magaslaton terült el.

¹⁸ Geoffroy de Ville-Hardouin (1160-1213) a keresztesháború egyik francia hadvezére, majd történetírója volt.

árbocuk hegyén ringó jelzőlámpás nélkül talán észre sem lehetett volna venni őket. Alant hét-nyolc tűzfény világított a partvidék különböző pontjain, a víz remegő visszfényében megkétszereződve. Vajon halászbárkák fényei voltak azok, vagy világ, mit a lakosság éjszakára gyújtott házaiban? Nem tudta volna megmondani az ember.

Nikolasz Sztarkosz szeme rég megszokta már a sötétséget, és így jól áttekintette a roppant messzeséget. Van a tengerész szemében valami átható erő, amivel ott is látni tud, ahol más képtelen. De ebben a pillanatban, úgy látszik, nem a külső világ érdekelte a *Karyszta* kapitányát, aki kétségtelenül egészen más jelenségekhez volt szokva. Nem, most önmagába tekintett. Szinte öntudatlanul szívta magába a szülőföld levegőjét, mely olyan, mintha az ország lélegzete volna. Veszteg állt, elgondolkozva, karját keresztbe fonva; feje, melyről most visszahullt a csuklya, meg se moccan, mintha kőből lett volna faragva.

Csaknem negyedóra telt el így. Nikolasz Sztarkosz szüntelen a napnyugatot szemlélte, melyet a tenger távoli láthatára szegélyezett. Aztán megint tett néhány lépést felfelé, rézsút a sziklafalon. Nem csak úgy találomra. Titkos gondolat vezérelte ebben; de azt mondhatta volna az ember, hogy szeme még szándékosan elkerülte azt, amiért Vitylo magaslataira jött.

Egyébként semmi sem vigasztalanabb, mint ez a part, Matapan hegyfokától az öböl legbelső zugáig. Itt nem nőttek sem narancs- meg citromfák, vadrózsabokrok, leánderek, argoliszi jázminok, fűgefák, szamócabokrok, eperfák, sem mindaz, ami Görögország némely vidékét olyan gazdag és virágzó földdé teszi. Sehol egy örökzöld tölgy, platánfa vagy gránátalmafa, mely a ciprusok és cédrusok komor sorától el-elütne. Mindenütt sziklák, melyek a vulkánikus talaj váratlan földomlása következtében egy-kettőre az öböl vizeibe omolhatnak. Maninak ez a tája képtelen saját népességét táplálni. Mindenütt valami vad zordonság. Alig egy-két keszeg, torz, fura erdei fenyő, melyeknek gyantáját leszedték, úgyhogy semmi nedvük, s törzsük tele mély sebbel. Itt-ott sovány kaktuszok, valóságos tuskés bogáncsok, melyeknek levelei félig megnyúzott kis sünökre emlékeztetnek. Egyszerűen sehol, sem a satnya cserjésekben, sem az inkább kavicsból, mint televényföldből való talajon semmi, ami az egyébként kevéssel beérő kecskéket valahogyan táplálná.

Alig tett hús lépést Nikolasz Sztarkosz, már ismét megállt. Majd északkelet felé fordult, hol a Tajgetosz messze kiugró taréja élesen elütött a kevésbé sötét mennybolttól. Egy-két csillag, mely éppen most jött fel, a szemhatár alján olyan volt, mint valamiféle nagy, csillogó szentjánosbogarak.

Nikolasz Sztarkosz mozdulatlan maradt. Kis, alacsony, fából ácsolt házikóra esett a pillantása, mely valami ötven lépésnyire, a sziklafal egy kitüremlésén állott. Egyszerű, magányos házacská volt a falu fölött, néhány félig lehántott fa között, túskekerítéssel, s csak meredek ösvényeken megközelíthető. Meglátszott rajta, hogy régóta el van hagyatva. Sövénye rossz állapotban, hol sűrűn, hol áttörve, nem adott elegendő védelmet. Az erre vetődő kóbor kutyák, sakálok nem egy ízben pusztították a maniota földnek ezt a kis zugát. A természet silány füvekkel, bozóttal adózott ezen a pusztaságon, mióta emberi kéz nem foglalatoskodott rajta.

De miért ez az elhagyatottság? Mert e darab földnek tulajdonosa már évekkal ezelőtt meghalt; mert özvegye, Andronika Sztarkosz elhagyta a vidéket, hogy azok közé a hőslékű nők közé álljon, akik annyira kitűntek a függetlenségi harcban; mert a fiú, távozása óta, egyetlenegyszer sem tette be lábát az atyai házba.

Itt született Nikolasz Sztarkosz. Itt töltötte gyermekkorának első éveit. Atyja, hosszú és becsületes tengerész élet után, ebbe a menedékbe vonult vissza, de nem érintkezett Vitylo lakosságával, annyira megirtózott annak túlkapásaitól. Tanultabb s kissé jobbmodorú lévén, mint a kikötő népsége, felesége és gyermeke körében külön életet tudott magának biztosítani.

Így éledgett ebben az elvonultságban, ismeretlenül és békességben, míg aztán egy napon, felindultságában szembe merészelt szállani a zsarnoksággal s életével fizetett az ellenszegülésért. Mert a török ügynököktől a félsziget legtávolabbi zugában sem menekülhetett az ember.

Már nem volt apa, aki vezethette volna a fiát, az anya meg nem bírta kordában tartani. Nikolasz Sztarkosz elbúcsúzott a kapufélfától, a tengereket járta s veleszületett csodálatos tengerészösztönével, kalózkodásra adta a fejét, kalózkodás szolgálatába állt.

Tíz esztendeje múlt hát, hogy a fiú elhagyta a házat, hat éve az anya. Híre járt ugyan, hogy Andronika vissza-visszajött néha. Legalábbis látni vélték, de ritkán s rövid időre, anélkül, hogy Vitylo lakosai közül bárkivel érintkezett volna.

Ellenben Nikolasz Sztarkosz, bár kalandozásai közben a véletlen egyszer-kétszer visszahozta Maniba, mindmáig nem mutatott hajlandóságot, hogy viszontlássza ezt a szerény sziklaparti hajlékot. Az elhagyatott ház felől maga egyetlen szóval sem érdeklődött soha. Soha egy célzás az anyjára, hogy megtudja, vajon visszajár-e olykor a puszta otthonba. A szörnyű események folyamán azonban, melyek akkoriban vérrel áztatták Görögországot, talán hozzá is eljuthatott Andronika neve - az a név, mely bizonyára önvádként nyomná lelkiismeretét, ha nem volna olyan érzéketlen a lelke.

S mégis, ezen a napon Nikolasz Sztarkosz nemcsak azért vesztegelt a vitylói kikötőben, hogy a szakoleva legénységét tíz emberrel megerősítse. Valami vágyakozás hajtotta oda, több a vágyakozásnál: valami parancsoló ösztön, amiről talán számot se tudott adni magának. Csak azt érezte, hogy újra látnia kell, nyilván utoljára, az apai házat, még egyszer lábával érintenie kell azt a földet, ahol első lépteit próbálgatta; szívnia kell azt a levegőt, mely e falak közé van zárva, ahol első lélegzetét vette, ahol, még mint kis gyermek, legelső szavait gögicsélte. Igen, ezért mászta meg a sziklafal bajosan járható ösvényét, ezért állt ő ebben az órában a kis háztáj kerítése előtt.

De egyszerre habozás fogta el. Nincs olyan megkeményedett szív, mely el ne szorulna olykor a visszajáró múlt látomásaitól. Bárhol is születünk, nem maradhatunk érzéketlenek azon a helyen, ahol az anyai kéz ringatott. Lelkünk húrjai nem kophatnak el annyira, hogy ilyen emlékek érintésére legalább egy meg ne rezzenne.

Így esett Nikolasz Sztarkossal is, amint az elhagyott, kívül-belül egyaránt komor, hallgatag és halott ház küszöbénél megállt.

- Lépünk be!... Igen!... Lépünk be!

Ezek voltak az első szavak, melyeket Nikolasz Sztarkosz kiejtett. De még csak mormolva, mint aki attól tart, hogy meghallhatják, s felidézi a múlt valamely kísértetét.

Belépni a „kertbe”? Mi sem volt könnyebb annál! A kerítés szétesett, a lécek a földön heverték. Nem volt kapu sem, hogy kinyissák, retesz sem, hogy eltolják.

Nikolasz Sztarkosz belépett. Megállt a lakóház előtt, melynek esőtől félig elkorhadt eresze már csak lazultan lógott a rozsdamart vasaláson.

Ebben a pillanatban egy bagoly hallatta huhogását, s felrepült a maszti-fáról, melynek ágas-bogas gallyai a bejáratot benőtték.

Nikolasz Sztarkosz még mindig habozott. Pedig eltökélte magában, hogy újra megnézi a lakást, az utolsó szobáig. De titkon békétlenkedett is amiatt, ami most végbement benne, valami önvádféle. Érezte, hogy nemcsak meghatódott, hanem ingerült is. Úgy rémlett neki, mintha valami ellene szegzett tiltakozás támadna rá mindjárt ebből az atyai házból - egy utolsó átok!

Mielőtt tehát belépett volna, még körül akarta járni a házat. Komor éjszaka volt, nem látta senki. Fényes nappal talán el sem jött volna ide. Vaksötét éjjel bátrabbnak érezte magát, hogy emlékeivel farkasszemet nézzen.

Úgy lopakodott előre, mint valami gonosztevő, aki abban sántikál, hogy előbb kipuhatojja egy lakás környékét, melybe romlást fog hozni. Végigment a repedt falak mentén, körüljárta a sarkokat, melyeknek mállott élet moha lepte, kezével a meglazult köveket tapogatta, mintha meg akarna róla győződni, vajon maradt-e még egy szikra élet ebben a háztetemben, s végezetül hallgatózott, vajon a szíve dobog-e még. A háztája hátul még sötétebb volt. Az éppen feltűnő félhold ferde sugarai nem hatolhattak oda.

Nikolasz Sztarkosz lassan megkerülte a komor lakot, melyből nyugtalanító némaság áradt. Olyan volt, mint egy elátkozott ház, melyben kísértetek járnak.

Visszament a nyugatra néző homlokzathoz. Majd az ajtóhoz közeledett, hogy belökje, ha csak kilincs tartja már, vagy betörje, ha a nyelv még benne volna a zár ütközőjében.

De ekkor vérbeborult a szeme. „Vöröset látott”, mint mondani szokás, de tűzvöröset. Nem mert többé belépni ebbe a házba, melyben még egyszer szét akart nézni. Úgy rémlett, mintha atyja, anyja kitárt karral megjelenének a küszöbön, átkozva őt, a rossz fiút, a rossz honpolgárt, családjá elárulóját, a hazaárulót!

E pillanatban halkán kinyílt az ajtó. Egy asszony jelent meg a küszöbön. Manióta viseletben, pirosszegélyű fekete pamut szoknyában, sötét, testhezálló pruszlikban, fején a görög zászló színeiben játszó selyemszövettel becsavart, nagy barnás, főkötővel.

Erélyes arcú asszony volt, nagy, fekete szemében kissé vad elevenség, arca napbarnított, mint a parti halásznőké; magas, sudár termetű, bár elmúlt már hatvan éves.

Andronika Sztarkosz volt. Anya és fia, kik testben és lélekben már oly rég különváltak, most szemtől szemben álltak.

Nikolasz Sztarkosz nem volt rá elkészülve, hogy itt találja az anyját. Megrémitette ez a látvány.

Andronika, karját a fia elé tartva, tiltóan, hogy be ne merészkedjék a házba, csak ennyit mondott, s hogy ő mondta, annál rettenetesebben hangzott:

- Nikolasz Sztarkosz sohasem lépi át az apai ház küszöbét!... Soha!

S a fiú, e kemény parancs előtt meghajolva, lassanként visszatántorgott. Íme, az, aki szíve alatt hordta, most elüzi magától, mint árulót szokás. Ekkor egy lépést akart tenni előre... De egy még szigorúbb mozdulatra, az átok mozdulatára, megtorpant.

Nikolasz Sztarkosz hátrahőkölt. Szinte futva hagyta el e ház táját, a sziklafal ösvényein nagy léptekkel ment le, anélkül, hogy visszafordult volna, mintha láthatatlan kéz taszigálná.

Andronika mozdulatlanul állt a ház küszöbén, s látta, amint fia eltűnt a sötét éjszakában.

Tíz perc múlva Nikolasz Sztarkosz, felindultságát leplezve, megint ura volt önmagának; leért a kikötőbe, ott előparancsolta csónakját s tengerre kelt. A Gozzo által kiválogatott tíz férfi már ott volt a szakoleva fedélzetén.

Nikolasz Sztarkosz szó nélkül ment fel a hajó fedélzetére s jelt adott a felkészülésre.

Ez gyorsan ment végbe, csak az útrakész állapotban hagyott vitorlákat kellett felhúzni. A felkerekedő parti széllel könnyű volt elhagyni a kikötőt.

Öt perc múlva a *Karyszta* biztosan, csendben haladt át a kikötő kijáratán, anélkül, hogy akár a legénység tagjai, akár a vitylóbéliek egyetlen kiáltást hallattak volna.

De alig haladt a szakoleva egy mérföldet a nyílt tengeren, midőn lángoszlop világította meg a sziklapart ormát.

Andronika Sztarkosz háza volt az, mely porig égett. Az anya keze támasztotta ezt a tűzvészt. Azt akarta, hogy nyoma se maradjon annak a háznak, ahol a fia született.

A kapitány még három mérföldre sem tudott szabadulni az éjszakában lángoló tűz látványától s mindaddig rajta függött a szeme, míg végsőt nem lobbant a homályban.

Andronika megmondotta:

- Nikolasz Sztarkosz sohasem lépi át az apai ház küszöbét!... Soha!

III. GÖRÖGÖK TÖRÖKÖK ELLEN

Azokban a történelemelőtti időkben, mikor a földgolyó szilárd kérge belső, neptuni vagy plutói erők hatására lassanként kiformalódott, Görögország roppant földcsuszamlásnak köszönhetette keletkezését, mely ezt a földcsúcsot a vízszint fölé dobta, míg a szárazföld egy részét elnyelte a tenger, úgyhogy nem maradt meg belőle egyéb, csak sok-sok csúcs, megannyi sziget formájában. Görögország ugyanis abba a vulkanikus vonalba esik, mely Ciprustól Toszkanáig terjed.¹⁹

Meglehet, hogy országuk ingatag talaja az oka a hellének annyira élénk testi és lelki alkatának, mely a legszertelenebb hőstettek tudja ragadni őket. De éppúgy köszönhetik velükszületett erényeiknek, törhetetlen bátorságuknak, hazafiságuknak, szabadságszeretetüknek, hogy független államot alkothattak ezekből az évszázadok óta ozmán uralom alatt nyögő tartományokból.

Görögország pelazg volt a legrégebbi időkben, vagyis ázsiai néptörzsek lakták; hellén a keresztény kor előtti XVI.-XIV. századtól, a hellének feltűntétől, kiknek egyik törzsétől, a graikoi-tól kapta állítólag a nevét az argonauták, heraklidák és a trójai háború szinte mitológiai korszakában; valóban görög Lükurgosz²⁰ óta, olyan nagyságokkal, mint Miltiádesz, Themisztoklesz, Arisztidesz, Leonidasz, Aiszkhülosz, Szofoklesz, Herodotosz, Tukididesz, Pitagorasz, Szokratesz, Pláton, Arisztotelesz, Hippokratesz, Phidiász, Periklesz, Alkibiádesz, Pelopidasz, Epaminondasz, Demoszthenesz; meg olyanokkal, mint Makedon Fülöp és Nagy Sándor - végezetül 146 évvel időszámításunk előtt Achaia néven római tartomány lett ez az ország és négy évszázadon át az is maradt.

Azt mondhatjuk, hogy Görögország politikai élete csaknem kétszáz évre teljesen megszűnt. A hatalmat képviselő ozmán hivatalnokok zsarnoksága határtalan volt. Be sem kebelezték, meg sem hódították, még csak le sem győzték a görögöket: egyszerűen rabszolgák voltak, s a basa botja tartotta őket féken, kinek jobbán az imám, vagyis a pap állt, balján a dzsellah, vagyis a hóhér.

Mindazonáltal volt még élet ebben a haldokló országban. Végtelen gyötrelmei közt mégiscsak megmozdult újra. 1766-ban a montenegróiak Epiruszban, 1769-ben a manióták, majd Albánia szuliótái felkeltek végre s kikiáltották függetlenségüket. De 1804-ben Tepelini Ali, Janina basája végleg elfojtotta ezeket a zendülési kísérleteket.

Elérkezett hát a közbelépés ideje, hacsak az európai nagyhatalmak nem akarták tétlenül szemlélni Görögország teljes megsemmisítését. Valóban csak a halál várhatott rá, ha magára hagyva, pusztán a tulajdon erejéből kísérli meg visszanyerni függetlenségét.

1821-ben maga Tepelini Ali lázad fel Mahmud szultán ellen, segítségül hívta a görögöket és szabadságot ígért nekik. Azok tömegesen felkeltek. A görög ügy barátai Európa minden részéből segítségükre siettek. Olaszok, lengyelek, németek, de főként franciák álltak csatasorba az elnyomók ellen. Olyan férfiak, mint Guys de Sainte-Hélène, Gaillard, Chauvassaigne, Baleste és Jourdain kapitány. Fabvier ezredes, Regnaud de Saint-Jean d'Angély lovasszad-

---

¹⁹ Azóta az idő óta, amelyben történetünk játszódik, Santorin szigete földalatti tüzek áldozata lett, Vostitsát (1661-ben), Thébát (1661-ben) és Santa Maurát földrengés pusztította el. (Verne jegyzete.)

²⁰ A spártai alkotmány megalkotója (i. e. IX. század.)

parancsnok, Maison tábornok, akik mellett három angolt is illő megemlítenünk, lord Cochrane-t, lord Byront és Hastings ezredest, kik hervadhatatlan emléket hagytak hátra abban az országban, melyért harcolni és meghalni mentek.

Ezekre a nevekre, melyek mindenütt ott tündököltek, ahol valami hőstettet az elnyomottakért való önfeláldozás csak sugalmazhat, Görögország a legelőkelőbb családok nevével válaszolt, minők a három hydrai, Tombazisz, Tsamadosz és Miaulisz, aztán Kolokotroni, Marce Botsarisz, Mavrakordatosz, Mavromichalisz, Konstantin Kanarisz, Konstantin és Demetriusz Ypszilantisz, Ulysszesz és még annyian. A felkelés már az elején élethalálharccá vált, fogat fogért, szemet szemért, ami mindkét részről szörnyű megtorlásokat vont maga után.

1821-ben a szulióták és Mani lakói lázadtak fel. Patraszban, keresztrel kezében, Germanosz püspök szólítja harcba a népet, Morea s a Szigettenger a függetlenség lobogója alá állnak. A görögöknek, győzelmes tengeri csata után, sikerül megvenniök Tripolitszát. A görögök első sikereire azzal válaszolnak a törökök, hogy lemészárolják Konstantinápolyban élő honfitársaikat.

1822-ben Tepelini Alit megostromolják janinai erődjében, s orvul meggyilkolják egy tanácskozáson, melyet Kursid török tábornok javasolt neki. Kevéssel azután Mavrokordatosz és a görög ügy barátai súlyos vereséget szenvednek az artai ütközetben, de megint felülkerekednek Misszolunginál, melynek első ostromával Omer-Vrione serege kénytelen felhagyni, s nem is csekély veszteséggel.

1823-ban az idegen hatalmak kezdenek hathatósabban beleavatkozni. Közvetítést ajánlanak a szultánnak. A szultán visszautasítja, s hogy elutasító magatartásának érvényt szerezzen, Euboeában tízezer ázsiai katonát vet partra. Majd hűbéresére, Mehmet Ali egyiptomi basára bizza a török sereg fővezérségét. Az ebben az esztendőben vívott harcokban esett el Marko Botsarisz, a nagy hazafi, akiről méltán elmondhatni: úgy élt, mint Arisztidesz és úgy halt meg, mint Leonidasz.²¹

1824-ben, midőn csapás csapás után érte a függetlenségi harcot, lord Byron január 24-én partra szállt Misszolungiban s húsvét napján meghalt Lepantónál, anélkül, hogy álmát beteljesülve látta volna. Az ipszaraiakat lemészárolták a törökök, s Kandia városa, Krétában, megadta magát Mehmet Ali katonáinak. Ennyi balszerencse közt csak a tengeri sikerek vigasztalhatták a görögöket.

1825-ben Ibrahim basa, Mehmet Ali fia szállt partra Modonban, Moreában, tizenegyezer katonával. Elfoglalja Navarint s Tripolitszánál megveri Kolokotronit. Ekkor a görög kormány egy sorkatonaságból álló egész hadtestet bízott rá két franciára, Fabvier-ra és Sain-Jeand'Angélyre; mire azonban ezeket a csapatokat felszerelhetnék volna, hogy Ibrahimnak ellenálljanak, az végigpusztította Messzénia és Mani. S csupán azért hagyott fel hadműveleteivel, mert részt akart venni ama Misszolungi második ostromában, melyet Kiutadzsi tábornok nem bírt elfoglalni, bár a szultán megmondta neki: Vagy Misszolungi, vagy a fejed!

1826. január 5-én Ibrahim, miután Pyrgoszt felégette, Misszolungi alá érkezett. Három álló napig, 25-étől 28-áig nyolcezer bombával és ágyúgolyóval lőtte a várost, de három roham után sem juthatott be, pedig mindössze kétezeröttszáz, az éhségtől már legyengült harcossal volt dolga. De győzelme nem maradhatott el, kivált azután, hogy az ostromlottak segítségére

---

²¹ Arisztidesz athéni államférfi és hadvezér (i. e. 540-467), az igazságosság és hazafiasság ókori példaképe. Leonidasz spártai király, aki a thermophylai-i szorosban a perzsa Xerxes hadai ellen harcolva, hősi halált halt.

érkező Miauliszt és hajóraját visszaverték. Április 23-án, heves ostrom után, mely a város védelmezői közül ezerkilencszáznak életébe került, Misszolungi Ibrahim hatalmába jutott; katonái a férfiakat, nőket, gyermekeket egyaránt lemészárolták, csaknem mindenkit, aki a kilencezer főnyi lakosságból még életben maradt. Ugyanebben az évben a törökök, élükön Kiutadzsival, Fókiszt és Beociát végigpusztítva, július 10-én Thébába érkeztek, behatoltak Attikába, körülzárták Athént, állásba helyezkedtek, s megkezdték a másfélezer görögtől védelt akropolisz ostromát. Az új görög kormány Karaiszkakiszt, Misszolungi egyik védőjét és Fabvier ezredest küldte sorkatonaságával e fellegvárnak, Görögország kulcsának felmentésére. A Khaidarinál vívott csatát azonban elvesztették, s Kiutadzsi folytathatta az akropolisz ostromát. Karaiszkakisz ezalatt átkelt a Parnasszus hegyszorosain december 5-én Arasovánál megverte a törököt s háromszáz levágott főből diadaloszlopot emelt a harcmezőn. Csaknem egész Észak-Görögország felszabadult.

Sajnos, e küzdelem azzal a következménnyel járt, hogy a Szigettenger ki volt szolgáltatva a martalócoknak. Ezek a félelmetes kalózok úgy garázdálkodtak a tengereken, mint még soha. Köztük is egyik legvérszomjasabb s talán legvakmerőbb Szakratif volt; ennek már a pusztá neve rémületbe ejtette Levante valamennyi kikötőjét.

Hét hónappal történetünk kezdete előtt Észak-Görögországban a törökök kénytelenek voltak egyes erődítményekbe visszahúzódnak. 1827. február havában a görögök az ambraciai öböltől Attika határáig visszazerezték függetlenségüket. Már csak Misszolungiban, Vonitsában, Naupaktoszban lengett török lobogó. Március 31-én az északi és a peloponneszosi görögök lord Cochrane befolyására felhagytak a belső pártvillongásokkal és Trezenében összehívták a nemzet képviselőit, hogy a központi hatalmat egy idegennek, Capo d'Istria korfui születésű orosz diplomatának a kezébe tegyék le.

De Athén a török kezén volt. Fellegvára június 5-én megadta magát. Így Észak-Görögország is kénytelen volt meghódolni. Igaz viszont, hogy július 6-án Franciaország, Anglia, Oroszország és Ausztria egyezményt írtak alá, melyben elismerték ugyan a porta hűbéri jogát, de ugyanakkor a görög nemzet fennállását is. A szerződést aláíró nagyhatalmak ezenkívül egy titkos cikkelyben arra kötelezték magukat, hogy szövetkeznek a szultán ellen, ha az a békés megoldást visszautasítaná.

Ezek voltak a véres háború főbb előzményei, miket ismernie kell az olvasónak, mivel közvetlenül összefüggenek a további fejleményekkel.

Lássuk most már az egyéni tetteket is, melyek elkövetése e megrázó történet már ismert alakjaihoz fűződik, valamint azokhoz, akiket ezután ismerünk meg.

Az elsők közt mindenekelőtt Andronikát, Sztarkosznak, a nagy hazafinak özvegyét kell említenünk.

A haza függetlenségéért vívott harcban nemcsak hős férfiak, de hőslélekű nők is teremttek, és az ő nevük is dicsőségesen fonódik egybe a korszak eseményeivel.

Így tűnt fel Bobolina neve, aki egy, a naupliai öböl bejáratánál fekvő kis szigeten született. 1812-ben a férje fogságba esett, Konstantinápolyba hurcolták, s a szultán rendeletére karóba húzták. Felhangzott a függetlenségi harc első riadója. Bobolina 1821-ben saját költségén három hajót szerel fel, s mint H. Belle egy öreg klefta elbeszélése alapján írja, a hajók lobogóira a spártai asszonyok jelszavát hímezi: „Ezzel vagy ezen!"; Kis-Ázsia partvidékéig tör előre, egy Tsamadosz vagy egy Kanarisz rettenthetetlenségével fogja el és gyűjtja fel a török hajókat, majd hajóit az új kormánynak engedi át, részt vesz Tripolitsza ostromában, tizennégy hónapig tartó ostromzárt szervez Nauplinál, s végre megadásra kényszeríti a fellegvárat. Ennek

az asszonynak, kinek egész élete valóságos legenda, holmi családi perpatvar miatt fivére törétől kellett elpusztulnia.

Egy másik kimagasló alakot is egy sorba kell helyeznünk ezzel a hős hydrai nővel. Ugyanazok az okok itt is ugyanazokat a követelményeket vonják maguk után. A szultán rendeletére Konstantinápolyban megfojtják a szépségre, születésre egyaránt kimagasló Modena Mavroenisz asszony apját. Modena tüstént a felkelőkhöz áll, felláztatja Mykone lakosságát, hajókat szerel fel, hajókat vezet, szabadcsapatokat szervez és irányít, Pélion szűk hágóiban feltartóztatja Szélim pasa seregét, s a fiotiszi hegyszorosokban a törököket zaklatva ragyogóan áll helyt a háború végéig.

Meg kell még említenünk Kaidoszt, aki aknával robbantja fel Vilia falait, rettenthetetlen bátorsággal küzd Szent Veneranda kolostoránál; anyját, Moskoszt, aki férje oldalán harcol s sziklatömbökkel sújtja halálra a törököket; Despót, aki, nehogy a muzulmánok kezébe kerüljenek, lányaival, menyeeivel, unokáival együtt levegőbe röpti magát; a Szuli-i asszonyokat és azokat a nőket, akik a rájuk bízott kis hajórajjal védik a Szalamiszban megalakult új kormányt; meg Konstancia Zachariaszt, aki, miután Lakonia síkságain megadta a jelt a felkelésre, ötszáz paraszt élén Leondarira vetette magát - és még sok más nőt, akik nem sajnálták a vérüket áldozni ebben a háborúban, melynek folyamán kitűnt, mi mindenre képesek a régi hellén nők késői unokái!

Így cselekedett Sztarkosz özvegye is. Csak az Andronika nevet viselve - mivel nem tűrte magán többé a fiától meggyalázott másik nevet -, a megtorlás ellenállhatatlan vágyától és a szabadságszeretettől egyformán hajtva így sodródott bele a mozgalomba. Akárcsak Bobolina, hisz az ő férjét is azért végezték ki, mert hazája védelmére mert kelni -, akárcsak Modena és Konstancia Zachariasz -, ha már saját költségén nem tudott hajókat felszerelni, vagy önkéntes csapatokat szervezni, legalább saját személyében áldozott a nagy ügynek a felkelés drámai eseményei közepette.

1821-ben Andronika azokhoz a maniótákhöz csatlakozott, akiket a halálraítélt és az ioni szigetekre menekült Kolokotroni szólított fel csatlakozásra, midőn ebben az évben, január 18-án Skardamulánál partra szállt. Ott volt abban az első szabályszerű ütközetben, melyet Thesszáliában vívtak, midőn Kolokotroni megtámadta Phanari és Karitene lakosait, akik a Ruhia partjain a törökökhöz pártoltak. Ott volt május 17-én a valtetsziói ütközetben is, melyben Musztafa bég seregét megfutamították. Még inkább kitűnt Tripolitsza ostrománál, ahol a spártaiak „gyáva perzsáknak” csúfolták a törököket, ezek meg „Lakonia gyöngé nyulainak” a görögöket. De most a nyulak kerekedtek felül. Október 5-én Peloponnesz fővárosa, melyet a török flotta nem bírt az ostromzár alól felmenteni, kénytelen volt megadni magát. Az egyezség ellenére az ostromlók három álló napig tűzzel-vassal pusztították a várost, ami a falakon belül és kívül, korra és nemre való tekintet nélkül, vagy tízezer ozmán életébe került.

A következő évben, március 4-én, egy tengeri csatában Andronika, aki Miaulisz tengernagy parancsnoksága alatt szállt hajóra, szemtanúja volt, amint a török hajók öt órai küzdelem után megfutamodtak s menedéket kerestek Zante kikötőjében. De ekkor az egyik hajón fiát pillantotta meg, amint az ozmán hajórajt a Patrasz-öblön átvezette!... E szégyentől lesújtva még aznap hanyatt-homlok rohant oda, hol a legádázabb volt a harc, hogy a halált keresse... De ő nem kellett a halálnak.

Pedig Nikolasz Sztarkosz még tovább haladt ezen a bűnös úton! Néhány héttel később nem ő állt-e össze Kara Alival, aki Scio városát a hasonló nevű szigeten bombázta? Nem ő vett-e részt azokban az iszonyú mészárlásokban, amelyek során huszonháromezer keresztény pusztult el, nem is számítva azt a negyvenhét ezret, akiket rabszolgának adtak el a szmirnai vásárokon?

S az egyik ilyen hajón, amely a szerencsétlenek egy részét a berber partokra szállította, nem ő maga, Andronika fia volt-e a parancsnok - egy görög, aki a tulajdon testvéreit adta el?

A következő időszakban, mikor a görögöknek a törökök és egyiptomiak egyesült hadai ellen kellett védekezniük, Andronika egy pillanatra sem szűnt meg az imént említett hős asszonyok példáját követni.

Síralmas korszak ez, kivált Moreára nézve. Ibrahim rázúdította még az ozmánoknál is vadabb arabjait. Andronika a közt a négyezer harcos közt küzdött, akiknél többet nem volt képes maga köré gyűjteni a peloponneszosi hadak főparancsnokának megtett Kolokotroni. De Ibrahim, miután tizenegyezer katonát vetett a messzéniai partra, előbb azzal volt elfoglalva, hogy Koront és Patraszt felszabadítsa az ostromzár alól. Utána Navarint foglalta el, melynek fellegvára biztos alapul szolgált hadműveleteihez, s kikötője jó fedezék volt hajóhada számára. Majd Argoszt gyűjtötte fel s Tripolitszát vette meg, így aztán a tél beálltaig kedvére pusztíthatta a szomszédos tartományokat. Leginkább Messzénia szenvedett a rettentő dúlás miatt. Andronikának nem egy ízben Mani belsejébe kellett menekülnie, hogy arab kézre ne jusson. De pillanatig sem gondolt nyugalomra. Lehet-e megnyugodni egy elnyomott országban? Az 1825-26-i hadjáratban is ott látjuk a Verga hegyszorosaiban vívott csatában, mely után Ibrahim Polyaravoszig hátrált, ahol az északi maniótáknak sikerült még tovább is visszaszorítaniuk. Majd 1826-ban, július havában a saidari ütközetben Fabvier ezredes sorkatonaságához csatlakozott. Itt súlyosan megsebesült, s csak egy, a görögbarátok zászlaja alatt küzdő francia bátorságának köszönhető, hogy Kiutdzsi könyörtelen katonáitól megmenekült.

Andronika több hónapig élet-halál közt lebegett. Hatalmas szervezete ugyan megmentette, de eltelt az 1826-os esztendő is, s még mindig nem kapott lábra annyira, hogy újra harcolhasson.

Ilyen körülmények közt tért vissza 1827 októberében Maniba. Újra látni akarta vitylói házát. Aznap különös véletlen odavezérelte a fiát is. Már tudjuk, hogyan végződött Andronika és Nikolasz Sztarkosz találkozása, s az anya milyen szörnyű átokkal sújtotta a fiát az atyai ház küszöbén.

S most már, mivel semmi sem kötötte többé a szülőföld rögéhez, Andronika tovább fog harcolni mindaddig, amíg Görögország vissza nem nyeri függetlenségét.

Így álltak tehát a dolgok 1827. október 18-án, amikor Sztarkosz özvegye megint nekivágott Mani útjainak, hogy újra Peloponnesz görögjei közé álljon, akik minden talpalatnyi földjükért megharcoltak Ibrahim katonáival.

IV. GAZDAG EMBER SZOMORÚ HÁZA

Mialatt a *Karyszta* északnak haladt, de csak a kapitánya tudta, hová, Korfuban olyasmi történt, ami bár magántermészetű volt, ráirányította a közfigyelmet történetünk főbb szereplőire.

Tudnivaló, hogy az ioni szigetcsoport 1815-ben, az ebben az évben kötött szerződések következtében Anglia védnöksége alá került, miután 1814-ig francia védnökség alatt állt.

Az egész szigetcsoportból, mely Cerigót, Zantét, Ithakát, Kefalóniát, Leukádiát, Paxoszt és Korfut foglalja magába, ez az utolsó, a legészakibb fekvésű, a legfontosabb. A hajdani Kerkyra ez. Ez az a sziget, melynek Jázon és Medea nagylelkű vendéglátója, Alkinoosz volt a királya, ugyanaz az Alkinoosz, aki később a trójai háború után a bölcs Ulysszeszt fogadta be hajlékába. Így hát Korfu szigete joggal foglal el tekintélyes helyet az ókori világban. Miután frankokkal, bolgárokkal, szaracénokkal, nápolyiakkal háborúskodott, majd a XVI. században Barbarossa pusztította, a XVIII.-ban Schulemburg gróf vette pártfogásába; az első császárság végén Donzelot tábornok védelmezte, végül egy angol főmegbízottnak lett a székhelye.²²

Akkoriban Sir Frederick Adam, az ioni szigetek kormányzója volt ez a főmegbízott. A görögök és a törökök közötti harcból adódó esetleges eshetőségekre számítva, mindig volt a keze ügyében néhány fregatta, hogy ezekkel a tengereken fenntartsa a közrendet. Bizony nagyobb csatahajókra lett volna szükség ahhoz, hogy rendet teremtsenek a Szigettengeren is, mely ki volt szolgáltatva a görögöknek, törököknek, kobzási engedéllyel rendelkezőknek, nem is szólva a kalózokról, akiknek engedélyük nem, de arcátlanságuk volt ahhoz, hogy kedvükre fosztogassanak mindenfajta nemzetiségű hajót.

Volt abban az időben Korfuban egy bizonyos számú idegen, különösen olyanok, akiket három-négy esztendő óta a függetlenségi harc különböző fordulatai vonzottak oda. Egyesek Korfuban keltek hajóra, hogy a hadakhoz csatlakozzanak, mások azért szálltak meg Korfuban, mert kimerültségüket kellett egy időre kipihenniük.

Ezek között az utóbbiak között meg kell említenünk egy ifjú franciát. A nemes ügy iránti lelkesedésből öt év óta tevékenyen és dicsőségesen vett részt a görög félszigeten lejátszódó főbb eseményekben. Henry d'Albaret,²³ a francia királyi tengerészlet egyik legfiatalabb sorhajóhadnagya, jelenleg meghatározatlan időre szóló szabadságon volt s már a háború elején a görögbarát franciák zászlaja alá állt. Huszonkilenc éves volt, középtermetű, izmos testalkatú, ami alkalmassá tette, hogy bírja a tengerészettel járó sok fáradozást. A fiatal tiszt mindenkit azonnal megnyert kellemes modorával, előkelő egyéniségével, nyílt tekintetével, kedves arcával, megbízhatóságával, s aki hosszabb ideig ismerte, még inkább megkedvelte.

Henry d'Albaret gazdag párizsi családból származott. Anyját fiatalon elvesztette. Atyja körülbelül akkor halt meg, amikor Henry nagykorú lett, vagyis két-három évvel azután, hogy a haditengerészeti iskolát elhagyta. Bár elég tekintélyes vagyont örökölt, egyáltalán nem gondolt arra, hogy felhagyjon a tengerészettel. Ellenkezőleg. Tovább is megmaradt ezen a pályán, mely

---

²² 1864-ben az ioni szigetek visszanyerték függetlenségüket, s három közigazgatási területre osztva, a görög királysághoz csatolták őket. (Verne jegyzete.)

²³ Ejsd: anri d'Albaret.

egyike a legszebbeknek, s már sorhajóhadnagy volt, mikor Észak-Görögországban és Peloponneszban a török félholddal szemben magasra emelték a görög lobogót.

Henry d'Albaret nem sokat tévővázott. Mint annyi más derék ifjút, őt is magával ragadta ez a mozgalom, s híven elkísérte azokat az önkénteseket, akiket francia tisztnek kellett kalauzolni a kelet-európai határokig. Ő is azok közé a görögbarátok közé tartozott, akik már a kezdet kezdetétől ontották vérüket a függetlenségért. 1822-ben ott volt az emlékezetes artai csatában, Mavrokordatosz parancsnoksága alatt a „dicső legyőzöttek” között, majd a győztesek soraiban, Misszolungi első ostrománál. Ott volt a következő esztendőben, mikor Marco Botsaris esett. 1824-ben nem dicstelenül vett részt a tengeri harcokban, melyekben a görögök Mehmet Ali győzelmeiért álltak bosszút. 1825-ben, Tripolitsza eleste után, a Fabvier ezredes parancsnoksága alatt küzdő sorkatonaság egy részét vezette. 1826 júliusában Charidarínál harcolt s megmentette Andronika Sztarkosz életét, akin végiggázoltak Kiutadzsi lovai - szörnyű ütközet volt ez, pótolhatatlan veszteséget szenvedtek ott a görögbarát külföldiek.

Henry d'Albaret nem akarta cserbenhagyni a parancsnokát s nemsokára követte Menthenébe.

Ekkor Gouras tábornok védte Athén akropoliszát, ezeröttszáz emberével. Itt, ebben a fellelégvárban húzta meg magát ötszáz nő és gyermek, akik már nem tudtak elmenekülni, mikor a törökök elfoglalták a várost. Gouras-nak volt élelmiszere, tizennégy ágyúja és három tarackja, csak lőszer volt kevés.

Fabvier ekkor elhatározta, hogy utánpótlást visz neki. Elszánt férfiakat keresett, hogy vakmerő tervében támogassák. Főlhívására ötszázharmincan jelentkeztek, köztük negyven külföldi, s ezek élén Henry d'Albaret. A merész partizánok mind egy-egy zsák löporral látták el magukat, s Fabvier parancsnoksága alatt Menthenénél hajóra szálltak.

December 13-án csaknem az akropolisz alatt köt ki a kis csapat. A holdfény azonban elárulja, s török sortűz fogadja őket. Fabvier felkiált: „Előre!” A katonák anélkül, hogy zsák löporukat elhagynák, amitől pedig bármely pillanatban levegőbe röpülhetnek, mind átugranak a sáncárkon, behatolnak a citadellába, melynek ajtai nyitva vannak. Az ostromlottak győzelmesen visszatorítják a törököket. De Fabvier megsebesült, helyettese esett, Henry d'Albaret golyótól találva rogyott le. A sorkatonaság s parancsnokai most már be voltak zárva a fellelégvárba azokkal együtt, akiknek olyan vakmerően siettek segítségükre, s akik nem akarták őket többé elereszteni.

A fiatal tisztnek, kinek sebe szerencsére nem volt súlyos, osztoznia kellett az ostromlottak nyomorúságában; a végén mindössze némi árpa volt a táplálékuk. Hat hónap telt el, míg végre az akropolisznak szabad elvonulást biztosító feladása után, melyhez Kiutadzsi hozzájárult, visszanyerte szabadságát. Fabvier, önkéntesei és az ostromlottak csak 1827. június 5-én hagyhatták el Athén fellelégvárát s szállhattak hajókra, melyek Szalamiszba vitték őket.

Henry d'Albaret még nagyon gyöngé volt, s nem akart ebben a városban időzni, hanem Korfuba vitorlázott. Itt két hónap alatt kipihente fáradalmait, s várta a pillanatot, amikor megint elfoglalhatja helyét az elsők soraiban. Ekkor a véletlen új fordulatot adott harcokban érlelődött életének.

Volt Korfuban, a Strada Reale végén, egy igénytelen, félig görög, félig olasz jellegű, régi ház. Olyasvalaki lakott ebben a házban, aki ritkán mutatkozott az emberek előtt, akiről azonban sokat beszéltek. Elizundo bankár volt a ház lakója. A hatvanadik évét haladta-e meg vagy tán a hetvenediket is túl volt már? - senki sem tudta volna megmondani. Húsz esztendeje lakott ebben a komor épületben, s alig járt ki. De ha nem is járt ki, mindenféle nemzetiségű, rendű és rangú ember volt hozzá bejáratos - irodájának elmaradhatatlan ügyfelei. Minden bizonnal

komoly ügyleteket bonyolítottak le ebben a feltétlen jó hírnevű bankházban. Elizundo egyébként dúsgazdag embernek számított. Az ioni szigeteken, a zárai, raguzai dalmát bankárokat is beleértve, nem akadt senki, akinek akkora hitele lett volna, mint öneki. Az a váltó, amit ő egyszer elfogadott, aranyat ért. Kétségtelen, hogy nem adta oda nevét meggondolatlanul, sőt üzleti ügyekben nagyon is óvatos volt. Csak a legmegbízhatóbb ajánlások számítottak nála, s teljes kezesség; de pénztára kimeríthetetlennek látszott. Tudnivaló, hogy Elizundo csaknem mindent maga végzett, s csupán egy embert tartott a házában, akiről később esik szó, ez kezelte a nem fontos iratokat, önmagának pénztárosa és könyvelője volt egyszemélyben. Nem volt olyan kötelezvény, melyet nem maga állított volna ki, levél, melyet nem sajátkezűleg írt volna meg. Még óradíjas írnok sem ült az iroda asztalánál soha, s ez nem csekély mértékben járult hozzá, hogy üzleti dolgai titokban maradtak.

Miféle származású volt ez a bankár? Illírnek, vagy dalmátnak tartották, de e tekintetben nem tudtak róla semmi bizonyosat. Múltjáról, jelenéről hallgatva, egyáltalán nem érintkezett a korfui társasággal. Mikor a szigetcsoport francia védnökség alá került, élete már olyan volt, amilyenek megmaradt azóta is, hogy angol kormányzó gyakorolta tisztségét az ioni szigeteken. Kétségkívül nem kell szó szerint venni, amit vagyonáról rebesgettek, melyet a szóbeszéd több száz millióra becsült, mindenesetre nagyon gazdag lehetett, bár életmódja, kedvtelése szerény igényű emberre vallottak.

Elizundo már akkor özvegy volt, mikor egy kétesztendő kislánnyal Korfuban letelepedett. Ez a kislány, Hadzsine, most huszonkét éves volt s csak a háztartásnak élt.

Hadzsine Elizundo bárhol, még ezekben a keleti tartományokban is, ahol elvitathatatlanul vonzóak a nők, feltűnően szépnek számíthatott. Pedig komoly, szomorúságos volt az arca, de hogyan is lehetett volna ez másként abban a környezetben, melyben fiatalságát töltötte, anya nélkül, aki irányította, társ nélkül, akivel a leányévek első gondolatait kicserélhette volna? Hadzsine Elizundo középtermetű volt, de igen formás. Származásra görög volt s azokra a szép, fiatal lakoniai nőkre emlékeztetett, akik Peloponneszoz valamennyi nőjén tútesznek.

Leány és apa közt nem volt s nem is lehetett meghittebb kapcsolat. A bankár magányosan élt, hallgatag, tartózkodó volt, olyan ember, aki többnyire félrefordítja a fejét s elfedi a szemét, mintha bántaná a fény. Nem volt közlékeny sem magánéletében, sem a közéletben s még a bankháza ügyfeleinek sem nyílt meg soha. Hogyan is találhatott volna Hadzsine Elizundo valami kedvességet ebben a remeteségben, mikor a falak közt még az atyai szeretet is alig találta meg!

Szerencsére volt mellette egy áldott jó, önfeláldozó, szeretőszívű lény, aki csak ifjú úrnőjének élt, vele szomorkodott szomorúságában, s mindjárt felderült, ha mosolyogni látta. Élete egészen összeforrott Hadzsine életével. Ilyen leírás után azt hihetné az olvasó, hogy valami derék, hűséges kutyáról van szó, holmi „Emberjelölt”-ről, ahogy Michelet mondja, vagy Lamartine szavával: „alázatos szívű jóbarát”-ról. Ott volt Hadzsine születésénél, nem hagyta el soha, ringatta a bölcsőjét és szolgálta, mint serdülő leányt.

Egy Xarisz nevezetű görög ember volt ez, tejtestvére Hadzsine anyjának, vele maradt akkor is, mikor ez férjhez ment a korfui bankárhoz. Több mint húsz esztendeje volt hát a háznál, több holmi közönséges szolgánál, s még Elizundónak is segítségére volt, ha valami másolnivaló akadt.

Xarisz, mint némely fajta lakoniai, magastermetű, széles vállú, ritka erejű férfi volt, szép arcú, nyílt tekintetű, hosszú, ívelt orra alatt pompás, fekete bajusz díszelgett. Fején kis sötét gyapjúsipka, dereka körül hazájának takaros fusztanellója.

Valahányszor Hadzsine elment hazulról bevásárolni a háztartás számára, vagy a Szent Spiridion katolikus templomba, vagy hogy egy kis tengeri levegőt szívjon, amiből alig hatolt el valamennyi a Strada Reale-i házig, Xarisz mindig elkísérte. Sok korfui fiatalember láthatta így a sétatéren, sőt a Kastrades nevű külváros utcáiban is, mely a hasonló elnevezésű öböl mentén terül el. Nem egy próbálkozott már az apa közelébe férközni. Vajon kit ne bájolt volna el a fiatal leány szépsége, s talán az Elizundo-ház milliói is? De Hadzsine minden ilyen ajánlatra nemmel válaszolt. A bankár viszont sohasem lépett közbe, hogy elhatározását megváltoztassa. S mégis, a derék Xarisz, csakhogy fiatal úrnője boldog lehessen ezen a világon, odaadta volna érte minden túlvilági boldogságát, ami joggal kijár egy ilyen határtalanul önfeláldozó emberi lénynek.

Ilyen volt ez a rideg, szomorú, magányos ház a hajdani Kerkyra fővárosának egyik zugában; ilyen az az otthon, melybe a véletlen Henry d'Albaret-t vezérelte.

Eleinte üzleti ügyek hozták össze a bankárt és a fiatal tisztet, aki tekintélyes összegű váltókat hozott magával Párizsból, amelyek az Elizundo bankházra szóltak. Korfuba ment felvenni az összeget. Később is Korfuból kapott minden pénzt, melyre a görögországi hadjáratok alatt szüksége volt. Több ízben visszatért a szigetre s így ismerkedett meg Hadzsine Elizundóval. Megkapta a fiatal leány szépsége. Képe elkísérte a moreai és az attikai csataterekre is. Az athéni akropolisz feladása után Henry d'Albaret-nak nem volt okosabb tennivalója, mint visszatérni Korfuba. Sebesülését nem heverte ki teljesen. A roppant fáradságos ostrom aláásta az egészségét. Bár messzire lakott a bankár házától, mégis naponta része volt ott néhány órányi vendégszeretben, ami addig még senki idegennek ki nem jutott.

Körülbelül három hónapig élt így Henry d'Albaret. Ezek a kezdetben csak anyagi ügyekre szorítózkodó látogatások Elizundónál lassanként mindennap megisméltődtek s egyre meghittebbé váltak. Hadzsine nagyon tetszett a fiatal tisztnek. Hogyne vette volna észre ezt a leány, mikor az ifjú szavától, látásától elbűvölve, szinte nem is moccant el mellőle? Hadzsine viszont habozás nélkül a leggyöngédebben ápolta, amire megrongált egészsége ugyancsak rászorult. Henry d'Albaret természetesen nagyon jól érezte magát ilyen ápolás mellett.

Xarisz egyáltalán nem titkolta, mennyire megnyerte Henry d'Albaret végtelen nyílt, szeretetre méltó jelleme, s mind jobban megszerette őt.

- Igazad van, Hadzsine - mondotta gyakran a fiatal leánynak -, Görögország a hazád, mint ahogy az enyém is, s nem szabad felejtened, hogy ha szenvedett ez a fiatalember, hát azért szenvedett, mert érte harcolt!

- Szeret engem! - mondta egy nap a leány Xarisznak. Olyan természetesen mondta ezt a leány, ahogy általában beszélni szokott.

- Hát csak szeressen is! - válaszolta Xarisz - atyád öregszik, Hadzsine! Én sem leszek mindig melletted!... Hol találnál az életben jobb segítőtársat Henry d'Albaret-nál?

Hadzsine nem felelt. Azt kellett volna mondania, hogy hiszen ő is szerelmes, nemcsak őt szeretik. De hát természetes szemérmessége gátolta, hogy megvallja érzelmeit, akár Xarisz előtt is.

Nos hát, így álltak a dolgok. S ez nem is volt titok senki előtt a korfui társaságokban. Még mielőtt nyilvánosan szó esett volna róla, már úgy beszéltek Henry d'Albaret és Hadzsine Elizundo házasságáról, mint ami rég el van már döntve.

Meg kell jegyeznünk, a bankárt szemlátomást nem érintette kellemetlenül, hogy a fiatal tiszt oly állhatatosan kitartott a lánya mellett. Amint Xarisz mondta, érezte, hogy öregszik, mégpedig rohamosan. Bármilyen száraz volt is a szíve, félt, hogy Hadzsine magára marad a

világban, bár tetemes vagyont fog tőle örökölni. Henry d'Albaret-t egyébként az anyagiak sohasem érdekelték. Pillanatra sem foglalkoztatta, hogy gazdag-e a bankár leánya vagy sem. Az a szerelem, amit a fiatal leány iránt érzett, nem közönséges érdekből, hanem annál sokkal emelkedettebb érzelemből fakadt. Ő a jóságáért és a szépségéért szerette Hadzsínét, s mély-séges együttérzésből, hogy ilyen lehangoló környezetben él. Nemes gondolkodásáért, fennkölt életszemléletéért szerette, s lelki erejéért, mely minden bizonytal azonnal megnyilatkoznék, mihelyt alkalom kínálkoznék rá.

Hiszen ez világosan kitűnt, valahányszor Hadzsine az elnyomott Görögországról beszélt, meg arról, hogy Görögország gyermekei milyen emberfeletti erővel harcoltak felszabadításáért. E tekintetben mindig teljes volt az összhang a fiatalok között.

El-elérzékenyülve hány meghitt órán át csevegtek mindezekről, görög nyelven, melyen úgy beszélt már Henry d'Albaret, akár az anyanyelvén! S mily nyíltan osztoztak egymás örömeiben, valahányszor egy-egy tengeri győzelem kárpótolt azokért a sorscsapásokért, melyeket Moreának vagy Attikának kellett elszenvednie. Henry d'Albaret-nak apróra el kellett mondania minden eseményt, melyben részt vett, felsorolnia mindazoknak a görögöknek és idegeneknek a nevét, akik e véres ütközetben kitűntek, s azokét a nőket is, akiknek példáját Hadzsine Elizundo - ha tőle függ - oly szívesen követné. Bobolináét, Modenáét, Zachariaszét, Kaidoszét, nem feledve a bátor lelkű Andronikát sem, akit a fiatal tiszt ragadott ki a karidari vérfürdőből.

Egy napon, mikor Henry d'Albaret ennek az asszonynak a nevét említette, Elizundo, odafigyelve, olyan mozdulatot tett, ami nem kerülhette el leánya figyelmét.

- Mi az, atyám? - kérdezte Hadzsine.

- Semmi - válaszolt a bankár.

Majd a fiatal tiszthez fordulva, olyan hangon, mint aki közömbösnek akar látszani, ezt kérdezte:

- Ismerte Ön ezt az Andronikát?

- Ismertem, Elizundo úr.

- Nem tudja, mi lett vele?

- Nem tudom - felelte Henry d'Albaret. - Gondolom, a karidari csata után visszatért Maniba, de százat teszek egy ellen, hogy egy szép napon megint látni fogom valamelyik görög harcmesőn...

- Igen - tette hozzá Hadzsine - ott, ahol lennie kell!

Vajon miért tudakozódott Elizundo Andronika felől? Senki sem kérdezte tőle. Bizonyára kitérő választ adott volna. De ez mégis gondolkodóba ejtette a leányt, bár az keveset tudott a bankár kapcsolatairól. Talán mégis volna valami az apja és Andronika között, akit annyira csodált?

Egyébként, ami a függetlenségi harcot illeti, Elizundo végtelenül zárkózott volt. Bajos lett volna megmondani, melyik félhez húz: az elnyomók, vagy az elnyomottak győzelmét óhajtja-e - ha ugyan egyáltalán tudott valakiért vagy valamiért hevülni. Annyi azonban bizonyos volt, hogy futárja legalább annyi Törökországból küldött levelet hozott neki, mint amennyi görögországit.

De ismét hangoztatnunk kell, hogy bár az ifjú tiszt a görög ügynek szentelte életét, azért Elizundo nem kevésbé látta szívesen az otthonában.

Henry d'Albaret azonban már nem maradhatott tovább. Fáradalmait immár kipihelve, elhatározta, hogy végigharcolja az egész háborút, mert kötelességének tekintette. Gyakran beszélt erről a lánnyal.

- Valóban, kötelessége! - válaszolt Hadzsine. - Bármennyire fájjalom is, hogy távozik, Henry, én megértem, hogy vissza kell térnie bajtársaihoz! Igen, mindaddig, amíg Görögország vissza nem nyeri függetlenségét, harcolnia kell érte!

- Elutazom, Hadzsine! - szólt egy napon Henry d'Albaret. - De ha azzal a nyugodt érzéssel távozhatom, hogy maga úgy szeret engem, ahogy én magát...

- Henry, semmi okom rá, hogy titkoljam azokat az érzelmeket, melyeket maga ébresztett bennem - válaszolt Hadzsine. - Már nem vagyok gyermek, s koromhoz illő komolysággal kell a jövőbe néznom. Bízom magában - tette hozzá, kezét nyújtva - bízzék maga is bennem! Amilyen távozáskor voltam, olyannak talál majd, ha visszatér!

Henry d'Albaret megszorította azt a kezét, melyet érzelmei zálogául nyújtott neki Hadzsine.

- Teljes szívemből köszönöm! - válaszolta. - Igen, mi egymáséi vagyunk... máris! És ha elválásunk még olyan fájdalmas is, legalább azzal a biztos tudattal távozom, hogy maga szeret engem... De elutazásom előtt, Hadzsine, beszélnem kell az édesapjával!... Meg akarok bizonyosodni afelől, hogy helyesli szerelmünket, s nem gördít elébe akadályt...

- Jól teszi, Henry - válaszolt a fiatal leány. - Hadd bírja az ő ígétét is, miként az enyémet!

Henry d'Albaret nem késlekedhetett vele sokat, mert feltett szándéka volt, hogy újra szolgálatba áll Fabvier parancsnoksága alatt.

Bizony, a függetlenségi harc kilátásai egyre rosszabbra fordultak. A londoni egyezmény még nem hozott semmi komoly eseményt, s joggal kérdezhetette magában az ember, vajon a nagyhatalmak nem csupán félhivatalos, következőképpen pusztán elméleti észrevételekre szorítkoznak-e a szultánnal szemben.

A sikerektől elvakult törökök nemigen látszottak hajlandónak, hogy követeléseikből valamit is engedjenek. Bár két hajóraj - az egyik angol, Codrington, a másik francia, de Rigny tengernagy parancsnoksága alatt - cirkált akkoriban az Égei-tengeren, s a görög kormány Eginába költözött át, hogy nagyobb biztonságban intézkedhessék a teendők iránt, a törökök annyi jelét adták hajthatatlanságuknak, hogy rettegni kellett tőlük.

Vagy mit gondolhatott az az ember, aki látta azt a kilencvenkét ozmán, egyiptomi és tuniszi hajóból álló hajóhadat, amely szeptember 7-én befutott a tágas navarini kikötőbe. Ez a flotta roppant nagy mennyiségű utánpótlást szállított Ibrahimnak, a hydraiak ellen előkészített hadi vállalkozás céljaira.

Henry d'Albaret úgy határozott, hogy Hydrában csatlakozik az önkéntes csapatokhoz. Ez az Argolisz végén fekvő sziget egyike a Szigettenger leggazdagabb földjeinek. Miután sok-sok vért és pénzt áldozott már a görögök felszabadításáért s nagy tengerészei - Tombazisz, Miaulisz, Tsamadosz, a török kapitánbasák²⁴ rémei - rendületlenül védelmezték a szent ügyet, most a legszörnyűbb megtorlás fenyegette.

Henry d'Albaret-nak haladéktalanul el kellett hagynia Korfut, ha Hydránál meg akarta előzni Ibrahim katonáit. Elutazásának idejét tehát véglegesen október 21-re tűzték ki.

---

²⁴ Tengernagyok

Néhány nappal elutazása előtt, amint megbeszélték, a fiatal tiszt fölkereste Elizundót és megkérte a lánya kezét. Nem titkolta előtte, hogy Hadzsine boldog lenne, ha helyeselné ezt a lépését. Különböen nem volt másról szó, csak hogy a beleegyezését megkapja. Az esküvőt akkor tartják meg, ha visszajött, ami pedig, Henry d'Albaret legalább úgy remélte, nem késleltetik sokáig.

A bankár ismerte a fiatal tiszt életkörülményeit, vagyoni helyzetét, azt is tudta, hogy családját mennyire becsülik Franciaországban. E tekintetben tehát nem volt szükség magyarázkodásra. Ami viszont őt magát illeti, tisztessége köztudomású volt, soha a legcsekélyebb gáncs nem érte házáat. Vagyonáról, mivel Henry d'Albaret ezt egy szóval sem érintette, mélységesen hallgatott. A leánykérést illetően azt válaszolta, hogy neki kedvére van. Csak örvendhet ennek a házasságnak, hiszen a leánya boldogságát jelenti.

Mindezt elég hidegen mondta, de fő, hogy kimondta. Henry d'Albaret most már szavát bírta Elizundónak, a bankárnak meg a lánya mondott forró köszönetet, amit az a tőle megszokott tartózkodással fogadott.

Így hát minden a fiatalok legnagyobb öröme történt, s tegyük hozzá, hogy Xarisz végtelen meglepődésére is. Ez a derék ember úgy sírt, mint a gyermek, s legszívesebben keblére szorította volna a fiatal tisztet.

Henry d'Albaret most már csak kevés ideig lehetett együtt Hadzsine Elizundóval. Egy levantei briggen szándékozott útrakelni, s ez a Hydrába menő kis vitorlás a hónap 21-ik napján hagyta el Korfut.

Hogyan teltek el az utolsó napok a Strada Reale-i házban, ezt minden részletezés nélkül elképzelhetik olvasóink. Henry d'Albaret és Hadzsine egy órára sem mozdultak el egymás mellől. Hosszasan elcsevegtek a szomorú ház földszintjén levő teremben. Nemes érzelmeik annyi bájjal töltötték meg ezeket a beszélgetéseket, hogy ezáltal kissé enyhült azok komoly hangulata. Elmondhatták, hogy övék a jövő, ha a jelen - hogy úgy mondjuk - még kerülgette is őket. Most tehát ezt a jelent akarták hidegvérrel szemügyre venni. Mindketten az eshetőségeket latolgatták, jót, vagy rosszat, de csüggedetlenül, kishitűség nélkül. S ahogy így beszélgettek, nem győztek rajongani a nagy ügyért, melynek Henry d'Albaret továbbra is harcosa marad.

Október 20-án, az utolsó estén, talán még nagyobb megindultsággal hányták-vetették meg ezeket a dolgokat. A fiatal tisztnek másnap kellett útrakelnie.

Hirtelen Xarisz lépett a terembe. Nem bírt szóhoz jutni. Csak lihegett. Szaladva jött, de milyen rohanást! Izmos lába pár perc alatt röpítette ide, végig a városon, a fellegvártól a Strada Reale végéig.

- Mi az, no?... Mi bajod, Xarisz?... Miért vagy úgy felindulva?... - kérdezte Hadzsine.

- Mert egy... mert egy... hírt... nagyon fontos hírt hallottam!

- Mondja már!... Mondja már!... Xarisz! - szólalt meg most Henry d'Albaret, nem tudva, hogy örüljön-e vagy nyugtalankodjék.

- Nem bírom... Nem bírom kimondani! - válaszolt Xarisz, akit valósággal fojtogatott a nagy izgalom.

- A háborúval kapcsolatban? - kérdezte a fiatal lány, kezét megfogva.

- Igen!... Igen...

- Beszélj már!... - ismételte Hadzsine - Szólj már kedves Xariszom!... Mi történt?

- A törököket... ma... megverték... Navarinnál!...

Így tudta meg Henry d'Albaret és Hadzsine az október 20-i tengeri ütközet híret.

A nagy zajra, amit a berohanó Xarisz támasztott, Elizundo bankár is bejött a terembe. Mikor megtudta, miről van szó, önkéntelenül összeszorította a száját, homlokát ráncolta, de nem mutatott semmi elégedettséget, sem kedvetlenséget, míg a két fiatal teremtés szabad folyást engedett túlradó örömeinek.

Valóban, a navarini csata híre az imént jutott el Korfuba. Alig terjedt el a városban, egy-kettőre megtudták a részleteket is, amelyeket légi készülékek útján sürgőnyszerűen továbbítottak az albán partok felől.

A francia és az angol hajóraj, melyhez az orosz hajóraj is csatlakozott, huszonhét hajóval és ezerkétszázhetvenhat ágyúval keresztültört a navarini kikötőből bejáratán és megtámadta az ozmán flottát. A törökök, bár számra fölényben voltak, ugyanis hatvan, különböző nagyságú hajójuk volt ezerkilencszázkilencvennégy ágyúval, vereséget szenvedtek. Több hajójuk elmerült vagy felrobbant, nagyszámú tiszttel és matrózzal. Ibrahim tehát nem számíthatott rá többé, hogy a szultán tengeri hatalma Hydra elleni hadjáratában segítse.

Rendkívül fontos esemény volt ez. Valóban, új korszak kezdetét jelentette a görög kérdésben. Bár a három nagyhatalom előre elhatározta, hogy nem használja ki ezt a győzelmet arra, hogy a Portát porig alázza, bizonyosnak látszott, hogy összefogva végül is kiragadják a görögök hazáját az ozmán uralom alól, sőt előbb-utóbb az új királyság önkormányzata is létrejön.

Elizundo bankár házában így ítélték meg a helyzetet. Hadzsine, Henry d'Albaret, Xarisz tapsoltak, örömük visszhangra talált az egész városban. Hiszen Navarin ágyúi a függetlenséget biztosították Görögország fiainak.

Az egyesült nagyhatalmak győzelme, helyesebben a török tengeri hatalom veresége teljesen megváltoztatta a fiatal tiszt terveit. Hiszen Ibrahimnak le kell mondania arról a hadjáratról, melyet Hydra ellen készült indítani. Erről szó sem lehetett többé.

Ezért változtak meg Henry d'Albaret-nak október 20-a előtti tervezgetései. Most már nem volt szükséges, hogy csatlakozzék azokhoz az önkéntesekhez, akik a hydrabeliek segítségére siettek. Elhatározta hát, hogy Korfuban várja be a navarini csata után szükségszerűen bekövetkezendő eseményeket.

Bármint álltak is a dolgok, Görögország sorsa nem lehetett többé kétséges. Európa nem fogja megengedni, hogy eltiporják. A félhold hamarosan az egész görög félszigeten meghátrál a függetlenség lobogója elől. Ibrahim, aki máris Peloponnesz közepébe és parti városaiba szorult, végül kénytelen lesz azokat kiüríteni.

Ilyen körülmények közt Henry d'Albaret vajon a félsziget melyik részébe menjen? Fabvier ezredes kétségkívül Mitylene elhagyására készül, hogy Kiosz szigetén hadat indítson a törökök ellen. De még nem fejezte be az előkészületeket, s darab ideig nem is fogja befejezni. Nem kellett hát azonnali elutazásra gondolnia.

A fiatal tiszt így ítélte meg a helyzetet. Hadzsine is így ítélte meg, vele együtt. Nem volt hát értelme, hogy húzzák-halogassák a házasságot. Elizundónak sem volt kifogása az ellen, hogy mielőbb tartsák meg az esküvőt. Ki is tüzték tíz nappal későbbre, vagyis október végére.

Milyen érzelmeket ébresztett ez a közeli menyegző a fiatal jegyespár szívében - felesleges részleteznünk. Nem kell már háborúba menni, mely d'Albaret-nak könnyen az életébe kerülhetett volna. Hadzsine nem fogja bánatos várakozásban számlálni a napokat és az órákat. Xarisz, ha lehet, még náluk is boldogabb volt. Ha a tulajdon házasságáról lett volna szó, szíve

akkor sem repeshetett volna jobban. Még a bankáron is meglátszott, hűvös természete ellenére, a megelegedettség. Most már biztosítva volt a lánya jövője.

Abban állapodtak meg, hogy egyszerű lesz az esküvő, s felesleges volna az egész várost meghívniok a szertartásra. Sem Hadzsine, sem Henry d'Albaret nem volt olyan természetű, hogy sok szemtanút kívánjanak boldogságuknak. Mégis szükség volt némi előkészületekre, de ezeket is minden feltűnés nélkül tették meg.

Október 23-a volt. Már csak hét nap volt hátra a házasságkötésig. Úgy látszott, semmi akadálytól nem kell tartaniuk, sem más olyan körülménytől, ami az időpont megváltoztatását tenné szükségessé. Mégis történt valami, ami nagyon nyugtalanította volna Hadzsinét és Henry d'Albaret-t, ha történetesen tudnak róla.

Ezen a napon Elizundo egy levelet talált a reggeli postájában, melynek tartalma váratlanul lesújtotta, összegyúrte, széttépte, el is égette a levelet, ami mélységes felindultságra vallott egy olyan nagy önuralmú embernél, minő a bankár volt.

Ha közel van valaki, hallhatta volna, amint ezt suttogetta:

- Miért nem jött egy héttel később ez a levél?! Átkozott legyen, aki írta!

V. A MESSZÉNIAI PART

Vitylót elhagyva, a *Karyszta* egész éjjel délnyugat felé haladt s rézsút szelte át a koroni öbölt. Nikolasz Sztarkosz visszament a fülkéjébe s nem mutatkozott napkeltéig.

Kedvező szél fúj - egyike a friss délkeleti szellőknek, melyek általában nyár végén, tavasz elején ezeken a tengereken uralkodnak, napfordulat táján, mikor esővé olvadnak fel a Földközi-tenger párái.

Reggel Messzénia szélső részén megkerülték a Gallo-fokot, s a Tajgetosz utolsó csúcsai, melyek szaggatott oldalait határolják, csakhamar elmerültek a kelő nap gőzében.

Midőn a Gallo-fok csúcsán túl voltak, Nikolasz Sztarkosz újra megjelent a szakoleva fedélzetén. Első pillantása kelet felé esett.

Mani földje már nem látszott. Ezen az oldalon kissé a hegyfok mögött, immár a Hagiosz Dimitriosz hatalmas nyúlványai emelkedtek.

Egy pillanatra Mani felé lendült a kapitány karja. Vajon fenyegetés volt ez? Vagy utolsó istenhozzád szülőföldjének? Ki tudná megmondani! De annyi bizonyos, hogy most semmi jót nem árult el Nikolasz Sztarkosz szikrázó tekintete.

A szakoleva, jól megfeküdve négyszögű és latin vitorlája alatt, jobbszelesen kezdett északnyugati irányt váltani. Mivel azonban szárazföldi szél fúj, a tenger mindenképpen lehetővé tette a gyors hajózást.

A *Karyszta* balfelől elhagyta Oenusszes, Cabrera, Sapienza és Venetico szigeteket, majd, hogy Modon alá érjen, Sapienza és a szárazföld között egyenest átvágott a szoroson.

Már feltárult előtte a messzéniai part, jellegzetesen vulkanikus hegységeinek csodálatos körképével. A görög királyság végleges alkotmánya értelmében egyike lett a tizenhárom nomosnak, vagyis kormányzáságnak, melyek az ioni szigeteket is beleértve, az új Görögországot alkotják. De ebben az időben még csak az egyik hadszíntér volt a sok közül, hol Ibrahim, hol a görögök kezén, aszerint, ahogy a fegyverek sorsa eldőlt, mint ahogy egykoron annak a három, a spártaiak ellen folytatott messzéniai háborúnak színtere volt, melyeket Arisztomenész és Epaminondász neve tett híressé.

Nikolasz Sztarkosz, a szakoleva útirányát az iránytűn ellenőrizve s az időjárást kémelve, egyetlen szó nélkül a hajó farába ment és leült.

Ezalatt a hajó orrán szó esett egyről-másról a *Karyszta* legénysége és az előző napon Vitylóban hajóra kelt tíz férfi között. Mindössze vagy húsz tengerész lehetett a hajón, s egy egyszerű hajósmester - a hajó első altisztje parancsolt nekik a kapitány rendelkezéseinek megfelelően. A másodkapitány ezúttal nem volt a fedélzetén.

Érdemes meghallgatnunk, hogy miközben a kis alkotmány fölfelé haladt a görög partok mentén, miféle beszélgetés folyt a tengerészek között a hajó rendeltetéséről, útirányáról. Magától értetődik, hogy a legénység új tagjai kérdezősködtek, s a régiek felelgettek.

- Fukarul méri a szót Sztarkosz kapitány!

- Ugyancsak! De ha beszél, jól beszél, akkor aztán vakon engedelmeskedj!

- S hova megy a *Karyszta*?

- Azt sose tudni, hogy a *Karyszta* hova megy.
  - Az ördögbe! Hiszen mi bizalommal csaptunk fel! Egyébként mellékes...
  - Úgy van! Legyetek nyugodtak, a kapitány mindig oda visz bennünket, ahova kell!
  - De csak tán nem hajtóvadászatot kockáztat a *Karyszta* a szigettenger kereskedelmi hajóira, azzal a két kis karronáddal²⁵ ott az orrán?
  - Ennek nem az a rendeltetése, hogy a tengereken kalózkodjék! Vannak Sztarkosz kapitánynak az efféle portyázásra más, jól felszerelt hajói, nagyobb legénységgel. A *Karyszta* amolyan kiránduló jachtja neki. Nézzétek csak, milyen jámbor képe van ennek a hajónak! Ezzel aztán egykönnyen lóvá teheti a francia, angol, görög vagy török cirkálókat!
  - De hát a zsákmányból kijutó rész?...
    - A zsákmány azoké, akik zsákmányolják, márpedig ti benne lesztek, mihelyt a szakoleva befejezte ezt az útját! Meglássátok, nem fogjátok lopni a napot, s ha néha szorul is a kapca, lesz haszon is!
    - És most semmi tennivaló Görögország és a szigetek partvidékein?
    - Semmi... Semmivel sem több, mint az Adriai-tenger vizein, már amennyiben a kapitány szeszélye oda visz bennünket. Szóval újabb rendelkezésig mi most becsületes tengerészek vagyunk egy becsületes szakoleva fedélzetén, s becsületesen hajózunk az ioni tengeren. No, de lesz ez még másként is!
    - Minél hamarább, annál jobb!
- Látnivaló, hogy az elmúlt napon hajóra kelt tengerészek, akár a többiek, nem olyan fából voltak faragva, hogy dohogjanak a munka miatt, bármilyen is legyen az. Aggályoskodás? Lelkifurdalás? Vagy csak egy kis előítélet? - Ilyesmit aztán egyáltalán hasztalan keresnénk alsó Maninak e tengerésznépségénél! Valóban méltók voltak parancsnokukhoz, az pedig jól tudta, hogy számíthat rájuk.
- De ha ezek a vitylóbeliak ismerték is Sztarkosz kapitányt, nem ismerték másodkapitányát, aki tengerésztiszt és üzletember volt egyszemélyben - egyszóval: rossz szelleme. Egy bizonyos Szkopelo volt ez, Cerigottóból való, mely elég rossz hírű kis sziget a szigettenger déli részén, Cerigo és Kréta között. Ezért kérdezte hát az egyik új tengerész, a *Karyszta* altisztjéhez fordulva:
- És a másodkapitány?
  - A másodkapitány nincs a hajón! - volt a válasz.
  - S nem is lesz hozzá szerencsénk?
  - De igen.
  - Aztán mikor?
  - Majd amikor eljön az ideje!
  - De hol van most?
  - Ahol lennie kell!

---

²⁵ Öntött hajóágyú.

Meg kellett elégedniük ezzel a semmitmondó válasszal. Különben is e pillanatban az altiszt füttye mindenkit a fedélzetre szólított, hogy a vitorlászinegeket kifeszítsék, így hát a hajó orrán folyó társalgás ezzel félbe is szakadt.

A parancs úgy szólt, hogy kissé jobban szél mentén, a parttól mérföldnyi távolságot tartva elhaladjanak a messzéniai partok mellett. Délfelé már Modonnál járt a *Karyszta*. De nem ez volt a rendeltetési helye. Nem kötött hát ki ebben a városkában, mely a hajdani Methone romjain egy szirtes csúcsát Sapienza szigetének szegző hegyfok végén épült. A sziklafal egyik fordulatánál csakhamar el is tűnt a kikötő bejáratánál épült világítótorony.

Közben jelt adtak a szakoleva fedélzetéről. A nagy vitorlarúd végére fekete jelzőzászló röppent fel, közepén piros félholddal. De a szárazföldről nem jött semmi válasz, s tovább folyt az út, észak felé.

Estére a *Karyszta* a navarini kikötőből bejáratához érkezett; afféle nagy tengeri tó ez, magas hegyektől szegélyezve. Egy óriási szikla hasadékán keresztül pillanatra feltűnt a város, s felette a fellegrvár kusza tömkelege. Természetes kögát végződik itt, ez fogja fel az északnyugati szelek dühét, melyeknek egész zuhatagát önti az Adriai-tenger roppant tömlője az ioni tengerre.

A lenyugvó nap keleten még megvilágította az utolsó magaslatok ormát, de a széles öböl már árnyba borult.

A legénység ezúttal azt hihette volna, hogy Navarinban kiköt a *Karyszta*. Nyílegyenest befutott ugyanis a Megalothurói csatornába, amely a keskeny, körülbelül négy kilométer hosszú Szfaktéria szigettől délre húzódik. Itt két síremlék emelkedett már, a háború legnemesebb áldozatai közül való két hőse: Mallet francia kapitányé, aki 1823-ban esett el, és egy barlang mélyén Santa-Rosa olasz grófé, aki Piemont egykori görögbarát minisztere volt. Ő is ugyanabban az esztendőben halt meg, s ugyanazért az ügyért.

Mikor a szakoleva már csak valami tíz kötélhossznyira lehetett a várostól, rézsút fordult, orrvitorlájával a szélnek. Miként az előbb a fekete jelzőzászló, ezúttal piros hajólámpás lendült a vitorlarúd végére. De a jeladásra most sem feleltek.

A *Karysztának* semmi dolga sem volt ezen a révparton, ahol akkor igen sok török hajó horgonyzott. Úgy kormányozták hát, hogy Kuloneszki körülbelül középütt fehérlő szigetecskéje mellett haladjon el. Maja, az első altiszt rendelkezésére könnyedén meglazultak a vitorlakivonó kötelek, a kormánylapát jobbra fordult, hogy visszakanyarodjanak Szfaktéria partszegélye felé.

A háború elején, 1821-ben, a görögök ezen a Kuloneszki szigetecskén leptek meg és internáltak több száz törököt. Itt is veszték ezen éhen, bár arra az ígéretre adták meg magukat, hogy ozmán földre szállítják őket.

Később aztán, amikor 1825-ben Ibrahim csapatai Szfaktériát ostromolták, melyet maga Mavrokordatosz védett, megtorlásul nyolcszáz görögöt mészároltak le.

A szakoleva ekkor a szikiai csatorna felé tartott, mely kétszáz méter szélességben nyílik a szigettől északon, annak északi csúcsa és a Koryphasion-hegyfok között. Jól kellett ismernie a csatornát annak, aki oda merészkedett, mert mélyebb járatú hajó számára az csaknem hajózhatatlan.

Nikolasz Sztarkosz azonban a legtapasztaltabb révkalauzokat is megszégyenítő merészséggel elhaladt a szigetvég meredek sziklái mellett s megkerülte a Koryphasion-hegyfokot. Aztán künt a horgonyzó helyen több hajórajt pillantva meg - valami harminc francia, angol és orosz

alkotmányt - nagy bölcsen kikerülte őket, az éj folyamán a szakoleva a messzéniai oldalon felosont, átsurrant a szárazföld és Prodana szigete közt, s mire reggel lett, friss délkeleti széltől hajtvá a partvidék zezugai mentén az Árkádiai öböl békés vizein járt már.

A nap felbukkant Ithone orma mögött, honnét a tekintet, a hajdani Messzéniaát átfogva, egyfelől a koroni öbölnél vész el, másfelől addig a kikötőig ér, mely Árkadia várostól kapta nevét. A tengeren hosszú fénypikkelyek villódtak, miket szellő borzolt a nap első sugaraiban.

Nikolasz Sztarkosz úgy irányította hajóját, hogy a lehető legközelebb haladjon el a város mellett, mely a széles, nyílt kikötővé tágult partnak egyik mélyedésében feküdt.

Tíz óra tájban az első altiszt a szakoleva farára ment, s olyan állásba merevedett a kapitány előtt, mint aki rendeleltre vár.

Árkadia hegyeinek végtelen körképe bontakozott ki most keleten. A domboldalakon tömör olajfák, mandulafák és szőlők közt elvesző fálvak, mirtusz bokrok és leánderek közt valamely nagyobb folyó ágyába siető patakocskák, majd minden lejtőn-hajlaton, különböző magasságban, a szélrózsa minden irányában a korinthuszi szőlők ezer meg ezer tőkéje, melyek talpalatnyi helyet sem hagynak kihasználatlanul; lejjebb, az első lépcsőzeteken a város vörös házai, melyek mint csillogó, nagy etaminkockák²⁶ bontakoztak ki az ég felé törő ciprussorok háttéréből; ilyen volt Peloponneszosz egyik legfestőibb partvidékének felséges panorámája.

Közelebb jutottak Árkádiához, az ókori Cyparissziához, mely Epaminondas idejében Messzénia fő kikötője volt, majd a keresztesháborúk után a francia Ville-Hardouin egyik hűbértartója. Mily mélabús látvány a szemnek és milyen fájdalmas borongást ébreszt abban, akit az elmúlt idők emlékei nem hagynak hidegen!

Két évvel azelőtt Ibrahim feldúlta a várost, legyilkolt gyermekeket, nőket, aggastyánokat. A hajdani akropoliszon épült régi kastélya romokban; a fanatikus muzulmánok által feldúlt Szent György-templom romokban: házai, középületei szintén.

- Meglátszik, hogy egyiptomi barátaink jártak itt! - mormogta Nikolasz Sztarkosz, kinek még a szeme sem rebbent meg e pusztítás láttán.

- Most meg a törökök az urak itten! - válaszolt az altiszt.

- Azok... jó darabig... sőt remélhetőleg egyszer s mindenkorra! - tette hozzá a kapitány.

- Kiköt a *Karyszta*, vagy továbbmegyünk?

Nikolasz Sztarkosz a kikötőt fürkészte, melytől mindössze néhány kötélhossznyira voltak. Majd a városra esett pillantása, mely egy mérfölddel beljebb a Psykhro-hegy egyik végső nyúlványán épült. Szemlátomást habozott, vajon mi volna tanácsosabb most: kikötni a mólón, vagy nekivágni megint a nyílt tengernek?

Az altiszt még mindig várta a kapitány válaszát kérdésére.

- Adj jelt! - szólt végre Nikolasz Sztarkosz.

Az ezüsthéholdas, vörös jelzőzászló felröppent a vitorlarúd végére s kibomlott a levegőben.

Néhány perccel később hasonló jelzőzászló lengett egy árbocon, a kikötőgát csúcán.

- Kikötni! - szólt a kapitány.

---

²⁶ Etamin: erősen sodrott fonalból készült, élénk színű női kelme.

A kormánykerék fordult egyet, és a szakoleva egészen közel kanyarodott a parthoz. Mihelyt kitárult előttük a kikötőbejárat, az frissen nekilendült. Csakhamar bevonták az előtörzsvitorlákat, majd a nagy vitorlát is, s a *Karyszta*, far- és orrvitorlája alatt, befutott a csatornába. Elég lendület volt még benne, hogy eljusson a kikötő közepéig. Itt horgonyt vetett, a matrózok meg az ilyenkor szokásos munkálatokba fogtak.

A kapitány hamarosan beszállt a tengerre bocsátott csónakba, melyet négy evező fürgén lendített tova, s a kőpartból kivágott kis lépcsőhöz ért. Egy férfi várt rá ottan s e szavakkal üdvözölte:

- Szkopelo várja Nikolasz Sztarkosz parancsait!

A kapitány barátságosan intett neki, ez volt az egész válasza. Majd elébe vágott, s felment a meredek parton, a város első házai felé. Miután a török meg arab katonáktól ellepett utcákon át keresztülhatolt az utolsó ostrom romjain, megállt a „Minervához” címzett, csaknem sértetlen maradt fogadó előtt s társától követve belépett.

Kevéssel azután Sztarkosz kapitány és Szkopelo már asztal mellett ültek; előttük két pohár s egy flaskó raki.²⁷ Szőke, illatos misszolungi dohányból cigarettát sodortak, rágyújtottak, jókat szippantottak, s azzal megeredt a beszéd. Az egyik férfi szemlátomást úgy beszélt a másikkal, mint annak legalázatosabb szolgája.

Rosszarcú, ravaszdi, közönséges, de értelmet mutató fickó volt ez a Szkopelo. Minden bizonyal megvolt már ötven éves, sőt még korosabbnak látszott. Szakasztott olyan volt, mint valami záloghitelező. Szeme apró, sanda, de eleven; haja kurtára nyírva, orra hajlott, az ujjja kampós. Lábfeje olyan hosszú, hogy ráillett az albánok lábáról való szólás: „A lábujj már Macedóniában, bár a sarok még Beóciában.” Vegyük még hozzá a kerek, bajusztalan ábrázatot, az állon szürkülő szakállacsát, a kemény fejet, a tetején rövidre nyírt hajjal, s mindezt egy soványnak maradt, középtermetű testen. Ez az arab zsidó külsejű, de egyébként keresztény származású ember, nagyon egyszerű ruhát viselt: - levantei matrózínget és nadrágot, holmi malaclopóba bújva.

Szkopelo afféle üzletember volt, a szigettenger kalózáinak érdekeit képviselte, igen ügyesen értékesítette a martalékat s adott túl a török vásárra hurcolt s berber partokra szállított foglyokon.

Nem nehéz kitalálni, miféle beszéd folyt Nikolasz Sztarkosz és Szkopelo között, mire vonatkozhatott az, hogyan latolgatták a most folyó háború dolgait, meg a belőle húzható hasznot.

- Hogy állunk Görögországgal? - kérdezte a kapitány.

- Kétségtelenül majdnem úgy, ahogy az ön távozásakor - felelte Szkopelo. - Lám, kerek egy hónapja, hogy a *Karyszta* a tripoliszi partok mentén hajózik, s erős a gyanúm, hogy amióta ön tengerre kelt, semmi újságot nem hallott onnét.

- Valóban, semmit.

- Közlöm hát önnel, kapitány, a török hajók készen állnak, hogy Ibrahimot és csapatait Hydrába szállítsák.

- Úgy van - válaszolt Nikolasz Sztarkosz. - Láttam őket az este, mikor a navarini öblön átkeltem.

- Seholsem kötött ki, mióta elhagyta Tripoliszt? - kérdezte Szkopelo.

---

²⁷ Erős pálinka.

- De igen... egy ízben! Néhány órára Vitylóban... a *Karyszta* legénységét megerősíteni. De amióta Mani partjait szem elől vesztettem, Árkádiába érkezésemig egyszer sem válaszoltak a jeladásomra.

- Nyilván, mert nem volt mit válaszolni.

- Mondd csak - folytatta Nikolasz Sztarkosz -, mit csinál most Miaulisz és Kanarisz?

- Odáig jutottak már, kapitány úr, hogy rajtaütésekkel próbálkoznak, de csak apróbb sikerek ezek, döntő győzelem soha! Bezzeg, amíg ők török hajókra vadásznak, a kalóznak jó dolguk van az egész Szigettengeren.

- S emlegetik még...

- Szokratifot? - kérdezte Szkopelo kissé halkabban. - Bizony!... mindenütt... és minden alkalommal, Nikolasz Sztarkosz, s csak rajta múlik, hogy még többet beszéljenek róla!

- Majd beszélnek még!

Nikolasz Sztarkosz felállt, miután kiürítette poharát, melyet Szkopelo újra megtöltött. Le s fel járkált, majd keresztbefont karral az ablakhoz állt és elhallgatta a török katonák messziről behallatszó durva énekét.

Végül visszaült helyére, Szkopelóval szembe s hirtelen másra fordította a szót:

- Elértetem a jeladásodról, hogy fogolyszállítmányod van itt!

- Igen Nikolasz Sztarkosz, akár egy négyszáz tonnás hajóra való! Mindössze ennyi maradt a mészárlásból, a cremmydi fejveszteség után. A kutyateremtésit! Ezúttal kissé nagyon is öldököltek a törökök! Ha szabad kezet engednek nekik, egy fia fogoly sem marad a végén.

- Férfiak, nők?

- Igen, meg gyermekek... Mindenfajta, no.

- Hol vannak?

- Árkádia fellegrárában.

- Drágán vetted őket?

- Hm, a pasa nem valami méltányos árat szabott - válaszolt Szkopelo. - Úgy véli, hogy a függetlenségi harc a vége felé közeledik... sajna! Bizony, se háború, se csata többé! S ha csata nincs, razzia²⁸ sincsen, ahogy ott lenn Berberiában szokás mondani, s ha nincs razzia, emberáru vagy más egyéb sincsen! De ha kevés a fogoly, ugyancsak felszökken az ára! Kárpótlásul, kapitány. Jó forrásból tudom, hogy jelenleg nagy a rabszolgaáhiány az afrikai vásárokon, így hát mi ezeket előnyös áron adjuk el.

- Rendben van minden s tengerre szállhatsz a *Karysztán*?

- Minden készen; semmi dolgom itt már.

- Jól van, Szkopelo. Az a hajó, melyet Szkarantóból indítanak, nyolc, vagy legkésőbb tíz nap múlva fel fogja venni ezt a rakományt. Kiadják minden nehézség nélkül?

- Minden nehézség nélkül; ez már elintézett ügy - válaszolt Szkopelo -, természetesen készpénz ellenében. Előbb hát meg kell egyeznünk Elizundo bankárral, hogy fogadja el a váltóinkat. Az ő aláírása jó, s a pasa készpénznek fogja tekinteni a papírjait.

---

²⁸ Észak-afrikai arab szó. Eredeti jelentés: fosztogatás, emberrablás.

- Megírom Elizundónak, hogy hamarosan ott leszek Korfuban s elintézem ezt az ügyet.

- Ezt az ügyet... s egy másikat is, nem kevésbé fontosat, Nikolasz Sztarkosz! - tette hozzá Szkopelo.

- Talán!... - válaszolta a kapitány.

- Valóban így volna rendjén! Elizundo gazdag... dúsgazdag... amint mondják... S ugyan miből van a gazdagsága, ha nem a mi üzleteinkből?... Mi meg... könnyen ott végezhetjük egy vitorlarúd végén, az első altiszt egyetlen füttyére!... Ó, manapság nem rossz dolog a szigettengeri kalózok bankárjának lenni! Hát, egy szó mint száz, rendjén volna, Nikolasz Sztarkosz!

- Aztán mi volna rendjén? - kérdezte a kapitány, s merőn arcába nézett a másodkapitánynak.

- Ejnye, hát nem tudja? - felelte Szkopelo. - De vallja meg őszintén, csak azért kérdi, hogy századszor is hallja tőlem!

- Meglehet!

- Elizundo bankár lánya...

- Ami jogos, az meg is lesz! - válaszolta kurtán Nikolasz Sztarkosz, s felállt.

Elhagyta a „Minervához” címzett fogadót, s Szkopelótól követve visszament a kikötőbe, ahol csónakja várt rá.

- Tengerre! - mondta Szkopelónak. - Mihelyt Korfuba érkezünk, elintézzük Elizundóval ezeket a váltókat. Aztán ha túl vagyunk rajta, te visszatérsz Árkádiába s átveszed a rakományt.

- Tengerre! - válaszolt Szkopelo.

Egy óra múlva a *Karyszta* elhagyta az öblöt. De napnyugta előtt Nikolasz Sztarkosz távoli dörgést hallhatott, melynek visszhangja dél felől morajlott.

Az egyesült hajórajok ágyúi dörögtek, a navarini öbölben.

VI. HAJRÁ, A SZIGETTENGER KALÓZAI UTÁN

A szakoleva észak-északnyugati irányban haladt, így aztán útjába estek az ioni tenger festőien szétszórt szigetei, melyek közül egy sem tűnik el a szem elől anélkül, hogy már a másikat meg ne pillantaná az ember.

A *Karyszta*, mint afféle külsőre jóra való levantin alkotmány, félig kiránduló jacht, félig kereskedelmi hajó, szerencséjére mit sem árult el igazi mivoltából. Máskülönbem nem is lett volna tanácsos, ha a kapitány hajójával a brit erődítmények ágyúi s az Egyesült Királyság fregattái elé merészkedik.

Árkádiát mindössze valami tizenöt tengeri mérföld választja el Zante szigetétől, „Levante virágától”, ahogy az olaszok költőien nevezik. Az öbölből, melyen a *Karyszta* áthaladt, jól látni még a Szkopsz-hegy zöldellő ormait is; oldalában a Homérosz és Vergíliusz megénekelte sűrű erdők helyén most lépcsőzetesen olaj- és narancsfaligetek sorakoznak.

Jó szél fúj, kedvező szárazföldi szellő, délkelet felől. A szakoleva, derék- meg sudárvitorlájának toldatvitorláit alatt, sebesen szelte Zante vizeit, melyek most olyan békések voltak, mint valami tóé.

Estefelé feltárult előtte a szintén Zante nevű főváros. Takaros, olasz város ez, mely Zakynthosznak, a trójai Dardanusz fiának földjén virágzott ki. A *Karyszta* fedélzetéről csak a fényei látszottak a városnak, mely a kerek öböl partján vagy fél mérföldnyi területen fekszik. Ezek a fények, a rakparttól egészen a velencei eredetű, háromszáz lábnyra épült kastély ormáig, különböző magasságokban elszórtan, úgy tűntek fel, mint valami roppant nagy csillagcsoport, melynek fő csillagzatai a főút reneszánsz stílusban épült palotáinak és a zakynthoszi Szent-Dénes székesegyháznak helyét jelezték.

Ezzel a zantei lakossággal, melyet a velenceiekkel, franciákkal, angolokkal és oroszokkal való érintkezés annyira átalakított, Nikolasz Sztarkosznak semmi olyan kapcsolata nem lehetett, mint aminők Peloponnesz törökjeihez fűzték. Nem volt hát szükség rá, hogy jelt adjon a parti öröknek, sem hogy pihenőt tartson a szigeten, mely két híres költő hazája: az olasz Ugo Foscolóé, a XVIII. századból és Szalomoszé, ki az új Görögország egyik dicsősége.

A *Karyszta* átkelt a szűk tengerszoroson, mely Zantét Achajától és Élisztől elválasztja. A fedélzeten kétségtelenül nem egy ember fülét bántották a szellő szárnyán érkező énekek: mind megannyi, a Lidó felől szüremelő gondoladal. De hát bele kellett törödniök. A szakoleva olasz dallamok közepette siklott tovább, másnap már a mélyen kikerekedő patraszi öböl előtt járt, mely azután a lepantói öbölben folytatódik egészen a korinthuszi földszorosig.

Nikolasz Sztarkosz éppen a *Karyszta* orrában állt. Pillantása bejárta Akarnaniának ezt az egész partvidékét, az öböl északi szegélye mentén. Nagy, halhatatlan emlékek rajzanak fel itt, melyektől el kellett volna szorulnia Görögország gyermeke szívének, ha ez a gyermek már rég meg nem tagadta és el nem árulta volna a tulajdon édesanyját!

- Misszolungi! - szólalt meg Szkopelo, karját északkelet felé nyújtva. - Mihaszna népség! Inkább levegőbe röpítik, de nem adják meg magukat!

Valóban, két esztendővel ezelőtt itt semmi keresnivalójuk nem lett volna a foglyokkal és rabszolgákkal üzérkedőknek. Az ostrom alá fogott misszolungiak, tíz hónapi küzdelem után, halálra fáradtan, éhségtől kimerülve, inkább felrobbantották a várost és az erődöt, semhogy

megadják magukat Ibrahimnak. Férfiak, nők, gyermekek, mind odavesztek, s a robbanás még a győzőket sem kímélte.

S egy évvel azelőtt, csaknem ugyanarra a helyre, ahol nemrég Marco Botsariszt, a függetlenségi harc egyik hőst elhantolták, csüggedten, kétségbeesve jött meghalni lord Byron, kinek földi maradványai a Westminsterben nyugszanak. Csupán a szíve maradt ezen a görög földön, melyet szeretett s mely csak halála után lett szabad.

Nikolasz Sztarkosz csak egy heves kézmozdulattal válaszolt Szkopelo megjegyzésére. Aztán, a patraszi öbölt gyorsan elhagyva, Kephallónia felé haladt a szakoleva.

Amilyen erős szél fűjt, pár óra alatt meg lehetett járni a Kephallónia és Zante szigete közti távolságot. Egyébként a *Karyszta* nem Argoszoliba, Kephallónia fővárosába igyekezett, melynek, igaz, kissé sekélyvizű kikötője azért nem kevésbé alkalmas a középtehervírási hajók kikötésére. Nagy merészen azokon a szűk csatornákon haladt előre, melyek keleti partjait nyaldossák, s este fél hét óra tájban már közel járt Thiakihoz, a hajdani Ithakához.

Ennek a nyolc mérföld hosszú, másfél mérföld széles, különösen sziklás, fenséges, vad szigetnek, mely olajat és bort bőségesen ad, körülbelül tízezer lakosa van. Bár nem fűződnek hozzá történelmi események, nagy hírnévre tett szert az ókorban. Ez volt Ulysszesz és Pénélopé hazája, kiknek emléke még él az Anogi csúcsain, a Szent István-hegy barlangja mélyén, az Oetosz-hegy omladékai közt, az eumeai mezőkön, a Hollók sziklája alján, hol Arethusz forrásának poétikus vize folyhatott.

Az éjszaka közeledtével Laertesz fiának földje, valami tizenöt mérföldnyire Kephallónia végső hegyfokán túl, lassanként elveszett a homályban. Éjszakára kissé a nyílt tenger felé kanyarodott a *Karyszta*, hogy elkerülje a szűk szorost, mely Ithaka északi csücskét Santa-Maura déli fokától elválasztja, s legfeljebb két mérföldnyire a parttól, e sziget keleti oldala mentén haladt tovább.

A hold fényében bizonytalan körvonalakkal kirajzolódott holmi fehéres sziklapart, mely száznyolcvan lábnyira emelkedik a tenger fölé: a *Leukas-szirt*²⁹ ez, melyet Szappho és Artemisz tettek nevezetessé. De ennek a szigetnek, melyet Leukadiának hívnak, napfelkeltekor már teljesen nyoma veszett délen, s a szakoleva, az albán partot elérve, teljes vitorlázattal tartott Korfu szigetének.

Aznap még valami húsz mérföldnyi utat kellett megtennie Nikolasz Sztarkosznak, ha az éj beállta előtt el akarja érni a sziget fővárosát.

A merész *Karyszta* rohanvást legyűrte ezt a húsz mérföldet; annyira nem kímélte a vitorláit, s annyira megdőlt, hogy a párkányzata majdnem a vizet súrolta. Nagyon vigyáznia kellett hát a kormányosnak, hogy baj ne essék e roppant vitorlázat alatt. Szerencsére az árbocok jó erősek voltak, a csarnokzat csaknem teljesen új, s a legjobb anyagból való. Nem fogásoltak sehol, egyetlen toldatvitorlát sem vontak be. Úgy nyargalt a szakoleva, mintha valamilyen nemzetközi futóversenyen vett volna részt.

Így haladt el a kis Paxo-sziget mellett. Északon már feltűnedeztek Korfu első magaslatai. Jobbkéz felől az albán partok mögött az akrokerauni hegyek csipkézete rajzolódott ki a szemhatáron. Néhány angol vagy török hadihajó tűnt fel az ioni tengernek ezeken az eléggé látogatott partvidékein. A *Karysztának* eszeágában sem volt egyiket is elkerülni. Ha jelt adnak

---

²⁹ Szappho görög költőnő és Artemisz, a királylány, a monda szerint innét ölték magukat a tengerbe.

neki, hogy álljon meg, habozás nélkül megcselekszi, mivel sem olyan szállítmányt, sem olyan papírt nem találhattak a hajón, mely valódi mivoltát elárulta volna.

Délután négy órakor a szakoleva kissé szél mentén haladt, hogy bejusson abba a tengersizorosba, mely Korfu szigetét a szárazföldről elválasztja. A vitorlakötelek megfeszültek, s a kormányos egy tájolóvonásnyival szélhez igazította a hajót, hogy mielőbb túljusson a sziget déli oldalán fekvő Bianco-hegyfokon.

A csatorna partvidékének ez az első szakasza virágzóbb az északon; így kellemesen elűt az akkoriban még csaknem műveletlen és félvad albán parttól. Néhány mérfölddel távolabb a korfui partvidék ívelése folytán kitér a tengersizoros. A szakoleva tehát lassított kissé, hogy rézsút átvágjon a szoroson. A sziget csak a sok és mély beszögellés miatt hatvanöt mérföld területű, holott légvonalban a hossza mindössze húsz mérföld, szélessége pedig sehol sem több hat mérföldnél.

Öt óra tájban a *Karyszta*, Ulysszesz szigetcskéjéhez közel, elhaladt a nyílás mentén, mely a Kalikiopulo-tavat, a hajdani hyllai kikötőt a tengerrel összeköti. Majd áloéval és agávékkel teleültetett, bájos vidék mentén haladt el. Ezt már javában ellepték a kocsik és a lovasok, akik kijárnak ide, egy mérföldnyire a várostól délre, hogy friss levegőt szívjanak és gyönyörködjenek az igéző panorámában, amelyet a csatorna másik oldalán a szemhatár végén az albán partvidék zár le. Aztán elsuhan a Kardakio-öböl és a fölötte emelkedő omladékok mellett az angol főmegbízott nyári palotája előtt, bal felől hagyva a Kasztradesz-öbölt, melynek partján a hasonlónevű előváros bontakozik ki, majd a Strada Marinát, mely nem annyira utca, mint inkább sétahely, a fegyházat, a régi Szalvador erődöt és a korfui főváros első házait. A *Karyszta* ekkor megkerülte a Sidero-hegyfokot, melyen a fellegvár - valóságos kis katonai város - emelkedik, ahol éppen annyi hely van, hogy elférjen a parancsnok székhelye, a tiszt lakónegyed, egy kórház s egy görög templom, melyből protestáns templomot csináltak az angolok. Végül nyugatnak vágott Sztarkosz kapitány, megkerülve a San-Nicoli-i földcsúcsot és miután elhajózott a partszegély mellett, hol lépcsőzetesen emelkednek a város északi részének házai, az öböltől fél hajókötélhossznyira horgonyt vetett.

Leeresztették a csónakot. Nikolasz Sztarkosz és Szkopelo beleültek, de a kapitány előbb még rövid és széles, Messzenia tartományaiban igen használatos kést dugott az övébe. Az egészségügyi hivatalnál mindketten kiszálltak, bemutatták a hajópapírokat, amelyek teljesen rendben voltak. Most már ki-ki mehetett a maga dolgára s ahová tetszett, miután még megállapodtak abban, hogy tizenegykor találkoznak s utána visszatérnek a hajóra.

Szkopelo, akinek rengeteg elintéznivalója volt a *Karyszta* számára, eltűnt a város kereskedelmi negyedében, keresztül-kasul járta a kis, olasz nevű, szűk és kacskaringós, árkaDOS boltokkal zsúfolt utcákat, egy nappolyinak beillő városnegyed egész tarkabarkaságát.

Nikolasz Sztarkosz arra szánta ezt az estét, hogy - amint mondani szokás - kinyissa mind a két fülét. Az eszplanád felé ment hát, Korfu legelőkelőbb negyedébe.

Ez az eszplanád vagy gyakorlótér, két oldalt fákkal beültetve, a város és a fellegvár közt fekszik, mely utóbbtól széles árok választja el. Idegenek és városbeliek jöttek-mentek ott szüntelenül, mint valami ünnepnapon. Futárok siettek be a palotába, melyet Maitland tábornok építtetett a tér északi részén és az épület fehér kőből való homlokzatának két oldalán nyíló Szent György és Szent Mihály kapun át távoztak, így szüntelen üzenetváltás volt a kormányzói palota és a fellegvár között, amelynek csapóhídja, Schulemburg tábornagy szobra előtt, le volt eresztve.

Nikolasz Sztarkosz elvegyült a tömegben, melyen, mint azonnal észrevette, szokatlan izgalom vett erőt. Mivel nem volt kérdezősködő ember, elégnak tartotta, hogy hallgatózzék. Egy név ütötte meg a fülét, melyet minden csoportban váltig emlegettek, mégpedig nem a leghízelgőbb jelzőkkel megtoldva - a Szakratif név.

Eleinte mintha csiklandozta volna kíváncsiságát ez a név, de aztán könnyed vállrándítással ment tovább az eszplanádon, le egészen a tengerre kiugró teraszig.

Itten néhány kíváncsiskodó üldögélt egy kis köralakú templom körül, melyet nemrégiben emeltek Sir Thomas Maitland emlékezetére. Pár évvel később obeliszket állítottak fel egyik utódjának, Sir Howard Douglasnak tiszteletére, a jelenlegi főmegbízott lord Frederick Adam szobrának ellenlábasaként, melynek már a helye is ki volt jelölve a kormányzói palota előtt. Valószínű, hogy ha Anglia fennhatósága nem szűnik meg az ioni szigeteknek a görög királysághoz való visszacsatolásával, Korfu utcái tele lennének kormányzóinak szobraival. Mindazonáltal sok korfuinak esze ágában sem volt kárhoztatni, hogy annyit pazaroltak ezekre a bronz- vagy kőemberekre, s közülük most talán nem egy visszasírja a régi állapotokat, annak ellenére, hogy az Egyesült Királyság képviselői sok közigazgatási tévedést követtek el.

Azonban ha e tekintetben meg is oszlanának a vélemények, ha a régi Kerkyra hetvenezer, s fővárosának húszezer lakosa közt vannak is óhitű keresztények és sokan zsidók, akik ekkoriban egy elkülönített negyedben laktak, mint valami gettóban, s ha ezeknek a különböző fajtájú lényeknek városi életében, a sokféle érdek szerint, voltak is egymástól elütő nézetek, ezen a napon, úgy látszik, minden véleménykülönbség felolvadt egyetlenegy átokszerű, közös gondolatban, mely mind erre a szüntelenül emlegetett névre vonatkozott:

- Szakratif! Szakratif! Halál a kalóz Szakratifra!

És ha a járókelők angolul, olaszul vagy görögül beszéltek is, ha ez az utált név más és más módon hangzott is az ajkakon, a sokféle átokszó, amivel ezt az embert sújtották, egyformán ugyanannak a borzadálynak érzését fejezte ki.

Nikolasz Sztarkosz még mindig csak figyelt, de nem szólt semmit. A magas teraszról jól beláthatta Korfu csatornájának ezt a tó gyanánt körülzárt részét, egészen az albán hegyekig, melyek ormát bearanyozta a leáldozó nap.

Majd a kikötő felé fordulva, feltűnt a *Karyszta* kapitányának, hogy arrafelé milyen nagy a mozgolódás. Sok-sok csónak haladt a hadihajók irányába. Az ormon emelkedő zászlórúd segítségével gyakran estek jeladások e hajók és a fellegrvár között, melynek útegei és kazamatái elvesztek a roppant áloék kárpitja mögött.

Nyilván - mert tengerész nem szokott tévedni az ilyesmiben - egy vagy több hajó készült elhagyni Korfut. S ha erről volt szó, meg kell vallanunk, hogy ezt valóban a legnagyobb érdeklődéssel figyelte a korfui lakosság. De a nap már lebukott a sziget magas ormai mögött s mivel az alkonyat ezen a szélességi fokon igen rövid, már nem késhetett soká az éjszaka.

Nikolasz Sztarkosz idejénvalónak gondolta, hogy távozzon a teraszról. Újra végigment az eszplanádon, otthagya a szemlélődőket, akiket még a kíváncsiság nagyrészt visszatartott. Majd nyugodt léptekkel annak a házsornak árkádjai felé tartott, mely a gyakorlóteret nyugat felől határolja.

Fényözönben úszó kávéházak is voltak itt, a széles járdán hosszú széksorok, melyeken már nagyszámú vendég foglalt helyet. De meg kell jegyeznünk, hogy inkább csak csevegtek, mint „fogyasztottak”, ha ugyan ezt a nagyon is modern szót egyáltalán alkalmazni lehet az ötven évvel ezelőtti korfuiakra.

Nikolasz Sztarkosz leült egy asztalkához, mégpedig azzal az eltökélt szándékkal, hogy egy árva szót sem mulaszt el a szomszéd asztaloknál elhangzó megjegyzésekből.

- Hát ez már szentigaz - szólt egy Strada-Marina-i hajótulajdonos -, hogy már nincs többé biztonságban a kereskedelem s értékes szállítmányt nem engedhet az ember a levantei kikötők tájékára.

- Bizony - tette hozzá, akivel beszélgetett, egyike azoknak a köpcös angoloknak, akik mintha mindig gyapotzsákon ülnének, akár az alsóházuk elnöke. - Nemsokára már nem lesz matróz, aki hajlandó lenne valamelyik szigettengeri hajón szolgálni!

- Óh, ez a Szakratif!... ez a Szakratif! - hajtogatták nagy méltatlankodással itt is, ott is.

- Biz ez a név ugyancsak száríthatja a torkokat - gondolta a kávéház tulajdonosa -, de legalább antúl több frissítőt innának!

- Hány órákor indul a *Szyphanta*? - kérdezte a kalmár.

- Nyolckor - válaszolt a korfui. - Azonban - tette hozzá, nem egészen bizakodó hangon - nem elég útrakelni, célhoz is kell ám érni!

- Eh, az célhoz ér! - kiáltott fel egy másik korfui. - Ne mondhassák, hogy egy kalóz sakkban tartja a brit tengerészetet!

- No, meg a görög tengerészetet, meg a francia tengerészetet, meg az olasz tengerészetet! - tette hozzá hidegvérrel egy angol tiszt, aki azt akarta, hogy minden államnak kijusson ebből a kellemetlen ügyből.

- De - folytatta a kalmár, ültéből emelkedve - nyolcra jár, s már alighanem itt az ideje, hogy az eszplanádra menjünk, ha ott akarunk lenni a *Szyphanta* kifutásánál.

- Dehogy! - válaszolt a másik. - Nem sürgős. Egyébként is ágyúlövés jelzi az indulást.

Ezután a beszélgetők tovább szidták versenyt Szakratifot a többiekkel.

Nikolasz Sztarkosz alkalmasnak érezte a pillanatot, hogy közbeszóljon, és anélkül, hogy kiejtése egy szikrányira elárulta volna délgörög származását, a szomszéd asztalhoz fordulva, így szólt:

- Uraim, szabad tudnom, miféle *Szyphantáról* beszél ma mindenki?

- Egy korvettről - válaszoltak neki. - Angol, francia és korfui kereskedők vásárolták és helyezték útrakész állapotba; legénysége ezekből a különböző nemzetségekből való; a derék Sztradena kapitány parancsnoksága alatt kell útrakelnie. Talán neki sikerül majd, amit Anglia és Franciaország hadihajói nem tudtak elérni.

- Ah - szólt Nikolasz Sztarkosz - szóval egy korvett indul útnak! S ugyan merrefelé, kérem?

- Oda, ahol majd megtalálhatják, megfojthatják és felakaszthatják a hírhedt Szakratifot!

- Nem lenne szíves megmondani, kérem - folytatta Nikolasz Sztarkosz -, ki ez a hírhedt Szakratif?

- S ön még kérdi, hogy kicsoda Szakratif? - kiáltott fel a korfui nagy álmélkodással s mindjárt rázendített az angol is, csudálkozó „oh”-val adva súlyt a válaszának.

Csakugyan, egy olyan embert, aki még nem tudja, ki az a Szakratif s hozzá Korfu városának kellős közepében, amikor már szájról szájra szállt ez a név, valóságos csodabogárnak kellett az ilyet tekinteni.

A *Karyszta* kapitánya mindjárt észrevette, milyen hatást váltott ki a tájékozatlansága, sietett hát hozzátenni:

- Idegen vagyok, uraim. Az imént érkeztem Zárából, vagyis a felső Adriáról, s fogalmam sincs róla, mi van az ioni szigeteken.

- Mondja inkább, hogy mi van a Szigettengeren - kiáltott fel a korfui -, mert hiszen Szakratif az egész Szigettengert szemelte ki kalózkodása színteréül!

- Ah - szólt Nikolasz Sztarkosz - tehát kalózról van szó?

- Kalózról, martalócról, tengeri rablóról - válaszolta a köpcös angol. - Idegen, Szakratif rászolgált ezekre a nevekre, sőt valamennyire, amit csak kitalálhatnak még az ilyen gonosztevőre!

Erre az angol nagyot fúj, hogy lélegzetet vegyen s hozzátette:

- Csak azon csodálkozom, uram, hogy akad még valaki Európában, aki nem tudja, ki az a Szakratif!

- Oh, uram - válaszolt Nikolasz Sztarkosz - ez a név nem egészen ismeretlen előttem, higgye meg; csak azt nem tudtam, hogy ő zaklatta fel ennyire a várost. Talán Korfut veszélyezteti ez a kalóz?

- Na azt ugyan nem! - kiáltott fel a kalmár. - A mi szigetünkre be nem merné tenni a lábát!

- Ah, valóban? - felelte a *Karyszta* kapitánya.

- Bizony, uram, és ha mégis megtenné, akasztófák, igen, akasztófák nőnének maguktól a sziget minden zugában, hogy valamelyiken fennakadjon!

- De hát akkor miért a nagy izgalom? - kérdezte Nikolasz Sztarkosz. - Alig egy órája, hogy megérkeztem és nem tudom megérteni ezt a nagy izgalmat.

- Mindjárt megmagyarázom, uram - válaszolt az angol. - Körülbelül egy hónapja, hogy Szakratif két kereskedelmi hajót fogott el, a *Three Brothers*-t és a *Carnatic*-et, s azokat, akik a két legénységből életben maradtak, mind eladta a tripoliszi vásáron!

- Oh! - felelte Nikolasz Sztarkosz - biz az ocsmány dolog; Szakratif könnyen megbánhatja még!

- Akkor aztán - folytatta a korfui - néhány kereskedő összeállt és egy hadi korvetet szereltek fel, pompás járatút, válogatott legénységgel, egy rettenthetetlen tengerész, Sztradena kapitány parancsnoksága alatt, aki Szakratifot üldözőbe fogja venni, így aztán most már csak remélhető, hogy az a kalóz, aki a Szigettenger egész kereskedelmét sakkban tartja, nem kerülheti el a végzetét!

- Biz az bajosan... - válaszolta Nikolasz Sztarkosz.

- Hát ezért van ekkora izgalomban az egész város - tette hozzá az angol kereskedő - azért tódul annyi nép az eszplanádra, mert ott akarnak lenni a *Szyphanta* elindulásakor. Meglátja, hány ezer hurrá búcsúztatja majd, ha nekivág a korfui csatornának!

Nikolasz Sztarkosz most már igazán mindent tudott, amit tudni akart. Megköszönte a felvilágosítást, aztán felállott s megint elvegyült az eszplanádott ellepő tömegben.

Egyáltalán nem volt túlzás, amit ezek az angolok meg korfuiak mondtak, sőt nagyon is fején találták a szeget. Néhány év óta Szakratif valóban felháborító fosztogatásokat vitt végbe. Ez az éppoly vakmerő, mint vérszomjas kalóz számos különböző nemzetiségű hajót támadott meg.

Honnét jött? Miféle származású? Vajon a berber partok martalóc fajtájához tartozott-e? Ki tudta volna megmondani! Nem ismerte senki. Azok közül, akik ágyúit tüzébe kerültek, még egy sem jött vissza; vagy megölték, vagy rabszolgának adták el őket. S ugyan ki ismerhette volna fel a hajókat, amelyeken járt? Mindig más és más hajón bukkant fel. Hol gyorsjáratú levantei briggel támadott, hol meg könnyű korvettel, olyannal, amit iramra nem lehetett legyőzni - és mindig, mindig fekete lobogó alatt. S ha alkalomadtán nem ő volt az erősebb s valamely félelmetes hadihajó elől futással kellett megmentenie az irháját, tüstént kámforrá vált. S vajon a Szigettengernek melyik ismeretlen menedékhelyén, melyik rejtett zugában merték volna megközelíteni? Ismerte ezeknek a partoknak legtitkosabb víziútjait, melyek után hiába is kutattak volna az akkori vízrajzi tájékoztatókban.

De nemcsak jó tengerész volt ez a Szakratif kalóz; szörnyű volt a támadásban is. Legény-ségének, mely vakon szolgálta s nem hátrált meg soha, csata után sohasem mulasztotta el megadni az „ördögporciót”, vagyis néhány órányi szabad öldöklést és fosztogatást. Követték is a társai tűzön-vízen át, ahová csak akarta. Akár le is gyilkoltatták volna magukat érte. A legrettenetesebb kínzással való fenyegetésre sem adták volna ki a vezérüket, aki valósággal megbabonázta őket. Az ilyen villámgyorsan rajtaütő fickóknak ritkán állhat ellen hajó, kivált holmi kereskedelmi alkotmány, melynek nincs elég védelmi eszköze.

Annyi bizonyos, ha minden fürgesége ellenére - netalán hadihajó lepné meg, Szakratif akkor is inkább a levegőbe röpíti, semhogy megadja magát. Sőt, mesélik, hogy egy ilyen alkalommal, lövedékek híján, a fedélzeten rakásra heverő hullák azonmód levágott fejeivel töltötte meg az ágyúit.

Ilyen volt az a félelmetes kalóz, akit a *Szyphanta* volt hivatva üldözőbe venni, s akinek gyűlölt neve annyira felizgatta a korfuiakat.

Nemsokára dörrenés hangzott. Élénk fényben füst szállingózott a fellegvár sánca fölött. Az indulást jelző lövés volt ez. A *Szyphanta* felszedte horgonyait, hogy átkeljen a korfui csatornán, az ioni tenger déli partvidékeire.

Csak úgy özönlött a nép az eszplanád szélére, a Sir Maitland-emplékmű teraszához.

Nikolasz Sztarkosz, akit talán a pusztá kíváncsiságnál erősebb érzés kerített hatalmába, csakhamar ott volt a nézelődők első soraiban.

A holdfényben lassanként feltűnt a korvett, helyzetlámpásaival. Szorosán szélmentiben haladt előre, hogy a sziget déli oldalán emelkedő Bianca-hegyfokon egy nekifutással túljusson. Most egy második ágyúlövés hangzott a fellegvárról, majd egy harmadik; három dörrenés volt rá a válasz, megvilágítva a *Szyphanta* ágyulőréseit. A dörrenéseket ezer meg ezer hurrákiáltás követte; az utolsó éppen abban a pillanatban jutottak el a korvettig, amikor a Kardakio-öbölt megkerülte.

Aztán csend borult mindenre. A tömeg, Kasztradesz külváros utcáin át özönölve, elszéledt, s csak néhány járókelő maradt még vissza az eszplanádon, akiknek még valami elintéznivalójuk volt, vagy szórakozni akartak.

Nikolasz Sztarkosz, gondolataiba merülve, még egy óráig ott maradt a tágas, csaknem üres gyakorlótéren. De sem a fejében, sem a szívében nem volt csend. Szeme olyan tűzben fénylett, mit szempillái sem tudtak elpalástolni. Pillantása mintegy önkéntelenül a korvett irányába vetődött, mely az imént tűnt el a sziget kusza tömkelege mögött.

Midőn a Szent Szpiridion templom harangja tizenegyet ütött, Nikolasz Sztarkosznak eszébe jutott, hogy az egészségügyi hivatalhoz kell mennie Szkopelóért, akit ekkorára rendelt oda. Az Új Erődhez vivő utcákon keresztül haladt hát s csakhamar el is érte a rakpartot.

Szkopelo már várt rá.

A szakoleva kapitánya hozzálépett s így szólt:

- A *Szyphanta* korvett az imént kelt útra.

- Ah...

- Igen... Szakratif üldözésére.

- Ez, vagy egy másik, igazán mindegy! - válaszolt Szkopelo kurtán, a giggre mutatva, mely a hullámtörés utolsó fodrain imbolygott.

Kevéssel azután a csónak elérte a *Karysztát*; Nikolasz Sztarkosz felszökött a hajóra s ezt mondta:

- Holnap Elizundóhoz!

VII. A VÁRATLAN VENDÉG

Másnap tíz óra tájban Nikolasz Sztarkosz kikötött a mólón, s a bankház felé tartott. Nem első ízben jelent meg az irodában, s ott mindig úgy fogadták, mint olyan felet, akivel nem lekicsinylendő üzleteket bonyolítanak le.

Egyébként Elizundo jól ismerte ezt az embert. Tudnia kellett egyet-mást az életéről. Az sem volt titok előtte, hogy annak a hőslélkű asszonynak a fia, akiről már beszélt egyszer Henry d'Albaret-val. De senki nem tudta s nem is tudhatta, hogy mi volt a *Karyszta* kapitánya.

Nyilván várták már Nikolasz Sztarkoszt. Fogadták is azonnal, mihelyt megjelent. Csakugyan ő írta azt az Árkádiából keltezett levelet, melyet negyvennyolc órával azelőtt kapott Elizundo. Mindjárt bevezették hát a bankár irodájába, aki óvatosságból kulccsal zárta be az ajtót. Elizundo és ügyfele szemtől szembe álltak egymással. Senki sem fogja zavarni őket. Senki sem hallgatja ki, miről folyik ez a beszélgetés.

- Jó napot, Elizundo - szólalt meg a *Karyszta* kapitánya, s fesztelenül süppedt egy karosszékbe, mint aki otthon érzi magát. - Immár hat hónapja, hogy nem láttam, bár gyakran hallhatott rólam! Ezért nem akartam Korfü mellett elhajózni anélkül, hogy meg ne szakítsam az utamat s kezet ne szorítsak önnel.

- Ön nem azért jött, Nikolasz Sztarkosz, hogy lásson engem és lekötelező szavakat mondjon nekem! - válaszolt a bankár tompán. - Mit kíván tőlem?

- Eh! - kiáltott fel a kapitány - az én öreg Elizundo barátom csak nem tagadja meg magát! Semmi érzelgősség, fő az üzlet! Már régóta a páncélszekrény legtitkosabb fiókjában tarthatja ön a szívét, a fiók kulcsát pedig elveszítette, ugye?!

- Megmondaná végre, mi hozta önt ide és miért írt nekem? - folytatta Elizundo.

- Önnek valóban igaza van, Elizundo! Semmi haszontalan beszéd! Térjünk a tárgyra! Igen komoly megbeszélőnivalóink vannak ma, s nem tűrnek halasztást!

- Az ön levelében két dolgról van szó - folytatta a bankár - az egyik a mi megszokott ügyeink közé tartozik, de a másik teljesen az ön személyes dolga.

- Úgy van, Elizundo.

- Nos, hát beszéljen, Nikolasz Sztarkosz! Mielőbb tudni akarom mindkettőt!

Látnivaló, hogy nagyon határozott hangon beszél a bankár. Sarokba akarta szorítani látogatóját, hogy minden kibúvó, minden köntörfalazás nélkül szóljon. Félreérthetetlen kérdéseitől csak az a kissé tompa hang ütött el, ahogyan kimondta őket. A két férfi közül, amint egymással szemben ültek, nyilván nem a bankár volt fölényben.

A *Karyszta* kapitánya el is mosolyodott kissé, amit a lesütött szemmel ülő bankár nem vett észre.

- Melyik kérdéssel végezzünk előbb? - kérdezte Nikolasz Sztarkosz.

- Előbb azzal, ami önnek teljesen személyi ügye - felelte a bankár elég hevesen.

- Magam jobb szeretném, ha nem a személyes ügygel kezdenők - vetette közbe a kapitány élesen.

- Ám legyen, Nikolasz Sztarkosz! Miről van szó?

- Egy fogolyszállítmányról, melyet Árkádiában kell átvennünk. Kétszázharminchét főnyi szállítmány ez, férfiak, nők, gyermekek, akiket Szkarpanto szigetére visznek, onnan magam továbbítom őket a berber partra. Ön viszont jól tudja, Elizundo, hiszen gyakran voltak már ilyen természetű ügyleteink, hogy a törökök csak készpénzért adják ki portékájukat, vagy váltó ellenében, feltéve, ha megbízható aláírás teszi szilárd értékűvé. Eljöttem hát, hogy az aláírását kérjem, s számítok rá, hogy megadja azt Szkopelónak, mikor az előkészített váltókat elhozza önhöz. Ugye, nem lesz vele semmi nehézség?

A bankár nem felelt, de hallgatása nem jelenthetett mást, mint a kapitány kérésébe való beleegyezést. Egyébként bizonyos előzmények amúgy is megkötötték a kezét.

- Meg kell jegyeznem - folytatta Nikolasz Sztarkosz könnyedén -, hogy nem lesz rossz üzlet. Az ozmánok hadműveletei kezdenek kudarcot vallani Görögországban. A navarini csatának gyászos következményei lesznek a törökök számára, mivel az európai hatalmak beleszólnak a dologba. Amennyiben fel kell adniuk a harcot, többé se fogoly, se üzlet, se haszon. Ezek az utolsó szállítmányok, melyeket még elég kedvező feltételek mellett kapunk, ezek kelnek el majd borsos áron az afrikai partokon. Az üzleten hát megtaláljuk a számításunkat, következőleg ön is a magáét. Számíthatok az aláírására?

- Le fogom számítolni a váltóit - válaszolt Elizundo -, s így nem kell az aláírásomat adnom.

- Ahogy önnek tetszik, Elizundo - válaszolt a kapitány -, de mi meg lennénk elégedve az ön aláírásával is. Máskor habozás nélkül megadta!

- Máskor és ma - ez nagy különbség - mondta Elizundo -, ma már más nézeteim vannak az egésze-ről!

- Ah, valóban? - kiáltott fel a kapitány. - Egyébként, ahogy akarja. De csakugyan vissza akar ön vonulni az üzlettől, amint hallottam?

- Igen, Nikolasz Sztarkosz - válaszolta a bankár határozottabb hangon. - És ami önt illeti, ez az utolsó közös üzletünk... ha már annyira ragaszkodik hozzá, hogy belemenjek.

- Föltétlenül ragaszkodom hozzá, Elizundo - felelt Nikolasz Sztarkosz szárazon.

Majd föllállt, fordult egyet-kettőt az irodában, anélkül azonban, hogy nem éppen nyájas pillantását levette volna a bankárról, majd hirtelen elébe állott.

- Elizundo uram - szólt ingerkedő hangon -, úgy hát ön nagyon gazdag, ha már vissza akar vonulni az üzlettől!

A bankár nem felelt.

- Nos - folytatta a kapitány -, mit csinál majd a szerzett milliókkal? Hiszen nem viheti magával a másvilágra? Nagy teher lenne az utolsó útra! Kire száll a vagyon, ha ön egyszer elköltözik?

Elizundo még mindig hallgatott.

- A lányára szállnak a milliók - folytatta Nikolasz Sztarkosz - a szép Hadzsine Elizundóra! Ő öröklí az apja vagyonát! Így van ez rendjén! De mit csinál vele? Egyedül az életben ennyi millió birtokában!

A bankár kiegyenesedett, nem minden erőlködés nélkül, majd hirtelen, mint aki olyan vallomást tesz, ami nagyon fojtogatja a torkát, így szólt:

- A lányom nem marad magára...

- Szóval férjhez adja? - kérdezte a kapitány. - És kihez, ha szabad tudnom? Ugyan ki venné feleségül Hadzsine Elizundót, ha megtudja, miből lett az apja vagyonának nagyobbik része? Aztán meg, ha maga Hadzsine tudomást szerez erről, vajon kinek merné nyújtani a kezét?

- De hát hogyan tudhatná meg? - folytatta a bankár. - Eddig még nem tudja s ugyan ki mondaná meg neki?

- Én, ha kell!

- Ön?

- Én. Figyeljen ide, Elizundo, és tartsa számon, amit mondok - válaszolta a *Karyszta* kapitánya hangsúlyozott arcátlansággal - mégpedig egyszer s mindenkorra, mert nem mondom el még egyszer, amit most mondandó vagyok. Ön elsősorban nekem köszönheti ezt a roppant vagyont; hiszen azokkal az ügyletekkel szerezte, amiket közösen csináltunk, miközben én a fejemet kockáztattam! Rablott hajószállítmányokkal, meg a függetlenségi harc alatt vásárolt és eladott foglyokkal üzérkedve vágta zsebre ezt a nyereséget, mely milliókra rúg! Nos, hát az a rendje, hogy most ezek a milliók visszaszármazzanak rám. Egyébként ön nagyon is jól tudja, hogy nincsenek előítéleteim! Én nem kérdelem, honnét van az ön vagyona! Mihelyt vége a háborúnak, magam is visszavonulok az üzlettől. De én sem akarok egyedül maradni a világon, s ezért az a feltett szándékom, jól értsen meg engem, hogy Hadzsine Elizundo Nikolasz Sztarkosz felesége legyen!

A bankár visszahanyatlott a karosszékbe. Nagyon is érezte, hogy a karma közt van ennek az embernek, hiszen már régóta cinkostársa. Tudta, hogy a *Karyszta* kapitánya semmitől sem riad vissza, csakhogy célját elérje. Nem kételkedett benne, hogy szükség esetén fünek-fának el fogja mondani a bankház múltját.

Elizundo, hogy tagadó választ adjon Nikolasz Sztarkosz kérésére - bár nyilván botrányt kockáztatott vele, csak ennyit mondott, nem minden habozás nélkül:

- A lányom nem lehet az ön felesége, Nikolasz Sztarkosz, mert máshoz kell hozzámennie.

- Máshoz? - kiáltotta Nikolasz Sztarkosz. - No lám, éppen idejében jöttem! Ah, hát férjhez megy Elizundo bankár lánya?

- Öt nap múlva.

- És ki veszi el? - kérdezte a kapitány, haragtól reszkető hangon.

- Egy francia tiszt.

- Egy francia tiszt! Nyilván azok közül való, akik Görögország segítségére jöttek?

- Igen.

- S a neve?

- Henry d'Albaret kapitány.

- Nos hát, Elizundo mester - folytatta Nikolasz Sztarkosz a bankárhoz közeledve s merőn a szemébe nézve - ismételtelen kijelentem önnek, hogyha ez az Henry d'Albaret kapitány megtudja, kicsoda ön, nem tart igényt a lánya kezére; és ha a lánya tudomást szerez róla, honnét ered az apja vagyona, nem gondolhat rá többé, hogy Henry d'Albaret felesége legyen! Ha tehát ön még ma fel nem bontja ezt az eljegyzést, az holnap már magától felbomlik, mert holnap már mindent tudni fog a jegyespár!... Igen!... Igen!... ördög pokol! Mindent tudni fog!

A bankár felemelkedett. Merőn nézett a *Karyszta* kapitányára s kétségbeesett hangon, amit már igazán nem lehetett félreérteni, így szólt:

- Legyen!... Akkor megölöm magam, Nikolasz Sztarkosz, de nem leszek szégyenére a lányomnak!

- De bizony az lesz - válaszolta a kapitány -, mint ahogy most is az, mert az ön halála egyáltalán nem változtat azon, hogy Elizundo a Szigettenger kalózáinak bankára volt!

Elizundo lesújtva hanyatlott vissza s nem tudott mit válaszolni, mikor a kapitány még megjegyezte:

- Hát ezért nem lesz Hadzsine Elizundo Henry d'Albaret felesége, és ezért lesz, akár tetszik neki, akár nem, Nikolasz Sztarkosz felesége!

Még félóra hosszat folyt ez a beszélgetés; az egyik váltig rimázkodott, s annál inkább fenyegetőzött a másik. Természetesen nem szerelemről volt szó, mikor Nikolasz Sztarkosz Elizundo lányát követelte magának. Ez az ember csak a milliókat akarta megkaparintani, és semmiféle érvelés nem ingathatta meg szándékában.

Hadzsine Elizundo mit sem tudott arról a levélről, mely a *Karyszta* kapitányának látogatását jelezte. De aznaptól feltűnt neki, hogy az apja szomorúbb, komorabb a szokottnál, mintha valami titkos gond emésztene. Mikor tehát Nikolasz Sztarkosz megjelent a házban, még nagyobb nyugtalanság vett rajta erőt. Ismerte már ezt az alakot, a háború utolsó esztendeiben több ízben megfordult náluk. Nikolasz Sztarkosz mindig idegenkedést ébresztett benne, bár maga sem tudta, miért. Sehogy sem tetszett neki, ahogy ez a férfi ránézett, pedig csak olyan köznapi dolgokat mondott neki, amilyeneket a cég többi ügyfelétől szokott hallani. De nem kerülhette el a fiatal lány figyelmét, hogy valahányszor a *Karyszta* kapitánya náluk járt, utána, kivált egy idő óta, mindig valami réműlettel teli elesettség fogta el az apját. Ezért volt neki ellenszenves Nikolasz Sztarkosz, amit, legalább eddig, nem tudott mire vélni.

Hadzsine Elizundo még nem beszélt Henry d'Albaret-val erről az emberről, mivel azt csak üzleti ügyek fűzhatték a bankházhoz. Elizundo üzleteiről pedig sohasem esett szó köztük, egyszerűen azért, mert fogalma sem volt róla, milyen természetűek azok. Így hát a fiatal tiszt semmit sem tudott a bankár és Nikolasz Sztarkosz, sőt a kapitánynak és annak a hőslélkű asszonynak kapcsolatairól sem, akinek az életét ő mentette meg a khaidari ütközetben, s akit Andronika néven ismert.

De nemcsak Hadzsine, hanem Xarisz is többször láthatta és fogadhatta Nikolasz Sztarkoszt a Strada Reale-i irodában, ő ugyanolyan ellenszenvet érzett iránta, akár a fiatal lány, de erélyes és határozott természet lévén, nála ezek az érzések másképpen jelentkeztek. Míg Hadzsine úgy kerülte ezt az embert, mint a tüzet, Xarisz inkább kereste a vele való találkozást, csakhogy egyszer „jól megtáncoltathassa”, amint kedvenc szavajárásával mondani szokta.

- Még ugyan nincs rá okom - gondolta magában - de előbb-utóbb az is meglesz!

Szóval sem Xarisz, sem a fiatal leány nem örült, amikor a *Karyszta* kapitánya újra meglátogatta Elizundo bankárt. Ellenkezőleg, mindketten bosszankodtak, így hát valósággal fellelegzettek, mikor Nikolasz Sztarkosz, hosszas négy szemközti beszélgetés után - amiből semmi sem szivárgott ki - elhagyta a házat s visszament a kikötőbe.

Elizundo egy óra hosszat ült még egymagában irodája négy fala között. Moccanni sem hallották. De megszokták már a szigorú házirendet: sem a lánya, sem Xarisz nem tehetett hozzá a lábát szólítás nélkül. Mivel azonban már a látogatás is sokáig tartott, s az idő csak telt, ezúttal nagyon nyugtalanok lettek.

Hirtelen megszólalt Elizundo csengője - reszketősen, annyira erőtlen kéz rázta.

Xarisz tett eleget a hívásnak. Kinyitotta az ajtót, mely már nem volt belülről bezárva, s ott állt a bankár előtt.

Elizundo még mindig a karszékben ült, félig magábaroskadtan; arcán nagy belső küzdelem tükröződött. Felemelte a fejét, úgy nézett Xariszra, mintha nehezen ismerné fel; majd homlokát végigsimítva, elfulladt hangon kérdezte:

- Hadzsine?

Xarisz bólintott és kiment. Kevéssel azután a fiatal lány az apja előtt állott. Ez minden bevezetés nélkül, de lesütött szemmel, felindulástól elváltozott hangon szólt:

- Hadzsine... le kell... le kell mondanod az Henry d'Albaret-val tervezett házasságról!

- Mit mond, édesapám? - kiáltott fel a fiatal leány, akit szíven sújtott a váratlan csapás.

- Le kell mondanod róla, Hadzsine! - ismételte a bankár.

- Atyám - kérdezte a fiatal leány - megmondaná nekem, hogy miért vonja vissza a kettőnknek adott szavát? Tudhatja, hogy nem szoktam ellenszegülni az akaratának, s most sem teszem, akármilyen legyen is az!... De végre is, lenne szíves megmondani, miért nem lehetek d'Albaret felesége?

- Mert egy... mert egy másvalakihez kell hozzámenned, Hadzsine! - mormogta Elizundo.

A lánya megértette, bármilyen halkán beszélt is.

- Máshoz? - szólt Hadzsine, akit ez a második bejelentés éppen úgy lesújtott, mint az első. - S ki az a másik?

- Sztarkosz kapitány!

- Az az ember?!... Az az ember?!

Önkéntelen szaladtak ki a száján ezek a szavak; az asztalba kellett fogóznia, hogy el ne essék.

Aztán egy utolsó lázadó mozdulattal, melyre ez a határozat készítette, így szólt:

- Atyám, abban a parancsban, melyet most talán akarata ellen rótt rám, van valami, amit nem tudok magamnak megmagyarázni! Valami titok, amit nem akar velem közölni!

- Ne kérdezz tőlem semmit! - kiáltott fel Elizundo. - Semmit!

- Semmit?... Atyám!... Hát legyen!... De ha az ön iránti engedelmességből le is tudok mondani arról, hogy Henry d'Albaret felesége legyek... még ha belehalok is... Nikolasz Sztarkoszhoz nem bírok hozzámenni!... Ne kívánja tőlem!

- Meg kell lenni, Hadzsine! - felelte Elizundo.

- A boldogságomról van szó! - sikoltott fel a leány.

- Meg az én becsületemről!

- Hát függhet Elizundo becsülete mástól, mint sajátmagától? - kérdezte a fiatal leány.

- Igen... másvalakitől is... És ez a másvalaki... Nikolasz Sztarkosz. - Így szólva, a bankár felállt; a szeme zavart volt, arca görcsbe rándult, mint akit szélütés környékez.

Hadzsine, ahogy ilyen állapotban látta, egyszerre visszanyerte önuralmát. Máskülönb az irodából távozva, aligha tudta volna kimondani:

- Legyen, atyám!... Engedelmeskedek önnek!

Most már össze volt törve az élete örökre. De azt is megértette, hogy valami szörnyű titok fűzi a bankárt a *Karyszta* kapitányához. Megértette, hogy az apja a karmai közt van ennek a gyűlöletes alaknak... Meghajolt hát, feláldozta magát... Az apja becsülete megkövetelte ezt az áldozatot.

Xarisz felfogta karjával a leányt, alig alig állt a lábán. Bevitte a szobájába. Itt apróra megtudta a történetet, s hogy Hadzsine nekora áldozatot kellett vállalnia. Most már kimondhatatlanul gyűlölte Nikolasz Sztarkoszt.

Egy óra múlva Henry d'Albaret a megszokott időben megjelent a bankházban. Az egyik szolgáló közölte vele, hogy Hadzsine Elizundóval most nem beszélhet. Ekkor a bankár után tudakozódott... A bankár nem fogadhatta. Xarisszal akart beszélni... Xarisz nem volt az irodában.

Henry d'Albaret végsőkig felindulva tért vissza a fogadóba. Még sohasem kapott ilyen válaszokat. Elhatározta, hogy este megint elmegy Hadzsinehoz s a legnagyobb aggodalmak közt számlálta a percekét.

Hat óraker levelet hoztak neki. A címzésre pillantott, s látta, hogy Elizundo írta. Csak ennyi volt benne:

„Henry d'Albaret kéretik, hogy tekintse tárgyatlannak Elizundo bankár leányával tervbe vett házasságát. Ez a házasság, személyét egyáltalán nem érintő okokból, nem jöhet létre, ennél fogva Henry d'Albaret úr szíveskedjék a bankházban való látogatásait beszüntetni.

Elizundo.”

A fiatal tiszt először egy árva szót sem értett az egészből. Aztán újra elolvasta a levelet... Mélységesen le volt sújtva. Vajon mi történhetett Elizundóéknál? Miért e hirtelen változás? Előtte való este, mikor a házat elhagyta, ott még javában készülődtek a házasságra! A bankár olyan volt hozzá, mint mindig. És a fiatal lány? Semmi sem mutatott arra, hogy érzelmei megváltoztak iránta!

De a levél végén nem Hadzsine neve áll! - hajtogatta magában a tiszt. - Elizundo írta alá!... Nem, Hadzsine nem tudja, nem tudhatja, mit írt nekem az apja!... Tudtán kívül változtatta meg szándékát!... De miért?... Én semmi okot nem adtam rá, hogy... Ah, majd végére járok, miféle akadály gördült Hadzsine közé és közém!

Ha már nem mehetett többé a bankházba, levélben fordult Elizundóhoz, hangoztatva, hogy „feltétlenül joga van megtudni, miért bomlott fel ez az eljegyzés közvetlenül a házasságkötés előtt.”

Nem jött semmi válasz. Másik levelet írt, meg még egyet. Mindhiába. Ekkor Hadzsinehoz fordult. Szerelmükre hivatkozva könyörgött neki, hogy válaszoljon, ha csak annyit is, hogy nem akarja látni többé... Semmi válasz.

Levele valószínűleg nem is jutott el a fiatal lány kezébe. Henry d'Albaret legalábbis joggal ezt hihette. Elégé ismerte jellemét, hogy bizonyos legyen felőle: Hadzsine válaszolt volna.

A fiatal tiszt ekkor kétségbeesésében Xarisszal akart találkozni. Folyton a Strada Reale-t járta. Órákon át csatangolt a ház körül. Hasztalan. Xarisz, talán a bankár parancsának engedve, talán Hadzsine kérésére, nem mutatkozott többé.

Így telt el hiábavaló járáskeelésben október 24 és 25-e. Henry d'Albaret kimondhatatlan aggodalmak közt azt hitte, hogy már fenéig kiitta az ürmöpoharat.

Tévedett.

S csakugyan, huszonhatodikán olyan hír terjedt el, mely még szörnyűbb csapást mért rá.

Nemcsak, hogy Hadzsineval való eljegyzése felbomlott - amiről már az egész városban beszéltek - nem! Hadzsine Elizundo máshoz megy férjhez!

Henry d'Albaret megsemmisülten hallotta ezt a hírt. Másvalaki és nem ő lesz Hadzsine férje!

- Meg kell tudnom, ki ez az ember! - kiáltott fel. - Meg fogok ismerkedni vele, bárki legyen is!... Hozzá férközöm és számonkérem rajta a történeteket. Felelnie kell!

Hamarosan meg is tudhatta a fiatal tiszt, hogy ki a vetélytársa. Láta bemenni a bankházba; távozásakor nyomon követte; utána lesett a kikötőig, ahol a móló alján már várt rá a csónakja; látta, amint beszáll a szakolevába, mely a parttól fél kötélhossznyira horgonyzott.

Nikolasz Sztarkosz volt, a *Karyszta* kapitánya.

Ez október 27-én történt. Henry d'Albaret-nak volt alkalma pontos értesülést szerezni, s így megtudta, hogy Hadzsine Elizundo és Nikolasz Sztarkosz házassága közel van már s meglehetősen sietséggel készülődnek rá. Az egyházi szertartást október 30-ra tűzték ki, a Szent Ciprián templomban, vagyis arra a napra, melyen eredetileg Henry d'Albaret-nak kellett volna megesküdnie. Csupán annyi a különbség, hogy nem ő lesz a vőlegény! A kapitány lesz az, aki - Isten a megmondhatója, miféle szerzet!

Annyira elfogta a düh, hogy képtelen volt magán uralkodni. Arra szánta el magát, hogy kihívja Nikolasz Sztarkoszt, ha kell, akár az oltár elől is. Ha nem öli meg, az öli meg őt, így legalább vége lesz ennek az elviselhetetlen helyzetnek.

Hasztalan hajtogatta magában, hogyha meg is történik ez a házasság, az csak Elizundo akaratóból eshetik meg. Hasztalan mondogatta, hogy Hadzsine kezével az apja rendelkezik.

- Igen, de Hadzsine akarata ellenére!... Erőnek erejével kiszolgáltatják ennek az embernek!... Hadzsine feláldozza magát!

Október 28-án Henry d'Albaret mindenáron találkozni akart Nikolasz Sztarkossal. Megleste, ahol ki szokott kötni, s ott leskelődött rá az iroda bejáratánál is. Mindhiába. Lám, két nap múlva meglesz ez a gyűlöletes házasság - két nap múlva, miközben a fiatal ember mindent elkövetett, hogy a fiatal leány közelébe férközzék, vagy szemtől szembe kerüljön Nikolasz Sztarkossal.

Ám 29-én, hat óra tájban váratlan esemény történt, ami után gyors kibontakozásnak kell következnie.

Délután híre ment, hogy a bankárt agyszélhűdés érte.

S csakugyan, két óra múlva halott volt Elizundo.

VIII. HÚSZMILLIÓ A KOCKÁN

Még senki sem láthatta előre, milyen következményei lesznek ennek az eseménynek. Mikor tudomására jutott, Henry d'Albaret természetesen arra gondolt, hogy ezek a következmények csak kedvezőek lehetnek számára. Hadzsine Elizundo házasságát mindenesetre elhalasztják. Bár a lányt mélységesen lesújthatta a gyászeset, a fiatal tiszt habozás nélkül megjelent a Strada Reale-i házban, de sem Hadzsinét, sem Xariszt nem találta. Nem volt hát más mit tennie, várakozott.

- Ha Hadzsine - gondolta magában - azzal, hogy Sztarkosz kapitánynak ígérte oda a kezét, az apja kívánságára áldozta fel magát, akkor ebből a házasságból most már nem lesz semmi, mivel az apja nincs többé.

Csakugyan jól okoskodott, amiből természetesen az következett, hogy Henry d'Albaret esélyei kedvezőre fordultak, Nikolasz Sztarkosz kilátásai viszont romlottak.

Ilyen körülmények között nem meglepő, hogy ebben az ügyben másnap, Szkopelo kezdeményezésére, közte és kapitánya közt, megbeszélés folyt le a szakoleva fedélzetén.

Reggel tíz óra tájban, a hajóra visszatérve, a *Karyszta* másodkapitánya vitte meg ugyanis Elizundo bankár halálhírét, mely városszerte nagy port vert fel.

Azt hihette volna az ember, hogy Nikolasz Sztarkosz Szkopelo első szavára holmi haragos mozdulatra ragadtatja magát, de egyáltalában nem ez történt. A kapitány tudott uralkodni magán s nem szívesen jött ki a sodrából befejezett tények miatt.

- Ah, meghalt Elizundo? - jegyezte meg kurtán.

- Igen... Meghalt!

- Öngyilkos lett volna? - tette hozzá Nikolasz Sztarkosz halkán, mintha magában beszélne.

- Nem - válaszolt Szkopelo, aki hallotta a kapitány megjegyzését - nem! Az orvosok megállapították, hogy Elizundo bankárt szélütés érte...

- Szörnyethalt?

- Olyanféle. Mindjárt elvesztette az eszméletét, s haláláig egy árva szót sem bírt kiejteni.

- Annál jobb, hogy így esett, Szkopelo.

- Magam is amondó vagyok, kapitány úr, kivált, ha az árkádiai üzlet már rendben van!

- A legnagyobb rendben - válaszolt Nikolasz Sztarkosz. - Váltóink leszámítolva, s te most már készpénz ellenében átveheted a fogolyszállítmányt.

- Eh, az ördögbe, már rég esedékes volt! - kiáltott a másodtiszt. - De kapitány, ha ez az ügy így lebonyolódik, mi lesz a másikkal?

- A másikkal?... - válaszolt Nikolasz Sztarkosz nyugodtan. - Nos, a másik is úgy fog alakulni, ahogy terveztük! Nem látom, hogy bármit is változott volna a helyzet. Hadzsine Elizundo engedelmeskedni fog halott apjának, éppúgy, ahogy az élőnek engedelmeskedett volna, mégpedig egyazon okból!

- Így hát, kapitány úr - folytatta Szkopelo - nem szándékozik feladni a játszmát?

- Feladni? - kiáltott fel Nikolasz Sztarkosz s hangjából kiérződött az eltökélt szándék, hogy minden akadályt elsöpör. - Mondd csak, Szkopelo, van szerinted olyan ember a világon, egyetlen is, aki kész becsukni a tenyerét, amikor csak ki kell nyitnia, hogy húsz millió hulljon bele?

- Húsz millió! - mosolygott Szkopelo, fejét csóválva. - Igen, magam is húsz millióra becsültem a mi öreg Elizundo barátunk vagyonát!

- Adósságtól mentes vagyon, jó értékpapírokban - folytatta Nikolasz Sztarkosz - s haladéktalanul pénzzé tehető.

- Mihelyt az ön tulajdonába kerül, kapitány úr, mert most az egész vagyon a szép Hadzsinéra száll...

- Hadzsine meg énrám! Csak ne félj, Szkopelo! Egy szavammal semmivé tehetem a bankár becsületét, s halála után is, akár csak azelőtt, inkább ehhez a becsülethez fog ragaszkodni a lánya, mintsem a vagyonhoz! De én egy árva szót sem szólok és nem is lesz rá okom. Ahogy az apját kényszerítettem, úgy fogom kényszeríteni a lányát is! Ezt a húsz milliót Hadzsine nagyon is boldogan hozza Nikolasz Sztarkoszhoz, s ha netán kételkednél benne Szkopelo, akkor igazán nem ismered a *Karyszta* kapitányát!

Nikolasz Sztarkosz annyi önbizalommal beszélt, hogy másodkapitánya, bár nem az az ember volt, aki egykönnyen illúziókba ringatja magát, kész volt elhinni, hogy az előző napi esemény nem gátolja az ügy lebonyolítását. Legfeljebb egy kis késedelemmel jár, ennyi az egész.

Szkopelo, sőt maga Nikolasz Sztarkosz is, csupán azon rágódott most már, hogy vajon meddig tart ez a késedelem, bár az utóbbi egyáltalán nem akarta megvallani. Másnap nem mulasztotta el, hogy ott legyen a gazdag bankár temetésén, mely nagyon egyszerű volt s csak csekélyszámú gyászoló közönség jelent meg azon. Itt találkozott Henry d'Albaret-val, de csak éppen hogy néhány pillantást váltottak.

Elizundo halála után a *Karyszta* kapitánya öt napig hasztalan igyekezett a leány közelébe férkőzni. Az iroda ajtaja mindenki számára zárva volt. Úgy látszott, mintha a ház is meghalt volna a bankárral.

Egyébként Henry d'Albaret sem volt szerencsésebb Nikolasz Sztarkosznál. Sem személyesen, sem levél útján nem sikerült érintkeznie Hadzsinéval. Már-már azt kellett hinnie, hogy a fiatal leány eltávozott Korfuból, Xarisz kíséretében, akit sehol sem lehetett látni.

A *Karyszta* kapitányának eszeágában sem volt felhagynia terveivel, s egyre azt hajtogatta, hogy egybekelésüket csupán elhalasztották. Úgy viselkedett, s Szkopelo úgy telekürtölte híreivel a várost, hogy Nikolasz Sztarkosz és Hadzsine Elizundo közeli házassága senki előtt nem volt kétséges. Mindössze meg kellett várni, hogy a gyász első napjai elmúljanak, s talán azt is, hogy a cég anyagi helyzetét annak rendje és módja szerint tisztázzák.

A bankár köztudomás szerint roppant tekintélyes vagyont hagyott hátra. Természetesen a városnegyed pletykái, meg a városi mendemondák ugyancsak kikerekítették, úgy, hogy a végén az már a valóság ötszörösére rúgott. Mind azt hajtogatták, hogy Elizundo nem kevesebb, mint száz milliót hagyott maga után. Mily szerencsés örökös Hadzsine, ez a fiatal leány, s milyen boldog ember ez a Nikolasz Sztarkosz, akinek odaigérték a kezét! Mind csak erről beszéltek Korfuban, két külvárosában, a sziget legutolsó falujában is. A szájtátiak előzönlötték a Strada Reale-t. Jobb híján legalább azt a nevezetes házat akarták látni, melybe annyi pénz vándorolt, s melyben most is annyi pénz lehetett, hiszen olyan kevés vándorolt ki belőle!

Valóban roppant nagy vagyon volt ez! Csaknem húsz millióra rúgott, és ahogy beszélgetésük alkalmával Nikolasz Sztarkosz mondta Szkopelónak, nem ingatlanokba volt fektetve, hanem könnyen pénzzé tehető értékekbe.

Hadzsine Elizundo, nemkülönben Xarisz erről győződtek meg a bankár halála után eltelt néhány nap alatt. De arra is rá kellett jönniök, hogy milyen úton-módon szerezték ezt a vagyont. Xarisz elég jártas volt a bankügyekben ahhoz, hogy számot adhasson magának a cég viselt dolgairól, hiszen a számadási könyvek és iratok most már rendelkezésére álltak. Elizundo nyilván meg akarta őket később semmisíteni, de meghalt, még mielőtt ez megtörténhetett volna. Itt voltak hát a könyvek s maguktól beszéltek.

Hadzsine és Xarisz világosan látták már, honnét valók ezek a milliók. Meggyőződhetnek róla, mennyi ocsmány üzérkedésből, s mennyi nyomorúság árán lett ez a gazdagság. Most már érthető volt, hogyan és miért tartotta kezében Nikolasz Sztarkosz Elizundót. Cinkostársa volt! Egyetlen szavával megfoszthatta a becsületétől. Aztán meg, ha úgy tetszik neki, kámforrá válik és bottal üthetik a nyomát. Hallgatását fizettette meg az apával, elragadva tőle a lányát.

- A nyomorult!... A nyomorult! - kiáltott fel Xarisz.

- Hallgass! - vágott közbe Hadzsine.

El is hallgatott, mert érezte, hogy szavával nemcsak Nikolasz Sztarkoszt sújtja.

Az áldatlan helyzetnek mielőbb meg kell oldódnia. Hadzsine volt kénytelen magára vállalni, hogy a megoldást mindnyájuk érdekében siettesse.

Hat nappal Elizundo halála után, este hét óra tájban, Xarisz megvárta Nikolasz Sztarkoszt a móló lépcsőjénél, s felszólította, hogy azonnal menjen vele a bankházba.

Túlzás volna azt állítanunk, hogy szíves hangon adta át ezt az üzenetet. Xarisz modora egyáltalán nem volt lekötő, hangja sem valami nyájas, amint a *Karyszta* kapitányát megszólította. De azt nem olyan fából faragták, hogy ilyen semmiségen felinduljon, s követte Xariszt az irodába. Ott mindjárt be is vezették.

A szomszédok előtt, akik látták belépni Nikolasz Sztarkoszt ebbe az eddig oly konokul zárva tartott házba, most már kétségtelen volt, hogy neki kedvez a szerencse.

Nikolasz Sztarkosz atyja irodájában találta Hadzsine Elizundót. Az íróasztalnál ült, melyen halom irat, okmány és könyv hevert. A kapitány mindjárt átlátta, hogy a fiatal lány nyilván tájékozódott a cég ügyeiről, s ebben nem is tévedett. De vajon arról tud-e, hogy a bankárnak miféle kapcsolatai voltak a Szigettenger kalózaival? - ezt kérdezgette váltig magában.

Mikor a kapitány belépett, Hadzsine felállt - ami fölmentette az alól, hogy helyet kínáljon neki - s intett Xarisznak, hogy hagyja magukra őket. A leány gyászban volt. Komoly arca, álmatlanságtól fáradt szeme, egész megjelenése nagy testi kimerültséget árult el, de lelki gyengeséget nem. A beszélgetés alatt, melynek olyan komoly következményei lesznek majd mindazokra nézve, akik szóba kerültek, nyugalma egy pillanatra sem hagyta el.

- Eljöttem, Hadzsine Elizundo - szólt a kapitány -, rendelkezésére állok. Miért hívatott?

- Két okból, Nikolasz Sztarkosz - felelte a fiatal leány, aki rögtön a tárgyra akart térni. - Mindenekelőtt közölnöm kell önnek, hogy házassági tervünket, melyet ön jól tudhatja, atyám erőszakolt rám, tárgyalannak kell tekintenünk.

- Én meg - vágott közbe Nikolasz Sztarkosz fagyosan - csak annyit válaszolhatok, hogyha így beszél, Hadzsine Elizundo, akkor nem számolt kijelentésének következményeivel.

- De számoltam - felelt a fiatal lány - s ön meg fogja érteni, hogy elhatározásom megmásíthatatlan, mivel már teljesen világos előttem, hogy az Elizundo bankháznak miféle ügyletei voltak önnel és társaival, Nikolasz Sztarkosz!

A *Karyszta* kapitányát nagyon kellemetlenül érintette ez a talpraesett válasz. Nyilván el volt rá készülve, hogy Hadzsine Elizundo kellő formában kiadja az útját, de gondolta, majd megtöri ő a makacsságát, ha feltárja előtte, kicsoda volt az apja s milyen szálak fűzték hozzá. S most azt kell látnia, hogy a lánynak mindenről tudomása van! Fegyver volt ez, talán legerősebb fegyvere, mely ezúttal eltört a kezében. De mégsem hitte, hogy lefegyverezték s kissé gúnyos hangon folytatta:

- Szóval ön ismeri az Elizundo bankház dolgait s mégis így beszél velem?

- Így beszélek, Nikolasz Sztarkosz, és így is fogok mindvégig, mert kötelességem így beszélni!

- Azt kell hát hinnem - felelte Nikolasz Sztarkosz -, hogy Henry d'Albaret kapitány...

- Ne keverje bele Henry d'Albaret nevét ebbe a dologba - vágott szavába Hadzsine hevesen.

Majd erőt vett magán, s hogy minden kihívó megjegyzésnek elejét vegye, hozzátette:

- Ön bizonyára jól tudja, Nikolasz Sztarkosz, hogy d'Albaret kapitány sohasem adná rá a fejét, hogy Elizundo bankár leányát feleségül vegye!

- Olyan kényes ember?

- Olyan becsületes.

- Hogy-hogy?

- Mert az ember nem vesz feleségül olyan valakit, akinek az apja kalózok bankára volt! Nem! Becsületes ember nem fogadhat el becstelenül szerzett vagyont!

- De hiszen - folytatta Nikolasz Sztarkosz -, úgy látom, mi egészen másról beszélünk, mint amit el kell döntenünk!

- Ez már eldöntött dolog!

- Legyen szabad megjegyeznem, hogy Hadzsine Elizundo Sztarkosz kapitányhoz és nem d'Albaret kapitányhoz készült hozzámenni és atyja halála nem változtathatta meg elhatározását, mint ahogy nem változtatta meg az enyémet sem!

- Engedelmeskedtem atyámnak - válaszolt Hadzsine -, engedelmeskedtem anélkül, hogy tudtam volna, milyen kényszerítő okból kellett engem feláldoznia. Most már tudom, hogy a becsületét mentettem meg, mikor parancsának engedelmeskedtem.

- Nos, ha ön tudja... - válaszolt Nikolasz Sztarkosz.

- Tudom - vágott a szavába Hadzsine -, tudom, hogy ön a bűntársa, aki a gyűlöletes ügyekbe berántotta őt; ön az, aki ezeket a milliókat a bankházba hozta, mely addig, amíg ön ide be nem tette a lábát, tisztességes cég volt! Tudom, bizonyára azzal fenyegette meg őt, hogy országvilág előtt leleplezi gyalázatát, ha vonakodnék önhöz adni a lányát! Hát hihette ön valaha, Nikolasz Sztarkosz, hogy amikor az önnel kötendő házasságba beleegyeztem, más oka is volt annak, mint az apám iránti engedelmisség?

- Szóval, Hadzsine Elizundo, ön már mindent tud! De ha ön lelkén viselte az apja becsületét az ő életében, éppúgy lelkén kell viselnie a halála után is, s amennyiben ön a legcsekélyebb mértékben is vonakodnék eleget tenni a velem szemben fennálló kötelezettségének...

- Akkor ön mindent ki fog beszélni, Nikolasz Sztarkosz! - kiáltott fel a fiatal leány oly undorral és megvetéssel, hogy valami halvány pír lepte el a szégyentelen alak arcát.

- Igen!... Mindent - felelt az.

- Ön azt mégsem fogja megtenni, Nikolasz Sztarkosz!

- S ugyan miért nem?

- Mert önmagát is vádolná ezzel!

- Magamat vádolnám, Hadzsine Elizundo? Hát csak nem hiszi, hogy ezek az üzletek valaha is a tulajdon nevem alatt kötöttek? Csak nem képzelem, hogy Nikolasz Sztarkosz az, aki a Szigettengert járja és hadifoglyokkal üzérkedik? Dehogy! Ha én kinyitom a szám, magamnak semmiképpen sem ártanék vele és ha ön kényszerít rá, én beszélni is fogok!...

A fiatal lány merőn nézett a kapitány arcába. Szemében a becsület bátor öntudata szikrázott, s az meg sem rebbent a férfi ijesztő szempárja előtt.

- Nikolasz Sztarkosz - folytatta Hadzsine -, én önt egy szavammal lefegyverezhetném, mert ön nem irántam való rokonszenvből vagy szerelemből követelte ezt a házasságot, hanem csupán azért, hogy az apám vagyonát megkaparintsa! Igen, azt mondhatnám önnek: önnek csak a milliók kellene!... Nos, hát tessék!... itt vannak... s távozzék, hogy soha többé ne lássam! De én ezt egy szóval sem fogom önnek mondani, Nikolasz Sztarkosz!... Ezekre a milliókra, az örökségemre, ön nem teheti rá a kezét!... Jó helyen van az!... Én majd arra fordítom, amire nekem tetszik!... Nem, ön nem teszi rá a kezét!... És most távozzék innen!... Távozzék a házból!... Távozzék!

Hadzsine Elizundo karját előrenyújtva, fejét felszegve, most mintha éppúgy megátkozta volna a kapitányt, ahogy néhány héttel előbb Andronika átkozta meg az atyai ház küszöbén. De akkor Nikolasz Sztarkosz visszatántorodott az anyja mozdulatára, most azonban elszánt lépést tett a fiatal leány felé.

- Hadzsine Elizundo - mondotta fojtott hangon -, hát igen, nekem kellene ezek a milliók!... Így vagy úgy, de kellene!... s az enyém is lesz mind!

- Nem!... Inkább semmisüljenek meg! Inkább az öböl vizébe dobom őket! - felelte Hadzsine.

- Ismétlem, az enyém lesz mind!...

Nikolasz Sztarkosz megragadta a fiatal leány karját. A düh elvette az eszét. Már nem tudott magának parancsolni. Tekintete zavaros lett. Meg tudta volna ölni a leányt.

Hadzsine Elizundo azonnal átlátta a helyzetet. Meghalni? Mit törődött ő már ezzel a világgal! Már nem riadt volna meg a haláltól sem. De az erélyes fiatal leány másként határozott magáról... Arra ítélte magát, hogy tovább éljen.

- Xarisz! - kiáltotta.

Megnyílt az ajtó. Xarisz benntermett.

- Xarisz, dobd ki ezt az embert!

Nikolasz Sztarkosznak nem volt ideje, hogy megforduljon; máris két izmos kéz ragadta meg. Lélegzete elfulladt. Beszélni akart, kiáltani... De nem bírta, s nem bírta kiszabadulni a rettenetes ölelésből sem. Majd összetörve, fulladozva, úgyhogy bömbölni sem tudott, kipenderült az ajtón.

Xarisz csak ennyit mondott:

- Nem öllek meg, mert Hadzsine nem mondta, hogy öljelek meg! De ha mondani fogja, megteszem!

S ezzel bezárta a kaput.

Ilyenkor már néptelen volt az utca. Senki sem láthatta, mi történt, vagyis hogy Nikolasz Sztarkoszt kidobták Elizundo bankár házából. De látták bemenni, s ez elég volt. Így aztán, mikor Henry d'Albaret megtudta, hogy vetélytársát fogadták abban a házban, ahová neki nem volt bejárása, joggal hihette, hogy a *Karyszta* kapitánya továbbra is vőlegénye a fiatal leánynak.

Mily csapás volt ez neki! Nikolasz Sztarkosz megjelenhet abban a házban, melyből őt egy könnyörtelen parancs kizárta! Eleinte már-már azon volt, hogy átkozza Hadzsínét, s ugyan ki nem tette volna ezt az ő helyzetében? De aztán megemberelte magát, szerelme győzedelmeskedett a haragján, habár a látszat a fiatal leány ellen szólt.

- Nem, nem!... - kiáltott fel. - Ez lehetetlen!... Hadzsine... ezé az emberé!... - Lehetetlen... Ez nem lehet igaz!...

Nikolasz Sztarkosz viszont, végiggondolva a dolgot, úgy határozott, hogy minden fenyegetőzése ellenére hallgatni fog, s nem árul el semmit a bankár életének sötét titkából, így szabad kezet nyer további tevékenységéhez, különben is lesz még alkalma, hogy kinyissa a száját, ha a körülmények úgy követelik.

Ebben egyeztek meg Szkopelóval. A kapitány ugyanis egyáltalán nem hallgatta el a *Karyszta* másodkapitánya előtt, mi történt a Hadzsine Elizundónál tett látogatásakor. Szkopelo helyénvalónak találta, hogy nem szól semmit és tartózkodóan viselkedik, de megjegyezte, hogy a dolgok alakulása nem látszik kedvezőnek terveik szempontjából. Főként az nyugtalanította, hogy az örökös nő nem volt hajlandó az örökséggel megvásárolni titoktartásukat. Vajon miért nem? Ez sehogy sem ment a fejébe.

A következő napokban, november 12-ig, Nikolasz Sztarkosz egy órára sem hagyta el hajóját. Minden utat és módot meghányt-vetett magában, amivel célját elérhetné. Egyébként a jószerencséjére is számított egy kicsit, ami visszataszító pályafutása során eddig még mindig segített rajta... Ezúttal azonban rosszul számított.

De Henry d'Albaret ugyancsak elzárkózva élt ezalatt. Érezte, hogy kísérletezéseit, viszontlátni a fiatal leányt, nem folytathatja tovább. Azonban nem adta fel a reményt.

Tizenkettedikén este egy levelet kézbesítettek neki a fogadójába. Előérzete azt súgta, hogy Hadzsine Elizundo írta. Felbontotta, megnézte az aláírást, nem csalódott.

Mindössze néhány sorból állt a levél, a fiatal leány keze írásával. Ez állt benne:

Henry!

Atyám halála visszaadta szabadságomat, s önnek mégis le kell mondania rólam. Elizundo bankár leánya nem méltó önhöz! Sose leszek a nyomorult Nikolasz Sztarkosz felesége, de nem lehetek az öné sem, a tisztességes emberé! Bocsásson meg! Isten vele!

Hadzsine Elizundo

E levél olvasása után Henry d'Albaret pillanatig sem tépelődött, hanem hanyatt-homlok rohant a Strada Reale-i házba.

De a ház zárva volt, elhagyatott és kietlen, mintha Hadzsine Elizundo elköltözött volna belőle hűségese Xariszával s nem is szándékozna többé oda visszatérni.

IX. LÁNGBAN ÁLL A SZIGETTENGER

Szchio szigete, amelyet ma már inkább Kiosznak neveznek, az Égei-tengeren fekszik, a szmirnai öböltől nyugatra, közel Kis-Ázsia partvidékéhez. Északon Lesboszal, délen Szamossal együtt a Szigettenger keleti részén fekvő Sporádok csoportjához tartozik. Kerülete több mint negyven mérföld. A szigeten emelkedik Pelinea, vagy mai nevén Éliász-hegy, melynek csúcsa kétezeröttszáz lábnyira magaslik a tenger szintje fölé.

A sziget főbb városai közül, minő Volyso, Pitys, Delphinium, Leukonia, Kaukaza: a főváros Kiosz, a legnagyobb. 1827. október 30-án Fabvier ezredes itt kötött ki egy kis expedíciós hadtesttel, melynek létszáma hétszáz sorkatonára, kétszáz lovasra, ezeröttszáz, a kiosziak szolgálatában álló önkéntesre rúgott, összesen tíz tarackkal és tíz ágyúval.

A navarini ütközet után, az európai nagyhatalmak közbelépése még nem döntötte el véglegesen a görög kérdést. Anglia, Franciaország és Oroszország csak azokat a határokat akarták megadni az új királyságnak, melyeken túl a felkelés nem terjedt soha. Természetesen ez a határozat nem felelhetett meg a görög kormánynak. Ez az egész európai Görögországon kívül még Krétát és Kiosz szigetét is követelte önkormányzatának zálogaként. Mialatt Miaulisz Krétát vette célpontul, Dukasz pedig a szárazföldet, addig Fabvier Kiosz szigetén, Mavrolimenánál kötött ki, a fent jelzett napon.

Érthető, ha a görögök el akarták ragadni a töröktől ezt a felséges szigetet, a Sporádok füzérének pompás gyöngyét. Kis-Ázsia legtisztább ege alatt csodálatos az éghajlat, sem nagyon meleg, sem túlságosan hideg. Mérsékelt szellő frissítgeti, s teszi a tenger legegészségesebb szigetévé. Homérosz, akit Kiosz szigete saját szülöttének tekint, egy neki tulajdonított himnuszban nem hiába mondja „nagyon kövér”-nek. Nyugati tájain oly felséges borok teremnek, melyek az ókor legjobb boraival felvehették a versenyt, s olyan méz, mely a hymetuszival is vetekszik. Keleten földje olyan narancsot és citromot érlel, melynek híre Nyugat-Európaig eljut. Délen különböző mastixfák borítják, melyeken értékes mézga terem, a mastixgyanta, melyet az iparban széles körben használnak, sőt orvosságnak is feldolgozzák - nagy kincséül az országoknak. Végül megterem ezen az istenáldotta vidéken a füge-, datolya-, gránátalma- és az olajfa is, a dél-európai égövek minden szépséges fafajtája.

Ezt a szigetet akarta a kormány az új királyságba bekebelezni. Ezért vállalta meghódítását a bátor Fabvier, a sok bosszúság ellenére, ami éppen azok részéről érte őt, akikért vérét ontani jött.

A törökök az esztendő utolsó hónapjaiban sem hagytak fel az öldökléssel és fosztogatással a görög félszigeten, közvetlen azelőtt sem, hogy Capo d'Istria Naupliában kikötött. Ez a diplomata volt hivatva rá, hogy a görögök belső viszályainak véget vessen s egyetlen kézben összpontosítsa a kormányzást. Azonban, bár Oroszország hat hónap múlva már hadat üzent a szultánnak s az alakuló új királyság segítségére sietett, Ibrahim akkor még mindig megszállva tartotta Peloponnesz közepső részét és partmenti városait. S jóllehet nyolc hónappal később, 1828. július 6-án már elhagyni készült azt az országot, melyet annyira meggyötört, s bár ugyanez év szeptemberében egyetlen egyiptomi katona sem volt többé görög földön, a vad hordák ekkor egy ideig még tovább pusztították Moreát.

Mivel a törökök vagy szövetségeseik Peloponneszban, valamint Krétában megszállták a partvidék egyes városait, nem meglepő, hogy számos kalóz cirkált a szomszédos tengereken. Ha rengeteg kárt okoztak a szigetek közti kereskedelmet lebonyolító hajóknak, ez nem azért

történt, mintha a kis görög hajórajok parancsnokai, a Miauliszok, Kanariszok, Tsamodoszok felhagytak volna az üldözésükkel. De a bökkenő az volt, hogy ezek a rablók sokan voltak és fáradhatatlanok, úgyhogy e partvidékeken nem lehetett többé biztonságosan hajózni. Krétától Mytilene szigetéig, Rhodosztól Negroponteig lángban állt a szigettenger.

Ezek a minden nemzetek söpredékéből alakult hordák sorra fosztogatták a sziget környékét, még Kioszt is és segítségére mentek a fellegvárban körülzárt basának. Fabvier ezredes a legkedvezőtlenebb körülmények között kezdte meg a fellegvár ostromát.

Olvasóink még emlékeznek rá, hogy az ioni szigetek kereskedői, megrettenve ettől a Levante valamennyi kikötőjét egyformán érintő helyzettől, összeálltak és felszereltek egy korvettet a kalózok üldözésére. A *Szyphanta* öt hete hagyta el Korfut, hogy a Szigettenger vizeire menjen. Két-három csetepaté, melyből szerencsésen kivágta magát, több, feltétlenül gyanús hajó kézrekerítése csak bátoríthatta, hogy rendületlenül folytassa munkáját. Parancsnoka, Stradena, aki gyakran felbukkant Pszara, Szkirosz, Zea, Lemnosz, Párosz, Szantorin vizein, bátran és eredményesen töltötte be feladatát. Csupán úgy látszik, még azzal az elérhetetlen Szakratiffal nem sikerült találkoznia, akinek nyomát, ahol csak feltűnt, mindenütt a legszörnyűbb csapások jelezték. Gyakran hallottak róla, de még nem látták soha.

Legfeljebb két hét múlt, hogy a *Szyphantát* november 13-a körül még látták Kiosz környékén. Ekkor befutott a sziget kikötőjébe egyik zsákmányolt hajója is és Fabvier azonmód kivégeztette a kalózlegénység tagjait.

De azóta semmi hír a korvettről. Senki sem tudta, hogy ez idő szerint milyen partvidéken folytat hajtóvadászatot a Szigettenger kalózai ellen. Már-már aggódni kezdtek érte. Valóban, ezeken a szigetekkel s így kikötőhelyekkel is teleszórt szűk tengeri útvonalakon eddig ritkán esett meg, hogy napokon keresztül valahol ne jelezték volna.

Így álltak a dolgok, amikor Henry d'Albaret november 27-én, nyolc napra rá, hogy elhagyta Korfut, Kioszba érkezett. Régi parancsnoka után ment, hogy tovább harcoljon a törökök ellen.

Hadzsine eltűnése szörnyen lesújtotta. Így hát a fiatal lány, mint hozzá nem méltó nyomorultat elutasította Nikolasz Sztarkoszt, de maga az elől az ifjú elől zárkózik el, mint hozzá nem méltó leány, akit nemrég jövőbelijének tekintett. Vajon mi rejlik emögött? Hol kellene keresni a rejtély nyitját? Hadzsine csöndes, tiszta életében? Minden bizsonnyal nem! Vagy az apja életében? De hát miféle közös ügye lehetett Elizundo bankárnak és Nikolasz Sztarkosznak?

Ki tudott volna ezekre a kérdésekre válaszolni? Az Elizundo-ház elhagyatottan állt. Maga Xarisz is nyilván ugyanakkor távozott belőle, amikor a fiatal leány. Henry d'Albaret csak magára számíthatott, hogy felfedje az Elizundo-család titkát.

Ekkor az a gondolata támadt, hogy átkutatja Korfu városát, majd az egész szigetet. Hátha Hadzsine valami ismeretlen helyen keresett menedéket? Csakugyan akad jónéhány falu a szigeten szétszórva, ahol az ember könnyen találhat biztos menedéket. Olyannak, aki el akar vonulni a világ elől, hogy neve feledésbe merüljön, Benizze, Santa Decca, Leucimne, s még vagy húsz ilyen fészek békés hajlékot nyújthat. Nosza Henry d'Albaret minden utat bejárt, a legkisebb tanyába is benézett, hátha valami nyomára akadna a lánynak: de hasztalan.

Aztán egy jel arra mutatott, hogy Hadzsine Elizundo elhagyta Korfu szigetét. A sziget északnyugati részén fekvő kis Alipa városkában ugyanis azt hallotta, hogy egy könnyű speronare kelt tengerre nemrég, miután két utasra várakozott, akiknek titokban kibérelték.

De ez csak nagyon halvány nyom volt. Egyébként a tények és időpontok bizonyos egyezése hamarosan újabb alkalmat adott a fiatal tisztnak az aggodalomra.

Amikor ugyanis Korfuba visszaérkezett, megtudta, hogy a szakoleva is elhagyta a kikötőt. De még aggasztóbb volt, hogy ez az elutazás ugyanazon a napon történt, amikor Hadzsine eltűnt. Vajon volt-e valami összefüggés a két tény között? Hátha a fiatal leányt és Xariszt egyszerre csalták kelepcébe, s erőszakkal elrabolták? Vajon nincsenek-e most a *Karyszta* kapitányának hatalmában?

Ez a gondolat marcangolta Henry d'Albaret szívét. De mitévő legyen? A világ mely sarkában keresse Nikolasz Sztarkoszt?

S vajon ki volt ez a kalandor? A *Karyszta*, melyről nem tudni, honnét való, nem tudni, hová tart, méltán tűnhetett fel afféle gyanús alkotmánynak. Hanem a fiatal tiszt, mihelyt megint uralkodni tudott magán, kiverte fejéből ezt a gondolatot. Mivel Hadzsine hozzá méltatlannak nyilvánította magát, mivel nem akarja többé látni, lehet-e természetesebb feltevés, mint hogy önként távozott el Xarisz oltalma alatt?

Márpedig, ha így van, Henry d'Albaret előbb-utóbb majd csak rátalál. Hátha hazaszeretet hajtotta, hogy részt vegyen abban a küzdelemben, melyben hazájának sorsa dől el. Hátha a rengeteg vagyont, mely felől szabadon rendelkezett, a függetlenségi harc szolgálatába akarta állítani? Miért ne követte volna ugyanarra a hadszínterre a Bobolinákat, Modenákat, Andronikákat s annyi mást, akiket határtalanul csodált?

Miután Henry d'Albaret megbizonyosodott afelől, hogy Hadzsine Elizundo nincs már Korfuban, arra szánta magát, hogy megint beáll a görögbarátok hadtestébe. Fabvier ekkor Kioszban volt sorkatonaságával. Elhatározta, hogy utána megy. Elhagyta az ioni szigeteket, keresztülutazott Észak-Görögországon, megjárta a patraszi és a lepantói öblöt, tengerre szállt az eginai öbölben, megmenekült, nem minden baj nélkül, néhány kalóztól, akik a cikládok tengerén garázdálkodtak, s gyors átkelés után megérkezett Kioszba.

Fabvier szíves-örömet fogadta a fiatal tisztet, látszott, hogy nagyra tartja. Ez a bátor katona nemcsak önfeláldozó fegyvertársat látott benne, hanem megbízható jóbarátot is, akivel bizvást megoszthatta minden bűjät-baját, márpedig abban nem volt hiány. Az expedíciós hadtest tekintélyes részét kitevő önkéntesek fegyelmetlensége, a zsold kifizetésének akadozása vagy teljes elmaradása, amihez még a kiosziak okozta nehézségek is járultak, mindez megnehezítette, késleltette a hadműveleteket.

A kioszi fellegrvár ostroma már meg is kezdődött. Henry d'Albaret azonban még idejében érkezett, hogy az ostromlanc kiépítésében részt vegyen. Az egyesült hatalmak két ízben is ráparancsoltak Fabvier ezredesre, hogy hagyjon fel előkészületeivel, de ő rá sem hederített ezekre a rendelkezésekre s rendületlenül folytatta műveleteit.

Nemsokára holmi ostromzárrá változott ez az ostrom, de annyi volt a rës, hogy az ostromlottak még mindig élelemhez és lőszerhez juthattak. De bármint állt is a dolog, Fabviernak talán sikerült volna elfoglalnia a fellegrvárat, ha serege az éhségtől napról napra gyengülve, rablás és élelemszerzés végett szét nem széled a szigeten. Ilyen körülmények közt egy öt hajóból álló ozmán flotta behatolt Kiosz kikötőjébe s kétezeröttszáz főnyi erősítést vitt a törököknek. Igaz ugyan, hogy kevéssel azután Miaulisz Fabvier ezredes segítségére érkezett hajórajával, de nagyon későn, s vissza kellett vonulnia.

A görög tengernaggyal együtt néhány más hajó is megérkezett a kioszi expedíciós hadtest megerősítésére szánt önkéntesek egy csoportjával.

Egy nő is volt közöttük.

Andronika, miután Peloponneszban végsőkéig küzdött Ibrahim katonái ellen, úgy gondolta, hogyha már ott volt a háború elején, ott lesz a végén is. Ezért jött Kioszhoz, készen arra, hogy akár életét áldozza ezen a szigeten, melyet a görögök vissza akartak csatolni új királyságukhoz. Ezt mintegy kárpótlásnak szánta azért a sok szörnyűségért, amit az ő méltatlan fia az 1822. évi borzasztó öldökléskor éppen ezeken a helyeken követett el. Akkoriban a szultán ezt a rettenetes ítéletet mondta ki Kioszra: tűz, vas, rabszolgaság. Kara Ali basát bízta meg a végrehajtásával. Meg is cselekedte. Vérszomjas hordái megvetették lábukat a szigeten. A tizenkét éven felüli férfiakat, a negyvennél idősebb nőket könyörtelenül lemészárolták. A többi rabszóra került, hogy majd Szmirna és Berberia piacaira szállítsák őket. Harmincezer török így pusztította tűzzel-vassal a szigetet. Huszonháromezer kioszit öltek meg, negyvenkétezer pedig vásárra szándékoztak vinni.

Ekkor jelent meg Nikolasz Sztarkosz a színen. Miután cinkostársaival kivette részét az öldöklésben és fosztogatásban, ő lett a fő-fő alkusza annak a becsstelen üzérkedésnek, mely az embereket nyájszámra szolgáltatva ki az ozmán kapzsiságnak. Ennek a renegátnak a hajói álltak szolgálatba, hogy a szerencsétlenek ezreit Kisázsia és Afrika partjaira szállítsák. S éppen e gyűlöletes üzelmek révén lépett összeköttetésbe Nikolasz Sztarkosz Elizundo bankárral. Innét a rengeteg haszon, melynek oroszlánrésze Hadzsine apjának jutott.

Andronika nagyon is jól tudta, mi része volt Nikolasz Sztarkosznak a kioszi öldöklésben, mit vitt végbe a szörnyűséges körülmények között. Ezért akart idejönni, ahol százszor is elátkozzák, ha megtudják, hogy ő ennek a nyomorultnak az anyja. Úgy érezte, ha ezen a szigeten harcol, s vérét ontja a kiosziakért, mintegy elégtételt szolgáltat s megvezekel a fia bűneiért.

Természetesen mióta Andronika Kioszban partraszállott, bajos lett volna, hogy Henry d'Albaret-val rövidesen ne találkozzék. S csakugyan, kevéssel megérkezése után, január 15-én egyszer csak szemtől szembe állt a fiatal tiszttel, aki az életét mentette meg a khaidari csatamezőn.

Ő sietett hozzá s karját széttárva felkiáltott:

- Henry d'Albaret!

- Ön az!... Andronika... Ön!... - szólt a fiatal tiszt - Ön... itt?

- Igen - felelte az. - Hát nem ott a helyem, ahol még harcolni kell az elnyomók ellen?

- Andronika - válaszolt Henry d'Albaret -, legyen büszke a hazájára! Legyen büszke hazája gyermekeire, akik önnel együtt védelmezték! Nem telik bele sok idő, s egyetlen török katona sem lesz Görögország földjén!

- Tudom, Henry! Bárcsak életben tartana addig a jóisten!

Andronika ekkor úgy érezte, el kell mondania, mi történt vele, mióta a khaidari csata után elváltak. Elmesélte, mint utazott Maniba, szülőföldjére, melyet még egyszer látni akart, majd hogyan tért vissza a peloponneszosi sereghez s végre hogyan jött Kioszba.

Aztán Henry d'Albaret beszélt el, milyen körülmények közt tért vissza Korfuba, miféle kapcsolatai voltak Elizundo bankárral, beszélt tervezett és elmaradt házasságáról, Hadzsine eltűnéséről, akit, mint rendületlenül hitte, meg fog még találni.

- Igen, Henry d'Albaret - válaszolt Andronika -, ha ön nem is tudja még, minő titok veszi körül e fiatal lány életét, azért ő méltó önhöz! Igen, viszont fogja őt látni, s boldogok lesznek, mert mindketten megérdemlik, hogy azok legyenek!

- De mondja csak, Andronika - kérdezte Henry d'Albaret - nem ismerte ön Elizundo bankárt?

- Nem - felelte Andronika. - Hogyan ismerhetném, és miért kérdi ezt tőlem?

- Mert többször volt alkalmam emlegetni előtte az ön nevét - felelte a fiatal tiszt - s erre a névre mindig különös módon felfigyelt. Egyszer meg is kérdezte tőlem, hogy nem tudom-e, mi lett önnel elválásunk óta.

- Nem ismerem, Henry d'Albaret; még sohasem hallottam Elizundo bankár nevét.

- Akkor valami titok lappang a dologban, amit nem tudok magamnak megmagyarázni, s most már nem is járhatok a végére, mivel Elizundo meghalt.

Henry d'Albaret hallgatásba merült. Megint körülrajzolták korfui emlékei. Újból átélte mindazt a szenvedést, amit Hadzsínétől való elszakadása okozott s fog még a jövőben is okozni neki. Majd ezt kérdezte Andronikától:

- S mitévő lesz, ha vége lesz a háborúnak?

- Majd csak kegyelmes lesz a jóisten, s kivesz ebből a világból; hogy itt éltem benne, elég lelkipurdalás az már nekem!

- Lelkipurdalás?

- Igen!

Azt akarta mondani a szegény anya, hogy már azzal vétek volt az élete, hogy ilyen fiút hozott a világra. De elűzte magától a gondolatot, s folytatta:

- Ön még fiatal, Henry d'Albaret, s az Isten nyújtsa hosszúra az életét! Fordítsa arra, hogy megtalálja, akit elvesztett... és aki szereti önt!

- Igen, Andronika, keresni fogom mindenütt, mint ahogy mindenütt keresni fogom azt a gyűlöletes embert is, aki közénk furakodott.

- Ki volt az? - kérdezte Andronika.

- Egy kapitány, nem tudom miféle gyanús hajó parancsnoka - válaszolt Henry d'Albaret. - Hadzsine eltűnése után azonnal elhagyta Korfut.

- S a neve?

- Nikolasz Sztarkosz.

- Ó!...

Még egy szó, s elrebben ajkáról a titka és Andronika elmondja, hogy ő az anyja Nikolasz Sztarkosznak!

Ez a név, melyet oly váratlanul említett Henry d'Albaret, iszonyattal töltötte el. Bármennyire is tudott magán uralkodni, szörnyen belesápadt, ahogy a fia nevét hallotta, így hát minden baj, ami a fiatal tisztet érte, azt, aki a tulajdon élete kockáztatásával mentette meg az életét, mind, mind tőle származott, Nikolasz Sztarkosztól!

Henry d'Albaret-nak azonban észre kellett vennie, hogy a Sztarkosz név milyen hatással volt Andronikára. Érthető, ha mindenáron tudni akarta az okát.

- Mi baja?... Mi van önnel?... - kiáltotta. - Miért ez a zavar a *Karyszta* kapitányának neve hallatára?... Beszéljen, kérem!... Beszéljen!... Hát ismeri?

- Nem... Henry d'Albaret, nem! - válaszolta Andronika, önkéntelenül dadogva.

- De igen!... Ön ismeri!... Andronika, könyörgök, mondja meg, ki ez az ember!... mit csinál... hol van most... hol találhatnám meg?

- Nem tudom!

- De... Ön tudja!... Ön tudja Andronika, csak nem akarja nekem megmondani... nekem... nekem!... Talán egy szavával nyomra vezethetne... talán a Hadzsine nyomára is... s ön nem akar beszélni!

- Henry d'Albaret - válaszolt Andronika ellentmondást nem tűrő határozottsággal. - Semmit sem tudok... Nem tudom, hol van ez a kapitány!... Én nem ismerem Nikolasz Sztarkoszt!

S ezzel otthagyta a fiatal tisztet, aki még mindig mélységesen fel volt indulva. De most már hasztalan próbálkozott Andronikával találkozni. Nyilván eltávozott Kioszról s visszatért a görög földre. Henry d'Albaret-nak le kellett mondania minden reményről, hogy megint ráakadjon.

Közben Fabvier ezredes hadjárata a vége felé járt már, mégpedig minden eredmény nélkül.

Bizony, az expedíciós hadtestből hamarosan szökdösni kezdtek a katonák. Hasztalan rimánkodtak a tisztjeik, elhagyták a zászlót, hajóra szálltak, távoztak a szigetről. A tüzérek, akikre különösen számított Fabvier ezredes, cserbenhagyták ágyúikat. Nem volt mit tenni ekkora csüggedés ellen, mely még a legjobbakat is elfogta.

Abba kellett tehát hagyni az ostromot s visszatérni Szyrába, ahol ezt a szerencsétlen expedíciót megszervezték. Itt Fabvier ezredes hősie vállalkozásáért a legsötétebb hálátlanság bizonyságául nem kapott egyebet szemrehányásnál.

Henry d'Albaret elhatározta, hogy parancsnokával egy időben távozik Kioszból. De vajon a Szigettengernek melyik pontja felé irányítsa kutatásait? Maga sem tudta még, amikor egy váratlan fordulat vetett véget habozásának.

Egy nappal azelőtt, hogy elhajózott volna Görögországba, levelet kapott a sziget postáján, korinthuszi bélyegzéssel, s csak ennyi állt benne:

„A korfui *Szyphanta* tisztikarában megüresedett egy hely. Hajlandó volna-e Henry d'Albaret kapitány e hajóra szállni, s folytatni Szakratif és a Szigettenger kalózái ellen elkezdett hadjáratot?

A *Szyphanta* március első napjaiban az Anapomera-hegyfok előtti vizeken lesz, a sziget északi részén; csónakját a hegyfok lábánál, az Ora kisöbölben helyezük készenlétbe.

Henry d'Albaret tegye azt, amit hazaszeretete parancsol!”

Semmi aláírás. A kézvonás ismeretlen. Semmi nyoma, hogy kitől érkezett a levél.

Mindenesetre hír jött végre a korvettről, melyről egy idő óta mit sem hallottak. Henry d'Albaret-nak jó alkalom volt ez, hogy újra elkezdje tengerész mesterségét. Most már megvolt a lehetősége, hogy ő is üldözze Szakratifot s tán meg is szabadíthatja tőle a Szigettengert, vagy talán - s ez nem csekély mértékben befolyásolta elhatározását - szerencsés véletlen folytán Nikolasz Sztarkossal és a szakolevával is találkozhatna ezeken a tengereken.

Henry d'Albaret azonnal döntött: elfogadja a névtelen levélben tett ajánlatot. Búcsút vett Fabvier ezredestől, éppen amikor az hajóra szállt, hogy Szyrába menjen, majd könnyű hajócskát bérelt s a sziget északi része felé indult.

Az átkelés nem tartott sokáig, kivált, hogy szárazföldi szél fújt délnyugat felől. A kis hajó elhaladt a Coloquinta-kikötő mellett, az anosszai szigetek és a Pampaka-hegyfok között. E hegyfoktól kezdve az Ora-fok felé folytatta útját, a part mentén, hogy a hasonló nevű kisöböl elérje. Henry d'Albaret itt kötött ki március elsején délután.

A szirtek lábánál csónak várt rá. A nyílt tengeren egy korvett vesztegelt összegöngyölt vitorlákkal.

- Henry d'Albaret vagyok - mondta a fiatal tiszt a tizedesnek, aki a csónakot irányította.

- Hajóra akar szállni, kapitány úr? - kérdezte az.

- Igen, méghozzá azonnal.

A csónak ellendült a parttól. Hat evező hajtotta, gyorsan megjárta a legfeljebb mérföldnyi utat a korvettig.

Mihelyt Henry d'Albaret jobbfelől a *Szyphanta* hágcsőjához érkezett, éles fütty hallatszott, aztán ágyúlövés dörrent, utána csakhamar még kettő. Mikor a fiatal tiszt a fedélzetre lépett, az egész legénység úgy állt sorban, mint díszszemlén szokás, és fegyverrel tisztelgett előtte. A korfui színeket felhúzták a farvitorla rúdjára.

Ekkor előlépett a korvett másodkapitánya, s érces hangon, hogy mindenki hallhassa, így szólt:

- A *Szyphanta* tisztjei és legénysége boldogok, hogy a hajó fedélzetén üdvözölhetik Henry d'Albaret parancsnokot!

X. HADJÁRAT A SZIGETTENGEREN

A *Szyphanta* másodosztályú korvett volt, s fedélközi fegyverzete huszonnégy darab 24 fontos ágyúból, fedélzeti ütege pedig - ami akkoriban ritka volt az ilyen hajóknál - hat darab 12 fontos karronádból³⁰ állott. Karsú orrtökéjével, keskeny hátsó részével, arányos felépítésével bátran versenyezhetett a kor legjobb hajóival. Szegecsei nem lazultak meg, bármilyen sebességgel is haladt, a keresztben jövő hullámoknak könnyen engedett, közvetlenül szél irányában gyönyörűen futott, akár a legjobb vitorlások, s könnyen csökkentette vitorlázatát fel egészen a felsudárvitorláig szelesebb időben is. Parancsnoka, ha bátor tengerész volt, teljes vitorlázattal is bizvást közlekedhetett a tengereken. A *Szyphanta* éppoly nehezen borult fel, akár egy fregatta, s árboczata előbb tört volna össze, minthogy vitorlái alatt a hajó elmerüljön. Ezért foghatták szédületes sebességre háborgó tengeren is. Ezért vállalkozhatott oly kedvező esélyekkel arra a kalandos cirkálásra, melyre a szigettenger kalózsai ellen szövetkezett tulajdonosai szánták.

Bár nem volt a szó szoros értelmében hadihajó, mert nem valamely állam, hanem magán-személyek tulajdona volt, katonai fegyelem alatt állott. Tisztjei, legénysége becsületére váltak volna Franciaország vagy az Egyesült Királyság legderekabb korvettjének is. Nyílt tengeren vagy veszteglés alatt rajta is éppoly gonddal hajtották végre a szükséges műveleteket, s ugyanolyan fegyelem uralkodott. A *Szyphanta* fedélzetén rend volt, nem úgy, mint egyes kalózhajókon, ahol a matrózok, bármilyen vakmerőek, nincsenek úgy kordában tartva, ahogy azt egy hadihajó parancsnoka megkövetelné.

A *Szyphanta* személyzeti listája kétszázötven főnyi legénységet tartott számon; ennek több mint a fele francia, az atlanti partokról való, vagy provanszi, a többi angol, görög és korfui. Nagyon ügyes fickók voltak a manőverezésben, kitartók a csatározásban, szívvel-lélekkel tengerészek, s mindenképpen számítani lehetett rájuk, aminek nem egy tanújelét adták már. Legénység és tisztok közt hivatásukhoz méltó tizedesek, másod- és első-hajómesterek tartották fenn a kapcsolatot. A tisztikar négy hadnagyból és nyolc zászlósból állott, akik ugyancsak korfui, angol, vagy francia nemzetiségűek voltak, valamint a másodkapitányból. Ez az utóbbi, Todrosz kapitány, a Szigettenger vén rókája, igen járatos volt ezeken a vizeken, hol most a legtávolabbi partvidékeket is be kellett járnia a korvettnek. Nem volt sziget, melynek öbleit, járatait, halászkikötőit ne ismerte volna, zátony vagy föld, melynek fekvését már előző hadjáratai során fel nem derítette volna. A partmenti vizek mélysége is olyan pontosan megvolt a fejében, akár a térképein.

Ez az ötven körüli, hydrai származású görög tiszt már szolgált Kanarisz és Tomasisz parancsnoksága alatt, s most hasznos segítő társául ígérkezett a *Szyphanta* parancsnokának.

A korvett kezdetben Stradena kapitány alatt cirkált a Szigettengeren. A hajózás első hetei, mint említettük már, elég szerencsével jártak. Elpusztított hajók, értékes fogások - kezdetnek nem csekély eredmény volt ez. De mind a legénység sorait, mind a tisztikart érzékeny veszteségek is érték. Jó ideig azért nem jött hír a *Szyphantáról*, mert február 27-én Lemnosz alatt nyílt tengeren, egy kis kalóz hajórajjal kellett csatároznia.

Ez a harc nemcsak hogy negyven emberébe került a hajónak halottakban és sebesültekben, még magát Stradena kapitányt is halálos ágyúgolyó érte szolgálati helyén.

---

³⁰ Könnyű hajóágyú.

Ekkor Todrosz kapitány vette át a korvett parancsnokságát, s miután sikerült kivívnia a győzelmet, visszament az eginai kikötőbe, hogy a hajótesten és árboczatán a legszükségesebb tatarozást elvégezzék.

Itt, néhány nappal a *Szyphanta* megérkezése után, nem kis meglepetésükre megtudták, hogy a hajót, borsos áron, megvásárolta egy raguzai bankár, akinek a meghatalmazottja Eginába jött, hogy elintézzék a hajó átírását. Mindezt a legkisebb huzavona nélkül ütötték nyélbe, s annak rendje és módja szerint tudomásul szolgált most már, hogy a korvett nem a régi korfui tulajdonosoké többé, akik, mellesleg szólva, busás összeget kerestek az üzleten.

De ha gazdát cserélt is a *Szyphanta*, rendeltetése továbbra is ugyanaz volt. S ez a feladat: megtisztítani a Szigettengert a nyugalmát örökké zavaró banditáktól; alkalomadtán visszaszállítani hazájukba azokat a foglyokat, akiket cirkálása közben megszabadít, s addig nem hagyni fel a vállalkozással, míg a legrettenetesebb haramia, Szakratif, a kalóz, rontja a levegőt ezeken a tengereken. Miután a javításokat elvégezték a hajón, a másodkapitány rendeletet kapott, hogy menjen Kiosz északi partjaihoz s ott várja meg az új kapitányt, aki most „Isten után az első”-ként fog parancsolni a fedélzeten.

Ekkor kapta Henry d’Albaret a szűkszavú levelet, melyben értesítették, hogy a *Szyphanta* korvett tisztikarában egy hely van üresedésben.

Mint már tudjuk, d’Albaret elfogadta az ajánlatot, nem is sejtve, hogy magának a parancsnoknak a tisztéről van szó. Ezért történt aztán, hogy mihelyt a fedélzetre lépett, a másodkapitány, a tiszték, a legénység mind ott álltak, parancsait várva, miközben az ágyúszó a korfui színeket üdvözölte.

Mindezt Todrosz kapitánnyal folytatott beszélgetése közben tudta meg Henry d’Albaret. Az az okmány, melyben rábízta a korvett parancsnokságát, minden tekintetben megfelelt a szabályoknak. A fiatal tiszt parancsnoki tekintélyét senki sem vitathatta s nem is vitatták. Egyébként is többen ismerték már a hajó tisztjei közül. Tudták róla, hogy sorhajóhadnagy, a francia tengerészek egyik legfiatalabb, egyben legkülönb tisztje. Már azzal, hogy részt vett a függetlenségi harcban, méltó hírnevet szerzett magának, így már az első parancshirdetésekor, melyet a *Szyphanta* fedélzetén tartott, ujjongva éltette az egész legénység.

- Tiszték és matrózok! - mondotta Henry d’Albaret röviden -, jól tudom, minő feladat jutott a *Szyphantának*. Mi szívvel-lélekkel be fogjuk tölteni, ha Isten is úgy akarja! Adózzunk tisztelettel Stradena, a ti volt parancsnokotok emléke előtt, aki dicső halált halt itt ezen a parancsnoki hídon. Én bízom bennetek, ti is bízzatok bennem. Oszolj!

Másnap, március 2-án, a korvett szél mentén haladva, elhagyta Kiosz partjait. A sziget fölött emelkedő Éliás-hegység orma is eltűnt a hajón tartózkodók szeme elől. A korvett a Szigettenger északi tájai felé vitorlázott.

Tengerésznek elegendő egy szempillantás meg egy félnapi út, hogy rájöjjön, hányadán van a hajójával. Elég erős északnyugati szél fújt, s mégsem kellett csökkenteni a vitorlázatot. E naptól kezdve d’Albaret parancsnok is méltányolni tudta, hogy milyen kitűnő hajót bíztak a gondjaira.

- Felvehetné ez a hajó a versenyt az egyesült flották bármelyik hajójával - mondotta neki Todrosz kapitány -, s nem göngyölitene vaderejű szélben sem!

Ezzel két dolgot akart mondani a derék tengerész: először, hogy gyorsaságra semmiféle vitorlás nem bírna túltenni a *Szyphantán*, másodsor, hogy a korvett, erős árboczatával, s a tenger vizén való biztos fekvése következtében, olyan időben is fenntarthatja teljes vitorlázatát, amikor minden más hajó kénytelen csökkenteni azt, ha nem akar felfordulni.

A *Szyphanta* most jobbszelesen s egész szél mentén észak felé siklott tovább, hogy azután kelet felől elhagyhassa Metelint, azaz Leszboszt, a Szigettenger egyik legnagyobb szigetét.

A korvett másnap haladt el a sziget előtt, hol a görögök a háború kezdetén, 1821-ben döntő győzelmet arattak egy ozmán hajórajon.

- Én is ott voltam - mesélte Todrosz kapitány d'Albaret parancsnoknak. - Májusban történt. Mi hetven briggel üldöztünk öt török hajót, amelyet négy fregatta és négy korvett kísért. A törökök Metelin kikötőjébe menekültek. Egy hajójuk kifutott a kikötőből, hogy Konstantinápolyba vitorlazzék segítségért. De mi derekasan úzóbe vettük, no, levegőbe is röpült kilencszázötven matrózával együtt! Abbizony! Ott voltam, s én gyújtottam meg a kén- meg kátrányingeket, amiket a török hajó gerincére aggattunk! Jó ingek, jó meleget tartanak, parancsnokom, önnek is ajánlom, alkalmilag... a kalóz urak számára!

Hallani kellett volna Todrosz kapitányt, ahogy a vérbeli tengerész ízes humorával viselt dolgairól beszélt. De amiről a *Szyphanta* másodkapitánya mesélt, azt valóban meg is cselekedte, s jól cselekedte meg.

Mikor Henry d'Albaret átvette a korvett parancsnokságát, nem ok nélkül vitorlázott észak felé. Pár nappal azelőtt, hogy Kioszból távozott, gyanús hajókat jeleztek Lemnosz és Szamothrake felől. Az európai Törökország partvidékéhez egészen közel néhány levantei hajót kifosztottak és elsüllyesztettek. Úgy látszik, ezek a kalózok, mióta a *Szyphanta* olyan makacsul a nyomukban járt, alkalmasabbnak találták, hogy a Szigettenger északi partvidékéig húzódjanak vissza. S a maguk részéről ebben igazuk is volt.

Metelin vizein semmi különös esemény nem adódott, mindössze néhány kereskedelmi hajóval jutottak érintkezésbe, melyeknek emberei nagyon megnyugodtak a korvett láttán.

A *Szyphanta*, bár a napéjegyenlőségi rossz időjárás kemény próbára tette, két hétig lelkiismeretesen végezte küldetését. Két-három szélroham során, amelyek miatt erősen csökkenteni kellett a vitorlázatot, Henry d'Albaret nemcsak a korvett kiváló tulajdonságairól, hanem legénysége ügyességéről is meggyőződhetett. De róla is véleményt alkothattak emberei, s ő ugyancsak megfelelt a francia tengerésztisztek jó hírének: kitűnően tudott bánni a hajójával. Hogy milyen taktikai tehetség volt, azt majd látni fogjuk egy tengeri ütközetben. Harci bátorsága felől meg éppenséggel nem volt semmi kétség.

A fiatal parancsnok elméletben és gyakorlatban egyaránt kitűnt a nehéz körülmények közt. Rendíthetetlen hidegvérrel megáldott, bátor jellem volt, csupa lelkierő, nemcsak előre látta a bekövetkező eseményeket, uralkodni is tudott rajtuk. Egyszóval vérbeli tengerész volt, s ez mindent megmond.

Március második felében Lemnosz szigetével ismerkedett meg a korvett. Ennek a tizenöt mérföld hosszú, öt-hat mérföld széles, az Égei-tenger északi részén legfontosabb szigetnek, akárcsak a szomszédos Imbrónak, nem jutott ki a függetlenségi harc megpróbáltatásaiból. Azonban több ízben jártak erre kalózok, olykor egészen a kikötőig hatolva, s kereskedelmi hajókat fosztogattak. A *Szyphanta* utánpótlás végett lehorgonyzott a kikötőben, mely ugyancsak tömve volt. Ebben az időben ugyanis sok hajót gyártottak Lemnoszban, de félve a kalózoktól, azokat, melyek még a hajóépítő dokkokban álltak, nem fejezték be, a kész hajókat meg nem merték nyílt vízre bocsátani. Innét a nagy zsúfoltság.

Azok a hírek, melyeket Henry d'Albaret parancsnok ezeken a szigeteken hallott, csak arra ösztönözhatték, hogy a Szigettenger északi része felé folytassa útját. A Szakratif nevet sokszor emlegették előtte s tisztjei előtt.

- Ejha! - kiáltott fel Todrosz kapitány -, szívéért nem adnám, ha egyszer már szemtől szembe láthatnám ezt a csirkefogót, hiszen már szinte legendás alakot csináltak belőle! Így legalább meggyőződhetnék róla, hogy valóban él.

- Hát ön kételkedik a létezésében? - kérdezte Henry d'Albaret.

- Szavamra, parancsnok úr - válaszolt Todrosz -, ha már érdekli a véleményem, én bizony csöppet sem hiszek ennek a Szakratifnak a létezésében s kétlem, hogy valaki is azzal dicsekedhetnék, hogy valaha is látta volna őt. Talán afféle háborús név ez, amit felváltva vesznek fel a kalózvezérek. Véleményem szerint ezen a néven már nem egy himbálózott az evezővitorlarúdon. Egyébként mindegy! Fő, hogy felkössék a bitangokat, mint ahogy fel is kötöttek már jó néhányat.

- Hát, hiszen lehetséges, amit mond, Todrosz kapitány - válaszolt Henry d'Albaret -, s ez megmagyarázná a mindenütt-jelenvalóság adományát, mellyel ez a Szakratif, úgy látszik, fel van ruházva.

- Igaza van, parancsnok úr - tette hozzá egy francia tiszt. - Ha Szakratifet, mint rebesgetik, egyugyanazon a napon több helyen is látták, ez csak úgy lehetséges, hogy egyidejűleg több kalózfőnök viseli ezt a nevet.

- És ha viselik, hát csak azért, hogy kelepcebe csalják a rájuk vadászó becsületes embereket! - válaszolt Todrosz kapitány. - De megint csak amondó vagyok, van rá megbízható módszer, hogy eltűnjék ez a név a forgalomból: megfogni és felkötni mindet, ahány csak viseli... sőt még azokat is, akik nem viselik! Így aztán, ha csakugyan létezik, az igazi Szakratif sem kerül el a kötelet, amit testvérek közt is megérdemel!

Todrosz kapitány fején találta a szeget, de azért mégiscsak az volt a legégetőbb kérdés, hogy találkozzanak már egyszer ezekkel az elfoghatatlan gonosztevőkkel.

- Todrosz kapitány - kérdezte ekkor Henry d'Albaret -, a *Szyphanta* első hadjárata közben, vagy éppen az ön előző cirkálásai alkalmával nem látott egy körülbelül száz tonnás, *Karyszta* nevű szakolevát?

- Soha én - válaszolt a másodkapitány.

- Önök se, uraim? - tette hozzá a parancsnok, tisztjeihez fordulva.

Egyikük sem hallott a szakoleváról. Pedig legtöbben már a függetlenségi harc kitörése óta járták a Szigettenger vizeit.

- S Nikolasz Sztarkosról, ennek a *Karysztának* kapitányáról sem hallott önök közül senki? - kérdezte Henry d'Albaret, nem tágítva.

Ez a név teljesen ismeretlen volt a korvett tisztjei előtt. Egyébként nem volt ebben semmi meglepő, mivel csak egy egyszerű kereskedelmi hajó gazdájáról volt szó, amilyen százával akad a Levante rakodópartjain.

Todrosz fejében azonban mégiscsak ködlött valamelyest ez a név. Mintha hallotta volna egyszer, mikor hajójuk Messzéniaiban, Árkádia kikötőjében vesztegelt. Biztosan ama csempezhajók egyikének lehetett a kapitánya, melyek az ozmán hatóságok által eladott foglyokat a berber partokra szállították.

- Na jó! De ez nem lehet a szóban forgó Sztarkosz - tette hozzá. - Ez ön szerint egy szakoleva gazdája, márpedig egy szakoleva nem alkalmas arra, hogy ilyen ügyleteket lebonyolítson.

- Csakugyan - válaszolt Henry d'Albaret s nem fűzte tovább a szót.

Nikolasz Sztarkosz azért jutott mindig eszébe, mert állandóan törte a fejét Hadzsine Elizundo és Andronika kettős eltűnésének megfejthetetlen titkán. Ez a két név ezentúl mindig együtt merült fel emlékezetében.

Március 25-e táján a *Szyphanta* Szamothrake szigete előtt járt, Kiosz északi partjaitól hatvan mérföldnyire. Ha számba vesszük, mennyi időbe telt az eddig megfutott út, világosan kitetszik belőle, hogy apróra felkutattak minden bűvőhelyet. Valóban, amit a korvett sekélyes vizeken nem tudott elvégezni, csónakjai megtették helyette. De mind ez ideig a kutatásnak nem volt semmi eredménye.

Szamothrake szigetét szörnyen feldúlta a háború, s még mindig a törökök voltak itt az urak. Föltehető volt hát, hogy a tenger fosztogatói valódi kikötők híján eldugott partbeszögellésekben találtak biztos menedéket. A Szaosz-hegy öt-hatezer lábnyira emelkedik a sziget fölé, az örök ilyen magasról könnyen észrevehetnek és jelezhetnek minden gyanúsak tűnő közeledő hajót. Az időben figyelmeztetett kalózkodnak így bő alkalmuk van a menekülésre, mielőtt útjukat elzárnák. Csakugyan így eshetett, mert a *Szyphanta* egyetlenegy kalózhajóval sem találkozott a csaknem kihalt vizeken.

Henry d'Albaret ekkor észak-nyugatnak haladt, hogy a Szamothrakétól valami húsz mérföldre levő Thazosz szigetét átkutassák. Mivel ellenkező s méghozzá igen erős szél fújt, a korvett kénytelen volt kerülni-fordulni, de csakhamar védelmet találtak a szárazföld felől s következőképpen nyugodtabb tengert, ami megkönnyítette a hajózást.

Milyen különös sors jutott a Szigettenger e különböző szigeteinek! Amíg Kiosz és Szamothrake a törökök miatt annyit szenvedett, addig Thazosz meg Imbo meg sem érezték a háború csapásait, Thazosz egész lakossága görög, szokásaik még egészen kezdetlegesek; férfiak és nők, külsőre, ruházatra, hajviseletre megőrizték az antik művészet minden báját. Az ozmán hatóságok, melyek már a XV. század óta megszállva tartották ezt a szigetet, kedvükre fosztogathatták volna, mégpedig a legkisebb ellenállás nélkül. De valami érthetetlen kiváltság révén eddig még minden bajtól megmenekült, bár lakosainak gazdagsága egykönnyen felszíthatta volna a gátlástalan barbárok kapzsiságát.

Egyébként valószínű, hogyha a *Szyphanta* meg nem érkezik, Thazosz hamar megismeri a fosztogatók borzalmait.

Valóban, április 2-án komoly kalózbetörés fenyegette a sziget északi oldalán fekvő kikötőt, melyet ma Pyrge kikötőnek neveznek. Öt-hat hajójuk tünt fel a város előtt, misztikek, dzsermek, vagyis kisebb vitorlások egy kísérő brigantin kíséretében, mely tizenkét ágyúval volt ellátva. E banditák partraszállása végzetes csapás lehetett volna a harcokhoz nem szokott lakosság számára, mivel a szigeten nem volt semmiféle fegyveres erő, amit a banditákkal szembeállíthattak volna.

Hanem a korvett most megjelent az öbölnél, s mihelyt a brigantin nagy árbocára felvont lobogó jelezte megjelenését a többieknek, valamennyi hajó csatasorba állt, ami részükről különös vakmerőségnek tetszett.

- Hát támadni akarnak? - kiáltott fel Todrosz kapitány a parancsnoki hídon, a parancsnok mellett.

- Támadni... vagy védekezni? - vetette közbe Henry d'Albaret, eléggé meglepődve a kalózkok magatartásán.

- Az ördögbe! Inkább azt vártam volna, hogy ezek a gézengúzok menten elszelelnek, mégpedig teljes vitorlázattal!

- Ellenkezőleg! Hadd maradjanak csak, Todrosz kapitány! Sőt támadjanak! Ha megfutamodnának, egyeseknek még sikerülne meglógni előlünk. Fújasson hát riadót!

Azonnal végrehajtották a parancsnok rendelkezését. A fedélközökben megtöltötték az ágyúkat, készenlétbe helyezték a lőporos hordókat és a lövedékeket. A fedélzeten előkészítették a karronádokat, kiosztották a fegyvereket, muskétákat, pisztolyokat, kardokat, csáklyákat. Az árbócőrök készen álltak a vitorlázat kezelésére, akár közelharcra kerül a sor, akár menekülők üldözésére. Mindez olyan előírtas rendben és gyorsan történt, mintha a *Szyphanta* szabályos hadihajó lett volna.

Közben a korvett közeledett a kis hajórajhoz, készen akár támadni, akár visszaverni minden támadást. A parancsnok úgy tervezte, hogy előbb nekirontanak a brigantinnak, s olyan ágyútűzzel köszöntik, ami harcképtelenné teszi majd, aztán melléferkőznek s a legénység megcsáklyázza a hajót.

De valószínű volt, hogy a kalózkod, miközben harcra készülődtek, voltaképpen azon jártatták az eszüket, miként szokjenek meg. S ezt csak azért nem tették hamarabb, mert a *Szyphanta* megjelenése váratlanul érte őket s most elállta előlük az öböl kijáratát. Nem tehettek mást, minthogy ügyes mozdulatokkal kitörni próbáljanak.

A brigantin kezdte el a tüzelést. Úgy irányította az ágyúit, hogy legalább egy árbocától megfossa a korvettet. Ha ez sikerül, könnyebben el tud tűnni ellenfele üldözése elől.

A sortűz hét-nyolc lábnyira a fedélzet fölött találta a *Szyphantát*. Elszakított néhány tartó- és vitorlakivonó kötelet, eltört néhány vitorlarudat, szilánkokká zúzta az evezők tárolóhelyének egy részét a nagy és az előárbc között, és megsebesített három-négy matrózt, de nem súlyosan. Végeredményben tehát nem okozott semmi komolyabb kárt.

Henry d'Albaret nem válaszolt azonnal. Egyenest a brigantint vette célba, s a jobboldali ágyúk ösztüzét csak akkor adták le, mikor az első lövések füstje már szétoszlott.

Szerencséje volt a brigantinnak, hogy kapitánya a kedvező szélben kanyarodhatott egyet-kettőt, s így csupán két-három golyóbist kapott a derekába a vízvonál fölött. S ha néhány embere el is esett, nem lett harcképtelen.

De a korvettnak azok a lövedékei sem veszték kárba, amelyek nem találták el a brigantint. Az a misztik, melyet a brigantin kanyargása következtében fedezetlenül hagyott, bőven kapott belőlük a baloldalába, s olyan szerencsétlenül, hogy kezdett vízzel megtelni.

- Ha nem is a brigantin, de a társa kapott néhányat abba a vén derekába - kiáltotta néhány matróz a *Szyphanta* elején.

- Fogadok a borporciómba, hogy öt perc alatt elmerül!

- Három perc alatt!

- Tartom a fogadást, de aztán úgy ömöljön ám le a borod a torkomon, ahogy a víz folyik be a misztik dereka résein!

- Merül!... Merül!...

- Nézd csak, már övig... ni, most meg már a feje búbjáig!...

- Ni, fejessel ugrálnak a vízbe az ördögös fickók! Úszva menekülnek!

- Nos, ha többre becsülik a tengerbe fulladást, mint nyakuk köré a kötelet, ne zavarjuk őket!

Csakugyan a misztik lassanként elmerült, még mielőtt a víz a hajó pereméig ért volna, a legénység tengerbe vetette magát, hogy a raj valamelyik alkotmányára följusson.

De azoknak egyéb gondjuk volt, semhogy a misztik legénységének életben maradt tagjait összeszedjék. Nem akartak azok egyebet, csak menekülni, így hát valamennyi nyomorult a vízbe fült anélkül, hogy csak egy kötélvéget dobtak volna utánuk s fedélzetre segítették volna őket.

Egyébként a *Szyphanta* második sortüze az egyik harántfekvő dzsermnek szólt, azt teljesen megbénította, úgy, hogy most már nem kellett sok a megsemmisítéséhez. A dzserm hamarosan eltűnt a lángözönben, melyet féltucat vörös golyóbis okozott a fedélzete alatt.

Látva mindezeket, a másik két kis alkotmány rájött, hogy képtelen volna védekezni a korvett ágyúival szemben. De az is nyilvánvalóvá lett, hogy a megfutamodás is hasztalan, úgysem menekülhetnek egy ilyen gyorsjáratú hajó elől.

A brigantin kapitánya előtt immár csak egyetlen mód kínálkozott a legénység megmentésére. Jelt adott nekik az összpontosulásra, erre a misztikről és a dzsermről a kalózok percek alatt elmenekültek és felkapaszkodtak a brigantinra, miután a két hajót felgyújtották, úgyhogy azok kisvártatva levegőbe is repültek.

Ez most már, valami száz fővel megerősödve, mégiscsak bátrabban felvehette a harcot a csáklázásban, már amennyiben nem sikerülne elmenekülnie.

Azonban a brigantin, ha legénysége számra egyenlő volt is a korvett legénységével, mégsem tehetett jobbat, mint futásban keresni menedéket. Habozás nélkül élt hát előnyével, a gyorsasággal, hogy biztos révbe jusson az ozmán parton. Itt olyan ravaszul meghúzódhatnak a tengerparti sziklák közt, hogy a korvett nem lelne a nyomára, s ha ez mégis megtörténnék, nem bírná követni.

Közben jóval erősebb szél kerekedett. A brigantin kétségbeesett erőfeszítéssel mindent mozgósított, az utolsó vitorlájáig, s kezdett távolodni a *Szyphantától*.

- Majd meglátjuk! - kiáltott fel Todrosz kapitány. - Nagyon meglepne, ha úgy tudná szedni a lábát, mint a mi korvettünk!

Azzal a parancsnokhoz fordult, rendelkezéseit várva.

De ebben a pillanatban más valami kötötte le Henry d'Albaret figyelmét. Már nem a brigantint nézte. Messzelátóját a thazoszi kikötő felé tartva, könnyű alkotmányt vett észre, mely teljes vitorlázattal iparkodott el.

Egy szakoleva volt. Pompás északnyugati szélről hajtva, úgyhogy minden vitorláját kifeszíthette, a kikötő déli csatornájába vette be magát, amit csekély merülése tett lehetővé.

Henry d'Albaret figyelmesen nézte, majd elkapta szeme elől a távcsövet s felkiáltott:

- A *Karyszta*!

- Mi a csuda! Csak tán nem az a szakoleva, melyről nekünk beszélt? - kérdezte Todrosz kapitány.

- Hát nem is más! Hej, ha elcsíphetném, adnék érte...

Henry d'Albaret nem fejezte be a mondatot. Kötelességtudása pillanatig sem engedte, hogy a nagy számú legénységgel rendelkező brigantin meg a *Karyszta* között habozzon, bár a szakoleván kétségtelenül maga Nikolasz Sztarkosz parancsnokolt. Nyilvánvaló, hogyha felhagy a brigantin üldözésével, kifeszíti vitorláit, hogy a csatorna végére jusson, útját szegi a szakolevának, elérheti, hatalmába kerítheti. De ezzel a maga érdekének áldozná fel a közérdeket. Ezt nem tehetette. Pillanatig sem késlekedni, a brigantin után vetni magát, mindenáron elcsípni és megsemmisíteni - ezt kellett most tennie, s ezt is cselekedte. Még egy pillantást vetett a

szabadon maradt csatornán csodálatos gyorsan eltűnő *Karysztára*, megparancsolta, hogy vegyék üldözőbe a kalózhajót, mely az ellenkező irányban távolodni kezdett.

Erre a *Szyphanta* teljes vitorlázattal a brigantin nyomába szegődött. Ugyanekkor ágyúit lőállásba helyezték, s mivel a két hajó már csak fél mérföldnyire volt egymástól, a korvett hallatni kezdte szavát.

S amit mondott, kétségkívül nem volt a brigantin ínyére. Ez a szélhez igazodva azon iparkodott, hogy váltott menettel minél távolabb kerüljön ellenfelétől. De ebből nem lett semmi.

A *Szyphanta* kormányosa kissé szél alá fogta a kormányt, s a korvett maga is szélbe fordult.

Így folyt az üldözés egy álló óráig. A kalózok irama szemlátomást csökkent, s úgy látszott, hogy az éj beálltaig utolérhetik őket. Hanem a két hajó harca másként fejeződött be.

A *Szyphanta* egyik ágyúgolyója szerencsés találattal szétlőtte a brigantin előárbocát. Így a hajó vesztett sebességéből, s a korvettnek nem volt más dolga, minthogy negyedóra alatt haránt, kényelmesen a közelébe férközzék.

Ekkor iszonyú dörrenés hallatszott. Ugyanis a *Szyphanta* alig fél kötélhossznyira teljes sortűzzel árasztotta el a brigantint. Ezt szinte ellepte a vaszuhatag, de csak a hajó holt részét érte találat és így nem süllyedt el.

Mindazonáltal a kapitány, kinek legénységét ez az utolsó sortűz megtizedelte, átlátta, hogy a hajó nem bír tovább ellenállni, s bevonta lobogóját.

A korvett csónakjai rövidesen a brigantin mellett termettek s felvették a kevés életben maradt matrózt. A lángok martalékvá lett hajó addig égett, míg a tűz vízvonalgig nem ért. Ekkor elmerült a hullámokban.

A *Szyphanta* jó és hasznos munkát végzett. Hogy ki volt a kis hajóraj parancsnoka, hogy hívták, honnét való, mi volt az előélete - mindez örök titok maradt, mert az makacsul megtagadott minden választ az erre vonatkozó kérdésekre. Társai is hallgattak, mint a sír, s talán azért is, mert, amint ez néha megesett, fogalmuk sem volt a parancsnokuk múltjáról. De annyi bizonyos, hogy kalózok voltak, s így azonnal ki is végezték őket.

Azonban a szakoleva fel- és eltűnése még mindig foglalkoztatta Henry d'Albaret-t. Már az gyanús volt, hogy olyan különös körülmények közt hagyta el Thazoszt. Talán ki akarta használni a harcot, melybe a korvett a kis hajórajjal keveredett, hogy annál biztosabban kereket oldhasson? Nagyon félt hát szembekerülni a *Szyphantával*, melyet esetleg felismert? Jóraivaló hajó békésen az öbölben maradt volna, mivel a kalózok már menekültek, ahogy csak tudtak. Viszont a *Karyszta* még azt is kockáztatva, hogy kalózok kezébe kerül, sietve felszedelőzködött s nekivágott a tengernek. Nagyon, de nagyon gyanús volt ez a részéről, s joggal vetődhetett fel az a kérdés, hogy vajon nem egy követ fűj-e velük. Valóban Henry d'Albaret kapitányt egyáltalán nem lepte volna meg, ha Nikolasz Sztarkosz történetesen a kalózok közül való. De sajnos, most már nem számíthatott rá többé, hacsak véletlenségből nem, hogy nyomára akadjon. Mindjárt itt volt az éj, s a *Szyphantának*, újra dél felé haladva, semmi eshetősége sem lehetett rá, hogy a szakolevával találkozzék. Így hát bármennyire sajnálnia kellett is Henry d'Albaret-nak, hogy elmulasztotta horogra keríteni Nikolasz Sztarkoszt, bele kellett nyugodnia, hiszen ő a kötelességét teljesítette. A thazoszi ütközetben végeredményben öt kalózhajót semmisítettek meg, s a korvett legénységét semmi komolyabb kár nem érte. Talán ennek tulajdonítható, hogy a Szigettenger északi partvidékein, legalább egyelőre, bátorságos lett a forgalom.

XI. JELADÁSOK, AMELYEKRE NEM JÖN VÁLASZ

Egy héttel a thazoszi csata után a *Szyphanta*, átkutatva az ozmán part minden beszögellését a Kavalától az Orfanáig, átkelt a Contessa-öblön, aztán Monte-Santo és a Kasszandra-öböl nyílása előtt a Deprano-foktól a Paliuri-fokig haladt, s végül április 15-én már kezdte szem elől veszteni az Athosz-hegy ormait is, melynek végső nyúlványa csaknem kétezer méternyire emelkedik a tenger szintje fölé.

E hajózás folyamán egyetlen gyanús alkotmányt sem vettek észre. Több ízben bukkantak fel török hajórajok, azonban a korfui lobogó alatt hajózó *Szyphanta* nem tartotta szükségesnek, hogy érintkezésbe lépjen velük, mert parancsnoka inkább ágyúzengetéssel, mint kalaplengetéssel fogadta volna őket. Másként állt a dolog egyes görög parti hajósokkal; ezektől bőven kaptak olyan útbaigazítást, ami hasznára vált a korvett küldetésének.

Ilyen körülmények közt értesült Henry d'Albaret április 26-án egy fontos tényről. A szövetséges hatalmak úgy döntöttek, hogy az Ibrahim csapatnak szánt minden megerősítést fel kell tartóztatni. Sőt, mi több, Oroszország annak rendje és módja szerint háborút üzent a szultánnak. Görögország helyzete tehát kezdett javulni, s bár még sok huzavonát kellett eltűrnie, biztosan haladt előre függetlenségének kivívásában.

Április 30-án a korvett elérte a Szaloniki-öböl szélső hajlatát, azt a pontot, melyet cirkálása során a Szigettenger északnyugati részén el kellett érnie. Itt még alkalma volt üldözőbe venni néhány kisebb vitorlást, melyek csak úgy szabadulhattak tőle, hogy a partra húzódtak. Ezeket a hajókat, ha legénységük nem veszett is el utolsó szálig, legalább nagyrészt hasznavehetetlenné tették.

A *Szyphanta* ekkor ismét dél-keletnek fordult, hogy lelkiismeretesen szemügyre vegye a Szaloniki-öböl déli partjait. De a kalózok nyilván előre figyelmeztetést kaptak, mert egyetlenegy sem mutatkozott, akivel elbánhattak volna.

Ekkor nagyon különös, sőt érthetetlen dolog történt a korvett fedélzetén.

Május 10-én, este hét óra tájban, mikor Henry d'Albaret visszament a hajószalonba, mely a *Szyphanta* egész hátsó részét elfoglalta, levelet talált az asztalon. Felvette, az ide-oda himbálózó függőlámpáshoz tartotta s elolvasta a címzést, mely így szólt:

„Henry d'Albaret kapitánynak, a *Szyphanta* korvett parancsnokának a tengeren.”

Mindjárt ismerősnek tűnt fel előtte az írás. Nagyon hasonlított annak a Kioszban kapott levélnek kézvonásához, melyben értesítették, hogy a korvett fedélzetén hely van üresedésben. Az ugyancsak különös módon, ezúttal nem postán érkezett levélben ez állott:

„Ha d'Albaret parancsnok úgy szándékozik beosztani portyázó útját a Szigettengeren, hogy szeptember első hetében Szkarpanto sziget vizein lesz, mindenek javára s a rábízott nagy célok üdvére fog cselekedni.”

Semmi keltezés, semmi aláírás, akárcsak a Kioszba érkezett levélen. Henry d'Albaret összehasonlította őket, mindjárt látta, hogy mindkettő ugyanattól a kéztől való.

Mire magyarázza ezt? Az első levél postán jött, de ezt csak valaki a fedélzetről tehette az asztalra. Vagy az lehetett hát, hogy ez a valaki már a hadjárat kezdetétől birtokában volt a levélnek, vagy pedig a *Szyphanta* egyik veszteglése alkalmával jutott hozzá. Sőt mi több, a

levél egy órával előbb még nem volt itt, mikor a parancsnok távozott a szalonból a fedélzetre, hogy az éjszakára vonatkozó rendelkezéseit megtegye. Tehát alig egy órája teheték a szalon asztalára.

Henry d'Albaret csengetett.

Az egyik alkormányos jött be.

- Ki járt itt, amíg én a fedélzeten voltam?

- Senki, parancsnok úr - felelte a matróz.

- Senki?... De bejöhetett ide valaki anélkül, hogy láttad volna?

- Nem, parancsnok úr, mivel egy pillanatra sem mozdultam el az ajtótól.

- Rendben van.

Az alkormányos távozott, lapos baszk sapkájához emelve a kezét.

- Csakugyan lehetetlennek találom - mormolta magában Henry d'Albaret -, hogy valaki a személyzetből észrevétlenül betehesse ide a lábát. De vajon napnyugtakor nem lopózhattak-e be a kiugró erkélyig, nem mászhattak-e be a szalon egyik ablakán?

Henry d'Albaret kiment megvizsgálni a lőrésszerű ablakokat, melyek a hajó hátulján a névtábla körül nyíltak. De ezek az ablakok, akárcsak a szobájának ablakai, belülről be voltak zárva. Kétségtelenül lehetetlen volt tehát, hogy valaki kívülről valamelyik nyíláson bejöhetett volna.

Mindez végül is nem olyasmi volt, ami Henry d'Albaret-nak a legkisebb nyugtalanságot okozhatta volna, legfeljebb meglepte, talán a kielégületlen kíváncsiság érzete is elfogta, mint amikor valamit nehezen ért meg az ember. Annyi bizonyos, hogy a névtelen levél, már akár milyen módon is, az ő címére érkezett, s hogy a címzett nem más, mint a *Szyphanta* parancsnoka. Rövid tünődés után elhatározta hát, hogy senkinek sem szól a dologról, még a korvett másodkapitányának sem. Miért is kellett volna beszélni róla? Titokzatos levelezője, bárki legyen is az, bizonyára nem fedné fel magát.

De vajon tartsa-e most már magát a parancsnok a levélben foglaltakhoz?

- Természetesen! - mondotta magában. - Aki először írt nekem Kioszba, nem csapott be, mikor azt állította, hogy a *Szyphanta* tisztikarában hely van üresedésben. Miért csapna be másodízben, mikor arra szólít fel, hogy szeptember első hetében Szkarpanto szigetéhez menjek? Ha ezt akarja, nyilván magának a rámbízott küldetésnek érdekében akarja. Igen! Módosítani fogom hát az útitervemet, s a jelzett időpontban ott leszek, ahol szerinte lennem kell!

Henry d'Albaret gondosan elzárta a levelet, mely újabb utasításokkal látta el, majd elővette a térképeit s más, új portyázási tervet dolgozott ki, hogy beossa azt a négy hónapot, amit augusztus végéig még tengeren kell töltenie.

Szkarpanto sziget dél-keleten fekszik, a Szigettenger másik végén, vagyis légvonalban mintegy száz mérföldnyire. Volt hát elég idő rá, hogy a korvett szemügyre vegye Morea partjait, ahol a kalózok oly könnyen megbújhattak, valamint az Eginai-öböl nyílásától Kréta szigetéig szétszórt Kykládok egész csoportját.

Egy szó, mint száz, az a kötelezettség, hogy a jelzett időben Szkarpanto alatt legyen, nagyon keveset változtatott d'Albaret parancsnoknak már megállapított útirányán. Amit el akart végezni, el is fogja végezni, s nem hagy ki semmit a programjából.

Így hát május 20-án, miután Negrapontusz északi részén bejárta a kis Pelerissza, Peperi, Szarakine és Szkantura szigeteket, Szkyroszt készült átkutatni.

Szkyrosz egyik legfontosabb szigete annak a kilenc szigetből álló csoportnak, melyből az ókor akár a kilenc múzsa otthonát alkothatta volna. A biztos, tágas, horgonyvetésre alkalmas Szent György-öbölben a korvett legénysége könnyen elláthatta magát megint friss élelemmel, birkával, fogollyal, gabonával, árpakásával, valamint felséges borral, e vidék egyik legnagyobb kincsével. Ez a sziget, mely annyira összefonódott a Lykomedész, Achillesz és Ulysszesz nevei révén oly híressé vált trójai háború félig mitológiai eseményeivel, Euboea közigazgatási területéhez csatolva, nemsokára visszaszármazott az új görög királyságra.

Mivel Szkyrosz partvidékeit rengeteg kisöböl, beszögellés csipkézi, hol a kalózok könnyen menedéket találhatnak, Henry d'Albaret lelkiismeretesen felkutatta valamennyit. Mialatt a korvett néhány kötélhossznyira vesztegelt, csónakjai egyetlen zugot sem hagytak felderítetlenül.

Sajnos, a tüzetes kutatás teljesen eredménytelen maradt. D'Albaret parancsnok mindössze annyi felvilágosítást kapott a szigeti hatóságoktól, hogy egy hónappal előbb ugyanezek a parti vizeken egy kalózlobogó alatt hajózó alkotmány több kereskedelmi hajót megtámadott, kifosztott, majd elpusztított, s hogy ezt a kalózkodást a hírhedt Szakratifnak tulajdonítják. De hogy min alapszik ez a hiedelem, senki sem tudta megmondani, annyira sötétben tapogatóztak az emberek ennek a személynak még a létezését illetően is.

A korvett öt-hat napi veszteglés után elhagyta Szkyroszt. Május vége felé a nagy Euboea, másként Negroponte szigethez közeledett, melynek partvonalát több mint negyven mérföldnyi hosszúságban gondosan átkutatták.

Tudnivaló, hogy ez a sziget a legelső közt zendült fel 1821-ben, a háború elején. Azonban a törökök, Negroponte fellegvárába húzódva, makacs ellenállást tanúsítottak, s ugyanakkor Karyszton fellegvárába is bevették magukat. Majd Juszuf pasa csapataival megerősödvé, előzönlötték a szigetet s a szokásos öldöklésbe fogtak, amíg egy görög vezérnek, Diamantisznak sikerült őket 1823 szeptemberében feltartóztatni. Az ozmán katonákra meglepetésszerűen rajtaütve, legtöbbször levágta, a megfutamodókat meg kényszerítette, hogy a szorosokon át Thesszáliába meneküljenek.

De végeredményben mégis a törökök maradtak felül, mert számbeli fölényben voltak. 1826-ban Fabvier ezredes és Regnaud de Saint-Jean d'Angély lovassági őrnagy hasztalan kísérlete után végleg a sziget urai maradtak.

Ott voltak akkor is, mikor a *Szypanta* végigkutatta a negropontei partokat. Henry d'Albaret a fedélzetről most újra láthatta annak a véres ütközetnek színterét, melyben maga is részt vett. Ekkor már nem harcoltak tovább, s úgy volt, hogy az új királyság elismerése után Euboea szigete, hatvanezer lakosával, Görögország egyik közigazgatási területét fogja alkotni.

Bármilyen veszélyes volt is a rendet fenntartani ezeken a tengereken, csaknem a török ágyúk torkában, a korvett változatlanul folytatta cirkálását, s még valami húsz kalózhajót süllyesztett el, melyek egészen a Kykládok csoportjáig merészkedtek.

Ez az expedíció június legnagyobb részét lefoglalta. Aztán dél-kelet felé haladt a *Szypanta*. A hónap utolsó napjaiban Androsznál járt már, a Kykládok csoportjának első szigeténél. Az Euboea végéhez csatlakozó sziget hazafias lakossága a pszaraiakkal egy időben lázadt fel az ozmán uralom ellen.

Itt Henry d'Albaret idejénvalónak találta irányt váltani, hogy a peloponneszosi partokhoz közelebb jusson s nekivágott dél-nyugatnak. Július 2-án Zéa szigete került sorra, a hajdani Chaos vagy Cos, mely fölött az Éliás-hegy magas csúcsa emelkedik.

Zéa kikötőjében, e partvidékek egyik legjobb kikötőjében néhány napig vesztegelt a *Szyphanta*. Henry d'Albaret és tisztjei itt is sok bátor zelotával találkoztak, akik a háború első éveiben fegyvertársaik voltak, most a lehető legszívélyesebben fogadták a korvettet. De mivel egyetlen kalóznak sem jutott eszébe, hogy a sziget öblöcskéiben húzza meg magát, a *Szyphanta* július 5-én az Attika délkeleti csúcsán fekvő Colonna hegyfokot megkerülve, hamarosan folytatta portyázását.

A hét végén, a görög földre egészen a korinthuszi földnyelvig mélyen beszögellő Eginai-öböl szájánál szél híján csak lassabban haladt a hajó. A lehető legnagyobb éberségre volt szükség. A *Szyphanta*, többnyire veszteglésre kárhóztatva, sehogysem bírt előre jutni. Valóban, ha ezeken a kevésbé látogatott tengereken egy sereg csónak férkőzik a korvetthez, az bajosan tudna védekezni. Talpon is volt a legénység, hogy minden esetleges támadást visszaverjen, s ezt bizony jól cselekedte.

Csakugyan több csónakot láttak közeledni, melyeknek szándéka nem lehetett kétséges; de egészen közléről mégsem mertek dacolni a korvett ágyúival és muskétáival.

Július 10-én északi szél kezdett fújni - kedvező körülmény a *Szypphantának*, mely csaknem a kis Damala-sziget partja mellett haladt el, s gyorsan megkerülte a Naupliai-öböl bejáratánál fekvő Szkyli hegyfokot.

11-én Hydránál járt, s harmadnapra már Spetszáénál. Felesleges részleteznünk, mennyire kivette részét e két sziget lakossága a függetlenségi harcban. Hydra és Spetszáé lakosai s szomszédjaik, az ipszaraiak több mint száz kereskedelmi hajóval rendelkeztek. Hadihajókká átalakítva, nem minden siker nélkül vetették be őket az ozmán flották ellen. Itt ringatták a bölcsőjét a Konduriotisz, Tombaszisz, Miaulisz, Orlandosz és sok más előkelő származású családnak, melyek kezdetben vagyonukkal, később vérükkel rótták le tartozásukat a hazának. Innét keltek útra a gyújtogató hajók félelmetes vezetői, akik csakhamar rémei lettek a törököknek. Nem is szennyezte be zsarnokok lába ezt a két szigetet soha, bár a belső villongások őket sem kímélték meg.

Amikor Henry d'Albaret náluk járt, éppen kezdtek felhagyni egy küzdelemmel, mely már mindkét oldalról nagyon ellanyhult. Már nem volt messze az az idő, mikor Korinthusz és Argosz megye egy-egy közigazgatási kerületet alkotva az új királysággal egyesülnek.

Július 20-án a korvett Hermopolisz kikötőjében kötött ki Szzyrosz szigetén, a hűséges Eumaiosz szülőföldjén, melyet olyan költői szárnyalással énekelt meg Homérosz. Jelenleg még menedékkül szolgált mindazoknak, akiket a törökök kivertek a szárazföldről. Szzyrosz, melynek katolikus püspöke most is Franciaország védelme alatt áll, minden tekintetben segítségére volt Henry d'Albaret-nak. A fiatal parancsnok hazája egyik kikötőjében sem részesülhetett volna szívesebb, sem atyafiságosabb fogadtatásban.

E szíves látás felett érzett örömét csak az keserítette, hogy nem három nappal hamarébb érkeztek.

Ugyanis a francia konzullal beszélgetve, azt hallotta tőle, hogy hatvan órával ezelőtt egy *Karyszta* nevű, görög lobogó alatt járó szakoleva hagyta el a kikötőt. Ebből arra következtethettek, hogy a *Karyszta* a korvett és a kalózkodó közt folyó harc közben Thazosz szigetéről menekülve a Szigettenger déli tájai felé haladt.

- De talán tudják, hogy merre ment? - kérdezte Henry d'Albaret élénk érdeklődéssel.

- Az után ítélve, amit hallottam - válaszolt a konzul -, a délkeleti szigetek felé mehetett, ha ugyan nem éppenséggel Kréta egyik kikötőjébe igyekezett.

- Nem volt önnek valami dolga a kapitánnyal? - kérdezte d'Albaret.
- Semmi az égvilágon, parancsnok.
- S nem tudja-e ön, hogy Nikolasz Sztarkosznak hívják a kapitányt?
- Nem tudom.
- És semmi sem keltett gyanút, hogy ez a szakoleva ahhoz a kis kalóz hajórajhoz tartozik, mely a Szigettengernek ezt a részét háborgatja?
- Semmi. De ha így áll a dolog - válaszolt a konzul -, nem lenne meglepő, ha Krétába vitorlázott volna, melynek némely kikötője mindig tárva-nyitva van ezeknek a rablóknak.

Ez a hír ugyancsak felzaklatta Henry d'Albaret-t, mint mindaz, ami Hadzsine Elizundo eltűnésével közvetve vagy közvetlenül összefüggésben volt. Bizony, nagy szerencsétlenség volt számukra, hogy az orruk elöl szaladt el a szakoleva. De mivel az délnek tartott, hátha utolérheti még a korvett, melynek szintén ez az útiránya? Így hát Henry d'Albaret, aki már égett a vágytól, hogy végre szembekerüljön Nikolasz Sztarkossal, jól felkészülve, enyhe széllel, mely a barométer szerint csak erősödhetett, még július 21-én este elhagyta Szyroszt.

Mondanunk sem kell, hogy Henry d'Albaret parancsnok két hétig épp olyan szenvedélyesen nyomozta a *Karysztát*, mint a kalózokat. Mert az már nyilvánvaló, hogy a *Karysztát* és a kalózokat egy kalap alá kell vennie, mégpedig egyugyanazon okból. Adandó alkalommal aztán majd eldől, mitévő legyen.

De minden keresés hasztalan volt, a korvett nem bírt a szakoleva nyomára jutni. Naxoszbán, ahol minden kikötőt végigjártak, meg sem pihent a *Karyszta*. A szigetecskék meg a sziklaszirtek tömkelegében, melyek ezt a szigetet környékezték, szintén kerülte őket a szerencse. Mintha a tenger nyelte volna el a rablókat, s hozzá még olyan vizeken, melyeket egyébként kedvükre látogattak. Ezek között a gazdag Kykládok között ugyanis élénk a kereskedelmi forgalom, a fosztogatásra kínálkozó kedvező alkalom tehát bizvást odacsalogathatta volna őket.

Így jártak Pároszban is, melyet mindössze hét mérföld széles csatorna választ el Naxosztól. Nikolasz Sztarkosz Parkia, Naussa, Santa Maria, Agula, Diko öbleit sem méltatta látogatására. Kétségtelen tehát, hogy a szakolevának - amint a szyroszi konzul mondta -, a krétai partvidék valamelyik pontja felé kellett haladnia.

Augusztus 9-én Milo kikötőjében vetett horgonyt a *Szyphanta*. Ezt a XVIII. század közepéig gazdag szigetet, mely vulkanikus kitörések következtében szegényedett el, jelenleg kártékony talajgáz mérgezi, s a lakosság száma egyre csökkenőben van.

Sajnos, itt is bortal üthették a kalózok nyomát. Nemesak hogy a *Karyszta* nem mutatkozott, de még egy fia kalózra sem vadászhattak azok közül, akik rendszeresen fosztogattak a Kykládok tengerén. Valóban azt kérdezhették magukban, vajon nem azért menekültek-e el idejében, mert jó előre jelezték nekik a *Szyphanta* érkezését? A korvett éppen elég bajt okozott a Szigettenger északi részén garázdálkodóknak, így hát a déliek tanácsosnak láthatták, hogy kerüljék a vele való találkozást. Elég az hozzá, hogy ezek a déli vizek ezért-e vagy azért, de még sohasem voltak ennyire bátorságosak. Úgy látszott, hogy a kereskedelmi hajók ezentúl már teljes biztonságban közlekedhetnek itt. Tudakozódtak ugyan egyik-másik nagy partihajó vagy kisebb vitorlás gazdájánál, kapitányánál, akikkel útközben találkoztak, de mindattól, amit ezek válaszoltak, d'Albaret kapitány nem lett okosabb.

Közben augusztus 14-e is rájuk virradt. Szeptember első napjaiig tehát már csak két hetük volt, hogy Szkarpanto szigetét elérjék. A Kykládok csoportját elhagyva a *Szyphanta*nak most már csak egyenest délnek kellett haladnia, még hetven-nyolcvan mérföldön át. Ezt a tengert Kréta hosszú földnyelve zárja le; a sziget örök hóval fedett legmagasabb csúcsai már feltűnedeztek a szemhatáron.

Henry d'Albaret parancsnok ebben az irányban szándékozott haladni. Mihelyt aztán Kréta alá érnek, már csak kelet felé kell fordulniuk, hogy Szkarpantóba jussanak.

De a *Szyphanta*, Milót elhagyva, még délkelet felé tört, egészen Szantorin szigetéig, s felkuttatta sötétes sziklapartjainak minden zugát. Veszélyes partvidékek, honnan minden pillanatban újabb meg újabb vulkanikus tüzeztől feldobott szirt emelkedhetik ki a tengerből. A korvett aztán a Kréta fölött több mint hétezer lábnyira magasló Ida ősrégi hegye, a mai Psilanti irányában futott egyenest, kedvező nyugati-északnyugati széllel, mely lehetővé tette, hogy kibontsa minden vitorláját.

Két napra rá, augusztus 15-én, a Szigettenger e legnagyobb szigetének magaslatai, a Szpatha- és a Sztavrosz-fok között, festői csipkészetükkel már feltűntek a derűs szemhatáron. A part hirtelen kanyarulata még eltakarta a hajlatot, melynek mélyén Kandia főváros fekszik.

- Gondolja parancsnokom - kérdezte Todrosz kapitány -, hogy a sziget valamelyik öblében pihenőt tartunk?

- Kréta még mindig török kézen van - felelte Henry d'Albaret -, s azt hiszem, semmi dolgunk itt. A Szyroszban kapott értesüléseim alapján nyilvánvaló, hogy Musztafa katonái, Retiomo elfoglalása után, a sphakióták vitézsége ellenére urai lettek az egész tartománynak.

Vakmerő hegyilakók ezek a sphakióták - szólt Todrosz kapitány -, a háború kitörése óta méltán szereztek maguknak nagy hírnevet a bátorságukkal...

- Igen, a bátorságukkal... meg a kapzsiságukkal, Todrosz - válaszolt Henry d'Albaret. - Alig két hónapja, hogy még kezükben tartották Kréta sorsát. Úgy volt, hogy Musztafát és seregét, mikor rajtuk ütöttek, kiirtják egy szálig; de a katonák Musztafa parancsára elhánták minden ékszerüket, cicomájukat, drága fegyverüket, s mialatt a sphakióták szétszaladtak, felkapkodni a kincseket, a törökök elillanhattak a szorosokon át, ahol különben halál várt volna rájuk.

- Biz az nagyon szomorú, parancsnok úr, de végre is a krétaiak nem ízig-vérig görögök.

Ne csodálkozzunk rajta, ha a *Szyphanta* másodkapitánya, aki törülmetszett görög volt, ilyen hangon beszélt. A krétaiak, bármint álltak is hazafiasság dolgában, nemcsak az ő szemében nem voltak görögök, hanem az új görög királyság végleges megalakulásakor sem csatolták őket Görögországhoz. Úgyhogy Kréta, akárcsak Számosz, továbbra is ozmán fennhatóság alatt maradt, legalábbis 1832-ig, amikor a szultán kénytelen volt Mehemed Ali javára minden, a szigetre való jogáról lemondani.

Így állván a dolgok, d'Albaret parancsnoknak semmi érdeke nem fűződött ahhoz, hogy a különböző krétai kikötőkkel érintkezésbe lépjen. Kandia legfőbb fegyvertára lett az egyiptomiaknak, s a pasa innen zúdította rá Görögországra vad katonáit. Ami meg Kaneát illeti, annak lakossága, az ozmán hatóság bujtogatására, bizonyára gonosz fogadtatásban részesítette volna a *Szyphanta* ágvitorlarúdján repdeső korfui lobogót. Különben is Henry d'Albaret sem Gira Petrában, sem Szudában, sem Szizamoszban nem kapott volna olyan felvilágosítást, aminek révén néhány jelentékeny sikerrel koronázhatta volna meg portyázó útját.

- Nem - mondta Todrosz kapitánynak -, nézetem szerint felesleges az északi partot felkutatnunk, ellenben fordulhatnánk egyet a sziget körül északnyugatra, megkerülhetnők a Spatha hegyfokot, s egy-két napig nyílt tengeren cirkálhatnánk Grabuza előtt.

Nyilván ez volt a legjobb, amit tehettek. A *Szyphanta* több mint egy havi sikertelenség után talán a rossz hírű grabuzai vizeken található alkalmat, hogy néhány sortüzet zúdítson a Szigettenger kalózáira.

Egyébként is, amennyiben a szakoleva, mint gondolni lehetett, Kréta vitorlázott, nem lehetetlen, hogy Grabuzában tartott pihenőt. Egy okkal több arra, hogy d'Albaret parancsnok szemügyre vegye ennek a kikötőnek a környékét.

Grabuza valóban rablófészek volt még ekkoriban. Alig hét hónappal ezelőtt egy egész angol-francia flottára és egy rendes görög különítményre volt szükség, Mavrokordatosz parancsnoksága alatt, hogy ráncbaszedjék ezeket a bitangokat. S ami a legkülönösebb, maguk a krétai hatóságok tagadták meg valami tizenkét kalóz kiszolgáltatását, amit az angol hadihajóraj parancsnoka követelt. Ez tehát kénytelen volt tűz alá venni a felleget, több hajót elégetni s katonaságot küldeni a partra, hogy elégtételt kapjon.

Kézenfekvő volt hát a feltevés, hogy a kalózok az egyesült hadihajóraj távozása után szívesebben húzták meg magukat Grabuzában, mivel ott ilyen váratlan segítőtársakra találtak. Henry d'Albaret el is határozta, hogy Kréta déli partja mentén, Grabuzát érintve megy Szkarpantóba. Rendelkezett hát, s Todrosz kapitány mindjárt végre is hajtatta a parancsait.

Nem lehetett volna jobb időt kívánni. Egyébként ez alatt a kellemes éghajlat alatt decemberben kezdődik a tél, s januárban már vége. Szerencsés sziget ez a Kréta, Minosz király és a mérnök Dédalusz hazája. S Görögországot bejárva, miközben a gyógyítás művészetét tanította, nem ide küldte-e Hippokrátesz is gazdag betegeit?

A *Szyphanta*, erősen szél mentén haladva, úgy térült, fordult, hogy megkerülje a Spatha hegyfokot, mely a kaneai és a kiszamói öböl közt húzódó földnyelv végén emelkedik. A hegyfokot alkonyatkor hagyták el. Az éj folyamán - egyike volt az annyira világos keleti éjszakáknak - a korvett megkerülte a sziget északnyugati csücskét. Egy fordulat elég volt, hogy újra délnek haladjon, s reggelre már, csökkentett vitorlázattal, kis nekifutásokkal, Grabuza bejárata előtt járt.

Henry d'Albaret hat álló napon át megfigyelés alatt tartotta a szigetnek ezt az egész nyugati partját, Grabuza és Kiszamo között. Több hajó hagyta el a kikötőt, kisebb kereskedelmi vitorlások. A *Szyphanta* „értekezett” velük, de a válaszokban semmi gyanúsat nem talált. Egyébként, mikor azok felől a kalózok felől faggatták őket, akiknek Grabuza esetleg menedéket adott, igen tartózkodóan viselkedtek. Szemlátomást attól féltek, hogy bajba keverednek. Henry d'Albaret valóban még azt sem tudhatta meg, hogy e pillanatban nincs-e a *Karyszta* a kikötőben.

A korvett ekkor nagyobb területen kezdett kutatni. Végigjárta a Grabuza és a Krio hegyfok közti partvonalat. Majd 22-én, kedvező széllel, mely nappal erősbödött, éjszaka csendesedett, megkerülte a hegyfokot, s amilyen közel csak lehetett, igyekezett a libiai tenger felé eső partvidék mentén haladni, melyet nem tettek annyira szaggatottá s leptek el annyira a hegylancok és csücsök, mint Kréta felső partjait. Az északi szemhatáron az aszprovunai hegylancok bontakoztak ki, keleten a följük magasodó költői Ida-hegységgel, melynek havát sohasem olvasztja fel a Szigettenger napja.

A korvett, anélkül, hogy e partvidék bármely kis kikötőjében pihenőt tartott volna, többször megállapodott Rumelitól, Anopolitól, Szphakiától fél mérföldnyire, de a hajóőrök egyetlen kalózhajót sem jeleztek.

Augusztus 27-én a *Szyphanta*, a messarai nagy öböl partszegélye mentén haladva, megkerülte a Matala-fokot, Kréta legdélibb pontját, ott, ahol a sziget szélessége eléri a tíz-tizenegy mérföldet. Úgy látszott, hogy ez a felderítő út a legkisebb eredménnyel sem fog járni. Csakugyan, e szélességi fokon kevés hajó szokott átkelni a libiai tengeren; inkább vagy északabbra haladnak a Szigettengeren át, vagy délebbre, az egyiptomi partokhoz közel. Csak halászhajókat láthattak erre, melyek szirtek közelében horgonyoztak, s időnkint egy-egy hosszú bárkát, megrakva csigával s más igen keresett puhányfélével, amikből ezekről a szigetekről rengeteget szállítanak.

Mivel a korvett hasztalan kutatta a Matala-fokig húzódó partszegélyt, hol a számos kis sziget közt oly sok hajó húzódhatott meg, nem látszott valószínűnek, hogy a déli part másik felén több szerencsével járhatna. Henry d'Albaret tehát úgy határozott, hogy egyenest Szkarpantóba megy s így legfeljebb valamivel hamarabb ér oda, mint ahogy a titokzatos levél megszabta. De ekkor, augusztus 29-én este egy váratlan esemény tervének megváltoztatására készítette.

Hat óra volt. A parancsnok, a másodkapitány s néhány tiszt a hajóbátyán állva szemlélték Matala hegyfokát. Ekkor az egyik árbocőr, ki az elősudárvtorla rúdjaival teljesített szolgálatot, elkiáltotta magát:

- Hajó, balra, elől!

A hosszú távcsövek egyszeribe a megjelölt pontra szegeződtek, néhány mérföldre a korvett előtt.

- Csakugyan - szólt d'Albaret parancsnok - valami hajó vitorlázik a part mentén...

- De ismerheti is jól, ha olyan közel jár hozzá - toldotta meg Todrosz kapitány.

- Kítűzte a lobogóját?

- Nem, parancsnok úr - válaszolt az egyik tiszt.

- Kérdezzék meg az őrszemeket, kivehető-e, hogy miféle nemzetiségű hajó?

A rendelkezést azonnal végrehajtották. Pár pillanat múlva az volt a válasz, hogy semmiféle lobogó nem repked a hajó ágvtorlarúdján, sőt az árboc csúcsán sem.

De még elég világos volt ahhoz, hogy ha a nemzetiségét nem is, legalább a teherbírását megállapítsák.

Egy kétárbocos brigg volt, melynek nagy árboca észrevehetően hátrafelé dőlt. Rendkívül hosszú hajó volt, takaros alkatú, a lehető legnagyobb mértékben árbocolva, széles kötélzettel, s amennyire ilyen távolról kivehették, valami hét-nyolcszáz tonnás lehetett, s bármilyen módon haladt is, roppant gyorsjáratú. De hadihajó volt-e? Volt-e tüzérség a fedélzetén, vagy nem? Voltak-e sáncán lörések, melyeknek deszkatabláit esetleg leereszthetik? Bizony, ezekre a kérdésekre a hajó legjobb távcsövei sem tudtak választ adni.

A brigg ugyanis még legalább négy mérföldnyire lehetett a korvettől. Egyébként is az aszprovunai magaslatok mögött az imént tűnt el a nap; kezdett alkonyodni, s a part alja már mélységes sötétségbe burkolózott.

- Különös alkotmány! - jegyezte meg Todrosz kapitány.

- Azt hihetné az ember, hogy át akar kelni Piatana szigete és a part között - tette hozzá az egyik tiszt.

- Igen, mint egy olyan hajó, mely bánja, hogy észrevették, s mindenáron el akar rejtőzni - jegyezte meg a másodkapitány.

Henry d'Albaret nem felelt, de nyilván egy véleményen volt tisztjeivel. E pillanatban nagyon gyanúsnak tűnt fel neki a brigg manőverezése.

- Todrosz kapitány - mondotta -, nem szabad nyomát vesztenünk ennek a hajónak. Úgy kell manővereznünk, hogy napkeltéig közel maradjunk hozzá. De nehogy szemmel tartson bennünket, oltasson ki a fedélzeten minden világot.

A másodkapitány nyomban kiadta a rendelkezést. Tovább vizsgálgatták a brigget, amennyire csak látható volt a magas part alatt, melyhez odalapult. Az éj beálltával egészen eltűnt, és semmiféle fény nem árulta el hollétét.

Másnap, a hajnal első sugarainál Henry d'Albaret már a *Szyphanta* orrán állt, várva, hogy a tenger tükrén szétoszoljon a köd.

Hét óra tájban végre szétfoslott a pára, s minden távcső kelet felé irányult.

A brigg még mindig a part mentén volt, Alikaporitha hegyfokával szemben, körülbelül hat mérföldnyire a korvett előtt. Tehát az éj folyamán szemlátomást még jobban előnyhöz jutott, mégpedig anélkül, hogy előző esti vitorlázatát, mely az elővitorlából, a nagy- és kis derékvitorlából s az elősudarvitorlából állott, a legcsekélyebb mértékben is növelte volna.

- Nem úgy fest ez a hajó, mintha menekülni akarna - jegyezte meg a másodkapitány.

- Mellékes! - válaszolt a parancsnok. - Lássuk csak közelebbről! Neki a briggnak, Todrosz kapitány!

Az altiszt füttyjelére azonnal kieresztették a nagy vitorlákat, mire a korvett sebessége egyszeriben megnőtt.

Azonban a brigg kétségtelenül meg akarta tartani az eddigi távolságot, mert megeresztette far- és fősudárvitorláját - semmi többet. Ha nem akarta is közel eresztetni a *Szyphantát*, nagyon valószínű, hogy nem is akarta elhagyni maga mögött. Mindazonáltal a part mentén haladt, már amilyen közel csak lehetséges volt.

Dél előtt tíz óra tájban a korvett, akár azért, mert jobban kedvezett neki a szél, akár mert az ismeretlen hajó lassította futását, négy mérfölddel közelebb jutott hozzá.

Most már egészen jól szemügyre vehették. Valami húsz karronáddal volt felszerelve, s fedélköze is lehetett, bár elég alacsonyan feküdt a vizen.

- Kitűzni a lobogót! - szólt Henry d'Albaret.

A lobogót kitűzték a farvitorla rúdjára s leadták a jelző ágyúlövést. Ez azt jelentette, hogy a korvett tudni akarja, miféle nemzetiségű hajóval van dolga. De a jeladásra nem jött semmi válasz. A brigg nem változtatott irányt, gyorsabban sem haladt, csak kanyarodott egyet, hogy Keraton öbleit megkerülje.

- Faragatlan cimbora! - dohogták a matrózok.

- De óvatos, talán!... - szólt egy öreg elővitorlaőr. - Ahogy a nagy árbocát megdönti, olyan, mintha fülére húzná a tökfedőjét, és semmi kedve üdvözölni az embert!

Még egy lövést adott le a korvett vadászágyújából, hasztalan. A brigg nem lassított, nyugodtan folytatta útját s fittyet hányt a korvett erélyes felhívására, mintha a másik hajó a világon se lett volna.

Most valóságos gyorsasági verseny kezdődött a két hajó között. A *Szyphanta* fedélzetén felhúzták az egész vitorlázatot, toldalékvitorlákat, galambszárnyakat, a felsudárvitorlákgig mindent. De a brigg sem kímélte a vásznat s állhatatosan tartotta a távolságot.

- Valami ördögös masina lehet a hasában - kiáltott fel az öreg vitorlaőr.

Mi tagadás, a korvett fedélzetén már kezdtek dühbe gurulni, nemcsak a legénység, hanem a tiszték is, de legeslegjobban a türelmetlen Todrosz. Teremtő Isten! Odaadta volna a ráeső zsákmányt, csak hogy elfoghassák ezt az ellenséges brigget, bármilyen nemzetiségű is!

Volt a *Szyphanta* orrán egy nagyon messze hordó ágyú, mely csaknem két tengeri mérföldre vitte a harmincfontos golyót.

D'Albaret parancsnok - nyugalommal, legalábbis látszólag nyugodtan - rendelkezett, hogy adjanak le egy lövést a briggre.

A lövés elhangzott, hanem a golyó kacsázva hullott alá valami húsz ölnyire a briggtől.

Mindössze annyi volt a válasz, hogy felhúzta nagy toldatvitorláját s hamarosan még távolabb került a korvettől.

Hát csakugyan le kell mondaniok róla, hogy utolérjék, hasztalan nyüvik a vitorlát, küldözgetik a lövedékeket? Nagy megalázás ez egy olyan hajónak, mint a *Szyphanta*!

Közben beállt az éj. A korvett ekkor körülbelül a Peristera-hegyfok előtt járt. Jóval erősebb szél kerekedett, annyira, hogy be kellett vonni a toldalékvitorlákat s éjjelre alkalmasabb vitorlázatot húztak fel.

A parancsnok azt hitte, hogy virradatra már mit sem lát majd a másik hajóból, még az árbocai végét sem, s elfogja őket előle a keleti látóhatár, vagy egy partkanyarulat.

Tévedett.

Napfelkeltekor még mindig ott volt a brigg, ugyanolyan menettel, a köztük levő távolságot pontosan megtartva. Azt gondolhatta volna az ember, hogy a korvett szerint szabályozza a gyorsaságát.

- Még a vontatóhajónk lesz a végén! - jegyezte meg valaki a hajó orrában. - Úgy fest az egész!

Eltalálta.

Ekkor a brigg, a kuphoriszi csatornába hatolva, mely a hasonló nevű sziget és part közt fekszik, megkerülte a Kakialithi csúcsot, hogy Kréta keleti részén haladjon végig.

Talán menedéket keresett valami öbölben, vagy el akart tűnni a partvidék egyik szűk csatornájában?

Nem úgy történt. Reggel hét órakor a brigg frissen északkelet felé fordult, s nekivágott a nyílt tengernek.

- Csak nem Szkarpantóba visz az útja? - kérdezte magában Henry d'Albaret, nem minden csodálkozás nélkül.

A mind jobban erősödő széllel, mely az árboczat egy részét is könnyen ledönthette volna, folytatta a végeláthatatlan üldözést, melyre küldetése, hajójának becsülete egyaránt a végsőkig kötelezte.

Itt, a Szigettengernek ezen a részén, mely szabadon bontakozik ki a szélrózsa minden irányában, e roppant tenger kellős közepén, melyet már nem határolnak Kréta magaslatai, a *Szyphanta* eleinte közelebb jutott a brigghoz. Délután egy óra tájban a két hajó közti távolság három mérföldnél kevesebbre csökkent. Még néhány golyót leadtak, de nem találtak és semmi változást nem idéztek elő a brigghoz menetében.

A szemhatáron már feltűntek Szkarpanto ormai, a kis Kazosz sziget mögött, mely úgy csüng a végén, mint Szicília az olasz csizma alatt.

D'Albaret parancsnok, valamint tisztjei és legénysége ekkor reménykedni kezdtek, hogy végül mégiscsak megismerkedhetnek a titokzatos hajóval, mely elég udvariatlanul sem zászló jelzésekre, sem lövésekre nem válaszolt.

Estefelé azonban, öt óra tájban, mikor a szél enyhült, a brigghoz visszanyerte korábbi előnyét.

- Ó, a gézengúz!... Ördög cimborája!... Még meglóg előlünk!... - kiáltotta Todrosz kapitány.

Ekkor, amit tapasztalt tengerész csak megtehet, hogy fokozza a hajó gyorsaságát - megnevelsíteni a vitorlákat, hogy szövetük még jobban megfeszüljön, kifeszíteni a függőágyakat is, melyeknek ringása kedvezőbb lendületet adhat a hajó menetének -, mindent elkövettek, s nem éppen eredménytelenül. Hét óra tájt, röviddel napnyugta után már csak két mérföld választotta el egymástól a két hajót.

De ez alatt a szélességi fok alatt korán beáll az éj. Az alkonyat itt igen rövid ideig tart. Még jobban fokozni kellett volna a korvett gyorsaságát, hogy az éj beállta előtt utolérhessék a brigghoz.

Ez most a kis Caso-Pulo szigetek s Kazosz szigete közt haladt át. Majd az utóbbinak partkanyarulatánál, a kis szorosban, mely Szkarpantótól elválasztja, hirtelen eltűnt szem elől.

A *Szyphanta* fél órával később érkezett ugyanarra a helyre, folyvást part mentén haladva, hogy jól kapja a szelet. Még elég világos volt ahhoz, hogy egy ilyen nagyságú hajót több mérföldnyi körzetben fel tudjon ismerni az ember.

A brigghoz nyoma veszett...

XII. ÁRVERÉS SZKARPANTÓBAN

Ha Kréta, amint a mese mondja, valamikor az istenek bölcsője volt, akkor az ókori Karpathos, vagy újkori nevén Szkarpanto legvakmerőbb ellenfeleiké, a titánoké. Bár a modern titánok csak egyszerű halandókra támadnak, azért nem kevésbé méltó leszármazottjai ők ezeknek a mitológiai gonosztevőknek, akik nem átalították megostromolni az Olymposzt. Ebben a korban úgy látszott, hogy ahány fajta rabló, az mind ezen a szigeten ütötte fel főhadiszállását, ahol Japet négy fia, Titán és a Föld unokái születtek.

S valóban, Szkarpanto nagyon is alkalmas volt azokra a furfangos műveletekre, amiket a kalózkodás a Szigettengeren megkívánt. Csaknem egészen magában fekszik, e tenger délkeleti végén, Rhodos szigetétől több mint negyven mérföldnyire. Magos hegycsúcsai már messziről jelzik. Húsz mérföldnyi területét bőven csipkézi partszakadás, beszögellés, vízmosás, amiket rengeteg szirt véd. Ha nevét adta azoknak a vizeknek, melyek fürösztik, ez azért van, mert már a régiek nagyon félték tőle, akárcsak a mai tengerészek. Vén róka legyen az, aki a karpathosi vizeken jár, mert nagyon kockázatos ott a hajózás, még ma is.

Egyébként horgonyvetésre igen sok helyen alkalmas ez a sziget, mely utolsó gyöngyszeme a Sporadok hosszú gyöngysorának. Szidro és Pernisza hegyfokától az északi partján fekvő Bonendrea és Andemo fokig, sok menedékhely található itt. Négy kikötőt, Agatát, Porto di Tristanót, Porto Gratót, Porto Malo Natót annak idején gyakran látogatták a levantei hajósok, míg kereskedelmi jelentőségre Rhodos felül nem múlta őket. Manapság alig akad egy-két hajó, melynek érdeke volna, hogy itt pihenőt tartson.

Szkarpanto görög sziget, legalábbis görögök lakják, azonban az ozmán birodalomhoz tartozik. Sőt a görög királyság megalakulása után is töröknek kellett maradnia, egy egyszerű kádi fennhatósága alatt, aki akkoriban Arkassza modern mezővárosa fölött, egy erődített házban lakott.

Ebben az időben sok török tartózkodott a szigeten, s a lakosság, mely nem vett részt a függetlenségi harcokban, az igazat megvallva, nem nézte őket rossz szemmel. Szkarpanto valósággal központja lett a bűnös kereskedelmi üzérkedésnek s egyformán előzékenyen fogadta az ozmán és a kalózhajókat, melyek elárasztották fogolyszállítmányaikkal. Itt tolongtak Kisázsia ügynökei, valamint a berber partok alkuszai a nagyvásáron, ahol az emberi portéka forgalomba került. Itt tartották meg az árveréseket, itt szabták meg a rabszolgakínálat és rabszolgakereslet szerint váltakozó árakat. S mi tagadás, a kádi érdekelt volt az üzérkedésben, amit személyesen irányított, és az ügynökök kötelességmulasztás-számba vették, ha bizonyos százalékot nem juttatnak neki a haszonból.

A szerencsétlen foglyoknak a szmirnai vagy afrikai partokra való szállítását azok a hajók bonyolították le, melyek leggyakrabban a sziget nyugati partján fekvő arkasszai kikötőben vették át őket. Ha nem volt elég hajó, külön futár ment hajóért a túlsó partra, és a kalózok egyáltalán nem vonakodtak a gyalázatos szállítási munka vállalásától.

Ebben a pillanatban Szkarpanto keleti részén, a csaknem felderíthetetlen öblöcskében nem kevesebb, mint húsz kisebb-nagyobb hajó volt együtt, ezerkét-, ezerháromszáz főnyi legénységgel. Ez a kis hajóraj csak vezérére várt, hogy egy újabb bűnös vállalkozásba fogjon.

A *Szyphanta* szeptember 2-án Arkassza kikötőjében vetett horgonyt, kötélhossznyira a mólótól, pompás tíz öl mélységű vizen. Mikor Henry d'Albaret kiszállt a szigeten, sejtelve sem volt róla, hogy portyázása közben egyenest a rabszolgakereskedelem fő rakodóhelyére vezette a véletlen.

- Szándékozik, parancsnok úr, egy időre pihenőt tartani Arkasszában? - kérdezte Todrosz kapitány, mikor túlvoltak a horgonyvetésen.

- Nem tudom - felelte Henry d'Albaret. - Sok minden arra kényszeríthet, hogy azonnal hagyjam el a kikötőt, másfelől nem egy körülmény készíthet maradásra is.

- Partra szállnak a legények?

- Igen, de csak csoportonként, úgyhogy a legénység fele mindig a hajón legyen, készenlétben.

- Megértettem, parancsnok úr - válaszolt Todrosz kapitány. - Itt inkább török területen vagyunk, mint görögön, hát jó, ha nyitva tartja az ember a szemét!

Emlékezhetnek rá olvasóink, hogy Henry d'Albaret sem a másodkapitányával, sem a tisztjeivel nem közölte, miért jött Szkarpantóba, s hogy ezen a szigeten szeptember elejére miféle találkára hívta egy névtelen levél, mely érthetetlen körülmények közt jutott a fedélzetre. Egyébként arra is számított, hogy valami újabb értesítést kap még itten, amiből megtudja, mit vár a *Szyphantától* az ő titokzatos levelezője a karpathosi tengeren.

De éppoly különös volt, ahogy a brigg egyszerre csak eltűnt a kaszoszi csatornán, holott már-már abban a reményben ringatták magukat, hogy utolérik.

Mielőtt Henry d'Albaret kikötött Arkasszában, nem hitte volna, hogy fel kell hagynia az üldözéssel. Mióta azonban a szárazföldről közeledett, már amennyire a hajó merülése engedte, eltökélte magában, hogy szemügyre veszi a part minden girbegurba útvesztőjét. Hanem e szirtfűzerek oltalma alatt, a magas, szirtes partvidék szegélyétől védve, egy olyan alkotmány, mint a brigg, könnyen elrejtőzhetett. A hullámtörő szirtok sorompója mögött, melyet a *Szyphanta* hajótörés veszélye nélkül nem tudott megközelíteni, egy, ezeken a csatornákon járatos kapitány ezer alkalmat találhatott, hogy üldözőit kijátssza. Ha a brigg valami kis öbölbe húzódott, nagyon bajos lenne rábukkanni, nemkülönben a többi kalózhajóra, melyeknek jó menedéket nyújt a sziget zezugos partvonala.

Két álló napig nyomozott a *Szyphanta* hasztalanul. Ha Kazoszon túl történetesen elsüllyedt volna a brigg, még akkor sem tűnhetett volna el nyomtalanabban. Bármennyire bosszankodott is emiatt d'Albaret parancsnok, le kellett mondania minden reményről, hogy nyomára bukkanjanak, így hát arra szánta magát, hogy horgonyt vetnek Arkassza kikötőjében. Itt aztán nem volt mit tenniük, mint várni.

Másnap délután öt és hat óra közt a sziget lakosai közül rengetegen árasztották el a kis Arkasszát, nem is említve az európai vagy ázsiai idegeneket, akik nem maradhattak el ilyen alkalmakkor. Ez volt ugyanis a nagy vásár napja. A törökök által nemrég foglyul ejtett sok, minden rendű és rangú, különböző korú szerencsétlen ember most itt került piacra.

Volt ebben az időben Arkasszában egy külön erre az üzérkedésre fenntartott vásártér, holmi „batistan”, minőt némely berber városban látni. Ebben a batistanban most valami száz fogoly volt együtt, férfiak, nők, gyermekek, Peloponneszban, az utolsó rablóhadjáratok során ejtett foglyokból álló szállítmány. Ahogy így tarka egyvelegben az árnyéktalan udvaron, a még mindig perzselő nap tüzeiben, rongyosan egymás mellett szorongtak, vigasztalan magatartásukról, kétségbeesett arcukról mélységesen lerítt, mennyit szenvedtek. Alig és rosszul táplálva, kevés és zavaros vízzel oltva szomjukat, a szerencsétlenek itt gyűltek össze családonként, amíg

a vásárlók szeszélye az asszonyokat a férjüktől, a gyermekeket apjuktól, anyjuktól el nem választja. Bárkiben a legnagyobb szánalmat ébresztették volna, kivéve a kegyetlen „basi”-kat, őreiket, akiket már semmiféle szomorúság nem tudott meghatni. De mik voltak ezek a gyötrelmek azokhoz képest, melyek Algír, Tunisz, Tripolisz bagnóiban³¹ vártak rájuk, hol a halál oly gyorsan tizedelte őket, hogy újabb meg újabb pótlásra volt szükség!

De ezek a foglyok mégsem veszítették el minden reményüket, hogy megszabaduljanak. Ha vásárlóik jó üzletet csináltak is velük, nem kevesebb hasznot jelentett számukra, ha - borsos áron - szabadon eresztették őket, különösen azokat, akiket szülőhazájukban társadalmi helyzetük tett becessé. Sokat ragadtak ki így a szolgaságból, váltságdíj ellenében, mikor is elszállíttatásuk előtt az állam vette meg és származtatta vissza őket, vagy a tulajdonosok közvetlenül a családokkal tárgyaltak, vagy végezetül az Európa-szerte alamizsnagyűjtésből meggazdagodott Irgalmas Testvérek szabadították ki őket, még Berberia fő központjaiból is. Ugyanettől a könyörületes szellemtől vezetve gyakran magánosok is ilyen jótékony cselekedetre áldozták vagyonuk egy részét. Sőt az utóbbi időben ismeretlen forrásból eredő tekintélyes összegekkel is nem egy ízben váltottak ki foglyokat, legkivált görög származású rabszolgákat, kiket hat esztendő óta a háború viszontagságai juttattak Afrika és Kisázsia ügynökeinek kezére.

Az arkasszai vásár nyilvános árverésként folyt le. Mindenki részt vehetett azon, bennszülöttek, idegenek; de ezen a napon, mivel az alkuszok csak Berberország bagnói részére üzérkedtek, csak egyetlen fogolyszállítmány került piacra. Aszerint, hogy a szállítmányt ez vagy az az ügynök veszi meg, a foglyokat Algírba, Tripoliszba vagy Tuniszba irányítják.

Két csoportra oszlottak a szerencsétlenek. Az egyikbe a peloponneszosiak tartoztak - ezek voltak a legtöbben. A többit nemrég fogták el egy görög hajó fedélzetén, mely útban volt Tuniszból Szkarpanto felé, honnét a foglyok szülőhazájukba kerültek volna vissza.

Ezeknek az annyi nyomorúságra ítélt szegény embereknek sorsát az utolsó kínálat fogja eldönteni, s mindaddig alkudozni lehet rájuk, míg ötöt nem üt az óra. Az arkasszai fellegvár ágyúszava, melyre a kikötőt elzárják, egyúttal azt is jelenti, hogy az árverésnek vége.

Szeptember 3-án tehát egyáltalában nem hiányoztak az alkuszok a batistan körül. Sok ügynök jött Szmirnából, s Kisázsia egyéb szomszédos helyeiről, akik, mint említettük, Berberország részére üzérkedtek.

Nagyon is érthető volt ez a sürgölődés, mivel a legutóbbi események előre éreztették a függetlenségi harc közeli végét. Ibrahimot visszaszorították és Maison tábornagy kétezer főnyi francia expedíciós hadtesttel partraszállt Moreában. A fogolyszállítás tehát jelentékenyen csökkenni fog ezentúl. Eladási áruk viszont - a kádi végtelen örömére - annál nagyobb lesz.

Az alkuszok a délelőtt folyamán körbe járták a batistant, mert már tudták, hogy mihez tartsák magukat a foglyok mennyisége vagy minősége dolgában, akiknek árfolyama kétségtelenül igen magasra rúg majd.

- Mahomedre! - hajtogatta egy szmirnai ügynök, egy sereg alkusztársa közt szónokolva - lőttek a szép üzletnek! Emlékezzetek csak azokra az időkre, mikor a hajók még ezrével s nem százával hordták ide nekünk a foglyokat!

- Az ám!... Például a kioszi öldöklés után! - válaszolt egy másik alkusz. - Több mint negyven-ezer rabszolga egy csapásra! Nem is fértek már rá a pontonokra!

---

³¹ Gályarab-börtöneiben.

- Kétségkívül - folytatta egy harmadik ügynök, akinek szemlátomást nagy üzleti érzéke volt. - Csakhogy minél több a fogoly, annál nagyobb a kínálat, minél nagyobb a kínálat, annál nagyobb az áresés! Jobb kedvezőbb feltételek mellett keveset szállítani, mert a haszon ugyanaz, noha a költség amúgy tetemesebb.

- Bizony!... Kivált Berberországban!... A teljes bevétel tizenkét százaléka a basának, a kádinak, vagy a kormányzónak jut!

- Nem is számítva a móló meg a parti ütegek fenntartására szolgáló egy százalékot!

- S ráadásul még egy százalék a marabuk³² zsebébe! A mi zsebünkben!

- Biz ettől tönkre kell menni a hajótulajdonosoknak éppúgy, mint az ügynököknek!

Ilyen beszélgetést folytattak ezek az ügynökök, akiknek fogalmuk sem volt róla, milyen becstelen kereskedelmet űznek. Mindig ugyanazok az óbégatások ugyanazok miatt az illetékek miatt! S nyilván e sérelmek felhánytorgatásának se vége, se hossza nem lett volna, ha a vásár megnyitását jelző harangszó meg nem szólal.

Mondanunk sem kell, hogy a vásár felett a kádi elnökölt. Kötelessége volt ez a török kormány nevében, de saját érdeke is erre készítette. Egy emelvényfélén trónolt, széles párnákon ozmán hanyagsággal félig fekve, egy sátor árnyékában, mely fölött vörös lobogó büszkélkedett a félhoddal.

Mellette az árverési kikiáltó készült tisztségét betölteni. De ne higgyük, hogy ennek a kikiáltónak alkalmá lett volna a tüdejét kikiabálni. Dehogyan! Az effajta ügyletekben az alkuszok csak módjával kínálták túl egymást. S ha a végleges odaítélést illetően akadt is parázs vita, legnagyobb valószínűség szerint csak az árverés utolsó negyedórájában.

Az első ajánlatot, ezer török lírával, az egyik szmirnai ügynök tette.

- Ezer török líra! - ismételte a kikiáltó.

Azzal behunyta a szemét, mintha bizvást szundíthatna egyet a következő ajánlatig.

Az első órában ezer török fontról mindössze kétezerre emelkedett a kínálat, ami francia valutában körülbelül negyvenhétézer frank. Az alkuszok összenéztek, fürkészték egymást, s egészen másról beszélgettek, ők már előre elvégezték magukban a becslést. Legnagyobb kínálatukat csak az utolsó pillanatokban kockáztatták meg, közvetlen a zárást jelző ágyúszó előtt.

De új versenytárs érkezett, ami megváltoztatta a hangulatukat, s váratlan lendületet adott az árverésnek.

Négy óra tájban két férfi jelent meg az arkasszai piacon. Honnét jöttek? Kétségtelenül a sziget keleti részéről, legalábbis az araba³³ útirányából ítélve, melyből a batistan bejáratánál szálltak ki.

Megjelenésük nagy meglepetést és nyugtalanságot keltett. Az alkuszok nyilván nem voltak rá elkészülve, hogy most ide jöjjön valaki, akivel számolniuk kellett.

- Allahra! - kiáltott fel az egyik. - Hisz ez maga Nikolasz Sztarkosz!

- Meg az átkozott Szkopelója! - válaszolt egy másik - Már azt hittük, rég elvitte őket az ördög!

---

³² Muzulmán papok.

³³ Török lovaskocsi.

Valóban ők voltak, közismert alakok az arkasszai piacon. Már nemegyszer kötöttek roppant üzleteket, afrikai viszonteladóknak foglyokat vásárolva. Volt pénzüik bőven, bár nem lehetett tudni, honnét, de hát ez az ő dolguk. A kádi meg, ami őt illeti, csak örvendezhetett ilyen félelmetes pályázók érkezésének.

Szkopelo nagyon jártas volt már az ilyesmiben, s egyetlen pillantással fel tudta becsülni a fogolyszállítmány értékét. Mindössze néhány szót súgott Nikolasz Sztarkosz fülébe, aki kurta fejbőlintással adott helyeslő választ.

De bármilyen jó megfigyelő volt is a *Karyszta* másodkapitánya, mégsem vette észre, mily borzadályt keltett Nikolasz Sztarkosz megjelenése az egyik fogoly nőben.

Koros, magasnövésű asszony volt ez. Ahogy külön, a batistan egyik zugában ült, hirtelen felállt, mintha valami ellenállhatatlan erő hajtotta volna. Két-három lépést is tett, s már-már sikoltás szaladt ki a száján. De volt elég ereje, hogy magába fojtsa. Aztán, tetőtől talpig nyomorúságos, gyűrött köpenyébe burkolózva, lassan hátrálva, visszament a helyére, egy fogolycsoport mögé, de úgy, hogy észre ne vehessék. Nyilván nemcsak az arcát szándékozott eltakarni: egész mivoltát el akarta rejtteni Nikolasz Sztarkosz tekintete elől.

Ezalatt az ügynökök, anélkül, hogy megszólították volna, folyvást a *Karyszta* kapitányát nézték. Ez szemlátomást ügyet sem vetett rájuk. Csak tán nem akarja elütni a kezükről a fogolyszállítmányt? Biz ez félős volt, mivel Nikolasz Sztarkosznak tudvalevőleg kapcsolatai voltak a berber országok pasáival és bejeivel.

Nemsokára meggyőződhetek róla, hányadán áll a dolog. Ebben a pillanatban felállt a kikiáltó s hangosan ismételte az utolsó árverési árat:

- Kettőezer font!

- Kettőezeröttszáz! - szólt Szkopelo, aki kapitányának szószólója volt ilyenkor.

- Kettőezeröttszáz! - hirdette ki a kikiáltó.

A magánbeszélgetések újra elkezdődtek a különböző csoportokban, melyek nem minden gyanakvás nélkül fürkészték egymást.

Egy negyedóra telt el. Szkopelo után senki sem kínált többet. Nikolasz Sztarkosz közömbösen és gögösen sétálgatott a batistan körül. Senki számára nem volt kétséges, hogy a végén ő kapja meg a rabszolgákat, sőt minden nagyobb vita nélkül.

De a szmirnai alkusz, miután előbb két vagy három üzlettársával tanácskozott, új kínálatot tett, kétezerhétyszáz fontot.

- Kétezerhétyszáz font! - ismételte a kikiáltó.

- Háromezer!

Ezúttal maga Nikolasz Sztarkosz kiáltott közbe.

Vajon mi történt? Mért avatkozott bele személyesen a küzdelembe? Máskor olyan rideg hangja mért árult el akkora felindultságot, ami még Szkopelót is meglepte? Mindjárt megtudjuk.

Néhány perc óta Nikolasz Sztarkosz átlépve a batistan sorompóján, a fogolycsoportok közt sétálgatott. Közeledtére az öregasszony még jobban köpenyébe burkolózott, így a kapitány nem vehette észre.

De most hirtelen két fogoly kötötte le a figyelmét, akik a többiektől külön voltak. Megállt, mintha gyökeret vert volna a lába.

Fiatal leány feküdt ott egy magas férfi mellett, halálosan fáradtan.

Ahogy a férfi meglátta Nikolasz Sztarkoszt - hirtelen felegyenesedett. A leány is felpillantott. De mihelyt meglátta a *Karyszta* kapitányát, szédülés fogta el.

- Hadzsine! – kiáltott fel Nikolasz Sztarkosz.

Csakugyan Hadzsine Elizundo volt. Xarisz a karjába fogta, mintegy védelemül.

- Ő! - ismételte Nikolasz Sztarkosz.

Hadzsine kifejtette magát Xarisz öleléséből s szemébe nézett néhai apja ügyfelének.

Ekkor történt, hogy Nikolasz Sztarkosz még azon sem töprengve, vajon mi módon kerülhetett az arkasszai vásárra Elizundo bankár örökösnoje, zavart hangon kiáltott nagyobb kínálatot, háromezer fontot.

- Háromezer font! - ismételte a kikiáltó.

Már elmúlt fél öt. Még huszonöt perc, akkor aztán eldördül az ágyúszó, s annak javára dől el a vásár, aki az utolsó árajánlatot tette.

Az ügynökök, rövid tanácskozás után, már készültek elhagyni a piacot; úgy döntöttek, hogy nem srófolják fel tovább az árat. Nyilvánvalónak látszott, hogy versenytárs híján a *Karyszta* kapitánya marad felül, mikor a szmirnai alkusz még egyszer megkísérelte felvenni a küzdelmet, s odakiáltotta:

- Háromezerötszáz font!

- Négyezer! - válaszolt azonnal Nikolasz Sztarkosz.

Szkopelo, aki még nem vette észre a leányt, nem tudta mire vélni a kapitánynak ezt a féktelen felbuzdulását. Az ő becslése szerint a négyezer fonttal máris túlságosan nagyra szabták a foglyok árát. S váltig azon tűnődött, vajon mi ösztökélhette Nikolasz Sztarkoszt, hogy ilyen rossz üzletbe keveredjék.

A kikiáltó utolsó szavára nagy csend állt be. Üzlettársainak intésére maga a szmirnai ügynök is felhagyott az alkuval. Most már kétségtelen volt, hogy végleg Nikolasz Sztarkosz javára dőlt el a játszma, nem telik bele néhány perc, s nyert ügye van.

Xarisz értett már mindent. Még szorosabban fogta karjába a fiatal lányt. Csak a tulajdon élete árán szakíthatták el tőle Hadzsinét.

Ebben a pillanatban, a legnagyobb csendben, harsány hang csendült, valaki ezt a két szót dobta oda a kikiáltónak:

- Ötezer font!

Nikolasz Sztarkosz hátrafordult.

Az imént egy csapat tengerész érkezett a batistan bejáratához, élükön egy tiszttel.

- Henry d'Albaret - kiáltott fel Nikolasz Sztarkosz -, Henry d'Albaret... itt... Szkarpanatóban!

Pusztán véletlen volt, hogy a *Szyphanta* parancsnoka a vásártérre vetődött. Még azt sem tudta, hogy ezen a napon - vagyis huszonnégy órával Szkarpanatóba érkezése után - rabszolgavásár lesz a sziget fővárosában. Mivel a horgonyvető helyen nem látta a szakolevát, természetesen éppúgy álmélkodhatott rajta, hogy Arkasszában találja Nikolasz Sztarkoszt, mint ahogy ez csodálkozott, hogy itt látja ellenfelét.

Viszont Nikolasz Sztarkosznak fogalma sem volt róla, hogy Henry d'Albaret a korvett parancsnoka, bár azt tudta, hogy Arkasszában vesztegel a hajó.

Képzeltető, milyen érzések fogták el a két ellenfelet, mikor így szemtől szemben látták egymást.

Henry d'Albaret azért vágott ki olyan elképesztő összeget az árverésen, mert Hadzsínét és Xariszt pillantotta meg a batistan foglyai között - Hadzsínét, aki már-már újra Nikolasz Sztarkosz hatalmába került! De Hadzsine is hallotta a szavát, s mihelyt meglátta, mindjárt hozzá futott volna, ha őrei ebben meg nem akadályozzák.

Henry d'Albaret egyetlen mozdulata megnyugtatta, önuralomra bírta a leányt. Bármennyire felháborodott is, mikor szemben találta magát gyűlöletes vetélytársával, uralkodott magán. Igen, ha kell, kerüljön bár egész vagyonába, ő kiragadja Nikolasz Sztarkosz markából az arkasszai vásáron egybeterelt foglyokat, s velük együtt azt, akit oly régen keresett, azt, akit már nem remélt többé viszontlátni!

Mindenesetre heves lesz a küzdelem. Mert hiszen ha Nikolasz Sztarkosz nem is bírta felfogni, hogyan került Hadzsine Elizundo ezek közé a foglyok közé, számára még mindig a korfui bankár gazdag örököse volt ő. Milliói nem tűnhettek el vele együtt. Itt lesznek azok továbbra is, hogy visszavásárolják attól, akinek rabszolgája lenne. Tehát semmit sem kockáztat, ha megannyit kínál is, Nikolasz Sztarkosz el is végezte magában, hogy a lehető legszenvedélyesebben ki fog tartani, már csak azért is, mert most vetélytársával kellett síkra szállania, mégpedig előnyben részesített vetélytársával.

- Hatezer font! - kiáltotta.

- Hétezer! - válaszolt a *Szyphanta* parancsnoka, s ügyet sem vetett Nikolasz Sztarkoszra.

A kádi nem tudott hova lenni örömeiben, hogy így fordultak a dolgok. A két vetélytárs előtt egyáltalán nem igyekezett palástolni az elégedettséget, ami ozmán komorságán átcsillant.

Miközben a kapzsi hivatalnok már azt számítgatta, mennyi részesedés jár neki, Szkopelo kezdte elveszteni az önuralmát. Ő is felismerte már Henry d'Albaret-t, majd Hadzsine Elizundót. Mármost, ha Nikolasz Sztarkosz gyűlöletből megbicsakolja magát, az üzlet, mely módjával előnyös lehetett volna, rosszra fordulhat, kivált, ha a fiatal leány elvesztette a vagyonát is, ahogy a szabadságát elvesztette - ami egyébként valószínűnek látszott.

Félrehúzta hát a kapitányt, s alázattal néhány bölcs észrevételt próbált megpendíteni előtte. De olyan volt rá a válasz, hogy nem merte tovább feszíteni a húrt. Most maga a *Karyszta* kapitánya harsogta a kikiáltó felé az ajánlatát, mégpedig a vetélytársnak szánt sértés hangján.

Az ügynökök természetesen, látván, hogy mennyire nekitüzesedett a harc, továbbra is ott maradtak s feszülten lesték a fejleményeket. A kíváncsi tömeg az ezer meg ezer fontokkal vívott küzdelem láttán heves zajongással fejezte ki érdeklődését. Legtöbben jól ismerték a szakoleva kapitányát, a *Szyphanta* parancsnokát senki. Azt sem tudták, hogy ez a korvett, korfui lobogó alatt, mi végett jött a szkarpartói partvidékre. Azonban a háború kitörése óta rengeteg, mindenfajta nemzetiségű hajó foglalkozott rabszolgaszállítással, így aztán mindenki azt hihette, hogy a *Szyphanta* is ilyen üzérkedés szolgálatában áll. Tehát akár Henry d'Albaret, akár Nikolasz Sztarkosz vásárolja meg a foglyokat, számukra mindenképpen csak szolgaságot jelentett az.

Mindenesetre nem telik bele öt perc, eldől a kérdés.

A kikiáltó által közhírré tett utolsó ajánlatra Nikolasz Sztarkosz ezzel válaszolt:

- Nyolcezer font!

- Kilencezer! - szólt Henry d'Albaret.

Újabb csend. A *Szyphanta* parancsnoka, mindvégig uralkodva magán, le nem vette a szemét Nikolasz Sztarkoszlól, aki dühösen járt le s fel; nem is mert közeledni hozzá Szkopelo. Egyébként már semmiféle érvelés nem tudta volna megfélemezni benne az árverés fúriáját.

- Tízezer font! - kiáltotta Nikolasz Sztarkosz.

- Tizenegyezer! - válaszolt Henry d'Albaret.

- Tizenkétezer! - vágott vissza Nikolasz Sztarkosz, ezúttal habozás nélkül.

D'Albaret parancsnok nem felelt azonnal. Nem mintha habozott volna. De látta, hogy Szkopelo Nikolasz Sztarkosz felé rohan, megakadályozni esztelen műveletében - egy pillanatra ez terelte el a *Karyszta* kapitányának figyelmét.

Ugyanekkor az öreg fogoly nő, aki olyan makacsul rejtőzött el eddig, megint kiegyenesedett, mintha az a gondolata támadt volna, hogy megmutassa az arcát Nikolasz Sztarkosznak...

Ebben a pillanatban az arkasszai fellegrvárban, kacsringós, fehér párából hirtelen láng ragyogott fel; mielőtt azonban a batistanig ért volna a dörrenés, harsány hang vetette oda az újabb ajánlatot:

- Tizenháromezer font!

Most már a dörrenést is hallani lehetett, s aztán vége-hossza nem volt a hurrá-kiáltásnak.

Nikolasz Sztarkosz olyan erővel taszította el magától Szkopelót, hogy az végighempergett a földön... Most már igazán késő volt! Nem volt többé joga, hogy tovább licitáljon. Hadzsine Elizundo, íme, elveszett számára, nyilván örökre!

- Gyere! - szólt Szkopelóhoz tompán.

S még ezt mormogta magában:

- Így biztosabban sikerül s kevésbé drágán!

Aztán mindketten arabájukba szálltak s eltűntek a sziget belsejébe vezető út kanyarulatánál.

Hadzsine, akit Xarisz magával húzott, túl járt már a batistan korlátján. Már Henry d'Albaret karjában pihent; a fiatalember szívéhez szorította s ezt mondta neki:

- Hadzsine!... Hadzsine!... Egész vagyonomat feláldoztam volna, csak hogy visszanyerjem!...

- Mint ahogy én a magamét feláldoztam, hogy visszanyerjem a nevem becsületét! - felelte a fiatal leány. - Igen, Henry!... Hadzsine Elizundo szegény már, de most már méltó magához!

XIII. A SZYPHANTA FEDÉLZETÉRE!

Másnap, szeptember 3-án a *Szyphanta*, miután délelőtt tíz óra tájban felszedte horgonyait, szél mentén, kevés vitorlázattal haladva elhagyta a szkarpantói kikötőt.

Az Henry d'Albaret által visszavásárolt foglyokat részben a fedélközön, részben a fedélzeti ütegnél helyezték el. Bár a szigettengeren való átkelés legfeljebb néhány napot igényelt, tisztek és matrózok a lehető legkényelmesebben akarták elszállásolni ezeket a szegény embereket.

Henry d'Albaret előtte való nap mindent elintézett, hogy újra tengerre kelhessen. A tizenháromezer font kifizetésére vonatkozólag olyan kezességet biztosított, amivel a kádi meg volt elégedve. A foglyokat tehát minden nehézség nélkül hajóra szállíthatták, s most már a berber bagnók gyötrelmeire ítélt szerencsétlenek, nem telik bele három nap, partraszállnak Dél-Görögország valamelyik kikötőjében, ahol nem kell többé félteniök a szabadságukat.

De a szabadulást teljesen annak köszönhatték, aki az elmúlt napon kiragadta őket Nikolasz Sztarkosz karmai közül. Hálájukat megható jelenettel fejezték ki, mihelyt a korvett fedélzetére léptek.

Volt köztük egy pópa is, egy öreg leondari pap. Ez, sorstársaitól követve, a parancsnoki hídhöz ment, ahol Hadzsine Elizundo és Henry d'Albaret néhány tiszttel tartózkodott. Élükön az aggastyánnal valamennyien letérdeltek, majd a pap a parancsnok felé tárta két kezét s így szólt:

- Henry d'Albaret, legyen ön áldva mindazoktól, akiknek visszaadta a szabadságát!

- De hiszen, kedves barátaim, én csak a kötelességemet teljesítettem! - válaszolta a *Szyphanta* parancsnoka meghatótan.

- Igen!... Áldva mindenektől... mindenektől... és általam, Henry! - tette hozzá Hadzsine, s maga is letérdelt.

Henry d'Albaret szenvedélyesen felemelte, s ekkor „Éljen Henry d'Albaret! Éljen Hadzsine Elizundo!” - kiáltások harsogtak a parancsnoki hídtól a hajó elejéig, a fedélköztől a törzsvitorlarudakig, ahol valami ötven matróz verődött csoportba, harsányan hurrázva.

Csak egy fogoly asszony - aki előző nap úgy elrejtőzött a batistanban - csupán az nem vett részt ebben a hálanyilvánításban. Mikor hajóra szállt, egyetlen gondja volt, hogy észrevétlen maradjon a foglyok közt. Sikerült is neki, nem vette észre senki, hogy ő is a fedélzeten tartózkodik, olyan jól meg tudott bújni a fedélköz legsötétebb zugában. Nyilvánvalóan partra is úgy szeretett volna szállani, hogy senki ne lássa. De mért volt ennyire óvatos? Talán ismerte a korvett valamelyik tisztje vagy matróza? Mindenesetre komoly okának kellett lennie, hogy arra a három-négy napra, amíg a Szigettengeren való átkelés tartott, nem akarta elárulni kilétét.

Azonban, ha Henry d'Albaret megérdemelte a korvett utasainak hálálkodását, vajon mit érdemelt maga Hadzsine mindazért, amit Korfuból való távozása óta tett?

- Henry - mondotta az előző napon -, Hadzsine Elizundo szegény már, de most már méltó önhöz!

Szegény, valóban az volt! De méltó-e a fiatal tiszthez?... Mindjárt meglátjuk.

Ha Henry d'Albaret már akkor szerette Hadzsínét, amikor olyan komoly események szakították el őket egymástól, mennyivel erősebbé válhatott ez a szerelem, midőn megtudta, hogy elszakíttóságuknak ebben a hosszú esztendejében milyen volt a fiatal leány egész élete!

Mihelyt Hadzsine Elizundo megtudta, honnét lett az apjától örökölt vagyon, elhatározta, hogy az egészet a foglyok visszavásárlására fordítja, hiszen az nagyrészt a velük való üzérkedésből származott. Semmit sem akart megtartani az ocsmány módon szerzett milliókból. De csak Xarisszal közölte tervét. Xarisz helyeselte, s gyorsan pénzzé tették a bankház egész értékállományát.

Henry d'Albaret megkapta azt a levelet, melyben a fiatal lány bocsánatot kért és elbúcsúzott tőle. Hadzsine aztán a hűséges és bátor Xariszával titokban elhagyta Korfu szigetét s Peloponneszba utazott.

Ebben az időben Ibrahim katonái még vad harcot folytattak Közép-Morea népe ellen, mely annyi megpróbáltatáson ment át s oly régóta már. Azokat a szerencsétleneket, akiket nem mészároltak le, Messzénia nagyobb kikötőibe, Patraszba vagy Navarinba küldték. Innét részint a török hatóságok által bérbe vett, részint a Szigettenger kalózzai által rendelkezésre bocsátott hajók ezrével szállították őket Szkarpantóba vagy Szmirnába, ahol állandóan voltak rabszolgavásárok.

Az eltűnésük után eltelt két hónap alatt Hadzsine Elizundo és Xarisz nem riadt vissza semmilyen ártól; sikerült is nekik több száz foglyot azok közül visszaszerezniük, akik még nem hagyták el a messzéniai partot. Aztán a tőlük telhető legnagyobb gonddal helyezték őket biztonságba, egy részüket az ioni szigeteken, a többit Észak-Görögország szabad területein.

Ezt elvégezve, mindketten Kisázsiaiba mentek, Szmirnába, ahol nagyban folyt a rabszolga-kereskedés. Ide, nagy hajókaravánokon, rengeteg görög fogoly érkezett, akiket Hadzsine Elizundo ki akart szabadítani. Jóval nagyobb árat kínált, mint Berberia vagy az ázsiai partvidékek ügynökei; volt is jó hasznuk belőle a török hatóságoknak és szívesen tárgyaltak vele. Gondolhatni, mennyire kihasználta szenvedélyes nagylelkűségét az alkuszok, de így legalább sok ezer fogoly menekült meg az afrikai bejek bagnóitól.

De még mindig sok volt a tennivaló, s ekkor támadt Hadzsínének az a gondolata, hogy két különböző úton jusson célhoz.

Valóban, nem volt elég csupán visszavásárolni a közpiacokon áruba bocsátott foglyokat, vagy drágán kiszabadítani a rabszolgákat a bagnókból. Azokat a kalózzokat is ki kellett irtani, akik a Szigettenger minden vidékén hajókat zsákmányoltak.

Hadzsine Elizundo éppen Szmirnában volt, amikor tudomására jutott, hogy a portyázás első hónapjaiban mi történt a *Szyphantával*. Tudta, hogy korfui hajótulajdonosok költségén szerelték fel, s azt is, hogy milyen célra. Hallott arról is, hogy a hadjárat eleinte sikeres volt. De ebben az időben járt híre, hogy a *Szyphanta* elvesztette parancsnokát, több tisztjét s a legénység egy részét, abban a csatában, melyet egy kis kalóz hajórajjal vívott, amelyet, mint emlegették, maga Szakratif vezetett.

Hadzsine Elizundo mindjárt érintkezésbe lépett azzal az ügynökkel, aki Korfuban a *Szyphanta* tulajdonosainak érdekeit képviselte. Akkora árat ígért nekik, hogy azok hajlandók voltak eladni a hajót. A vétel egy raguzai bankár nevére történt, voltaképp azonban Hadzsine Elizundo volt a vevő, aki csak a Bobolinák, Modenák, Zachariaszok, s más derék honleányok példáját követte, akiknek a függetlenségi harc elején saját költségükön felszerelt hajói annyi bajt okoztak a török haditengerészetnek.

Mindezek után az a gondolata támadt Hadzsinének, hogy Henry d'Albaret kapitánynak ajánlja fel a *Szyphanta* parancsnokságát. Egyik embere, Xarisz unokaöccse, tengerész és görög származású, akár a nagybátyja, titokban nyomon követte a fiatal tisztet, nemcsak Korfuban, mikor annyi hiábavaló keresgélésre adta a fejét, hogy a leányt megtalálja, hanem Kioszban is, mikor csatlakozni készült Fabvier ezredeshez.

Utasítására ez az ember matrónnak állt be a korvetten, éppen akkor, mikor az a lemnoszi csata után megújította legénységét. Sikerült is neki Henry d'Albaret kezébe juttatni azt a két levelet, amit Xarisz írt: az elsőt Kioszban, azzal az értesítéssel, hogy a *Szyphanta* tisztikarában hely van üresedésben; a másodikat, melyet a tisztiszalon asztalára tett, mikor éppen ő volt ott szolgálatban, s melyben szeptember első napjaira találkat adtak a korvettnek, Szkarpanto partvidékein.

Hadzsine Elizundo itt akart lenni akkor, mihelyt önfeláldozó emberbaráti vállalkozása véget ért. Az volt a szándéka, hogy a *Szyphanta* szállítsa haza azt a csoport foglyot, melyet vagyona maradványaiból váltott meg.

De mennyi fáradságot kellett még elszenvednie, s hányszor forgott életveszélyben a következő hat hónap alatt!

A fiatal leány Xarisz kíséretében, hogy küldetését teljesítse, habozás nélkül elment egyenesen Berberia központjába, az afrikai partokon fekvő, kalóztól hemzsegő kikötőkbe, ahol Algír meghódításáig a leggonoszabb martalócoké volt a világ. Kockára tette szabadságát, sőt életét is, s szembenézett minden veszedelemmel, melybe szépsége és fiatalsága sodorhatta.

Semmi sem tartóztatta vissza. Bátran nekivágott.

Gyakran láthatták megfordulni mint irgalmas nővért Tripoliszban, Algírban, Tuniszban, egészen a berber part legkisebb emberpiacaiig. Ahol csak görög foglyokat árultak, ő azokat gazdáik nagy hasznára - visszaváltotta. Jó pénzzel erszényében mindenütt megjelent, ahol csak az alkuszok ezeket az emberi lényekből egybeterelt nyájakat elárverezték. Ekkor volt alkalma megfigyelni egész borzalmasságában a rabszolgaság nyomorúságát, olyan országban, ahol a gonosz emberi szenvedélyek szabadon garázdálkodhatnak.

Algír ekkoriban egy fegyveres banda kénye-kedvének volt kiszolgáltatva, mely muzulmánokból és renegátokból verődött össze, annak a három szárazföldnek szemetjéből, amelyet a Földközi-tenger hullámai mosnak. Ezek csak kalózkodó által zsákmányolt foglyok árusításából, meg abból a váltságdíjból éltek, amit keresztények fizettek a foglyokért. A XVII. században már valami negyvenezer rabszolga gyűlt össze afrikai földön, nők, férfiak, akiket Angliából, Francia-, Olasz-, Németországból, Flandriából, Hollandiából, Görög-, Magyar-, Orosz-, Lengyel- és Spanyolországból raboltak el s szállítottak Afrikába Európa minden tengerén.

Algír és Tunisz bagnói mélyén, Tripolisz börtöneiben Hadzsine Elizundo kivált azokat kereste fel, akik a görög háborúban estek rabszolgaságba. Mintha valami talizmán védte volna, épségben végigjárta mind e veszedelmes helyeket, s enyhített a sok nyomorúságon. Csodálatos módon szabadult meg tengernyi veszélytől, melybe a körülmények sodorták. Hat hónapon át kis könnyű parti hajók fedélzetén végigjárta az egész partvidéket a tripoliszi kormányzóságtól Marokkó szélső határáig, Tetuanig, mely egykor kalózkodó annak rendje-módja szerint megszervezett köztársasága volt - s Tangerig, melynek öble a rablók telelőjéül szolgált. Felkereste az Afrika nyugati partjain fekvő Szálét is, ahol tizenkét-tizenöt láb mélyre ásott föld alatti üregekben éltek ezek a szerencsétlen foglyok.

Miután küldetése véget ért, s már semmije sem volt az apjától rámaradt milliókból, arra gondolt, hogy Xarisszal visszatér Európába. Arra a görög hajóra szállt, melyen az általa legutoljára kiváltott foglyok utaztak, s amely Szkarpartóba vitorlázott. Remélte, hogy ott viszontláthatja Henry d'Albaret-t, s onnét szándékozott a *Szyphantán* visszatérni Görögországba. De három napra rá, hogy Tuniszt elhagyták, hajójukat megcsáklyázta egy török hajó, s Hadzsine Arkasszába vitték, hogy ott rabszolgának adják el azokkal együtt, akiket nemrég kiszabadított...

Szóval Hadzsine Elizundo vállalkozásának az volt az eredménye, hogy több ezer foglyot vásárolt vissza a pénzen, amelyért eladták őket. Az immár vagyontalan leány így hozta helyre azt a sok-sok szenvedést, amit az apja okozott.

Íme, ezt tudta meg Henry d'Albaret. Igen, Hadzsine, bár szegényen, most már méltó volt hozzá; viszont maga is olyan szegény lett, mint a leány, csak hogy kiragadhassa Nikolasz Sztarkosz karmai közül.

Másnap a *Szyphanta* utasai előtt feltűnt Kréta partvonala. Ekkor a hajó a Szigettenger északnyugati vizei felé fordult. Henry d'Albaret-nak az volt a szándéka, hogy Euboea szigeténél érje el Görögország keleti partját. Itt a foglyok akár Negropontnál, akár Eginánál biztos helyen szállhatnak majd partra, nem háborítva a törököktől, akiket már mélyen Peloponnesz belsejébe szorítottak vissza. Ibrahimnak ekkor már egyetlen katonája sem volt a görög félszigeten.

Ezek a szegény emberek valóban a lehető legjobb gondozásban részesültek a *Szyphantán*, s már mindnyájan magukhoz tértek az átélt szörnyű szenvedések után. Napközben a fedélzeten csoportokba verődve szívták magukba a Szigettenger friss szellőjét; gyermekek, anyák, férjek, kiket örök elválás fenyegetett, most már újra együtt lehettek, hogy soha többé el ne szakadjanak egymástól. Jól tudták, mi mindent tett értük Hadzsine Elizundo, s valahányszor Henry d'Albaret karján elhaladt mellettük, mindenki részéről forró hálaérzet sugárzott felé, a legmeghatóbb jelenetek közt.

Szeptember 4-én, kora reggel, a *Szyphanta* utasai előtt már elmosódtak a krétai hegyormok. Mivel azonban kezdett lanyhulni a szél, a korvett ezen a napon csak keveset jutott előre, bár teljes vitorlázattal haladt. Egyébként huszonnégy vagy negyvennyolc órai késés nem számottevő idő. A tenger főséges volt, tündökölt az ég. Mi sem vallott váratlan időváltozásra. „Csak hadd menjen a hajó! - mondják ilyenkor a tengerészek - majd csak megérkezünk, amikor az Isten úgy akarja.”

Olyan jólesett elcsevegni a békés hajókázás közben! Igaz, kevés manőverezésre volt szükség. Csupán a szolgálatos tisztak voltak őrhelyükön, meg elől az őrszemek, hogy jelezzék a szárazföldet, vagy a nyílt tengeren netalán felbukkanó hajókat.

Hadzsine és Henry d'Albaret egy számukra fenntartott padra ültek hátul a hajóbástyában. Itt többnyire már nem a múltakról esett szó, hanem a jövőről, mely - úgy érezték - csak tőlük függ már. Eltervezgették, mitévők legyenek a közeli napokban, azonban a derék Xarisz véleményét is meghallgatták, akit családtagnak tekintettek. Abban egyeztek meg, hogy azonnal megesküsznek, mihelyt görög földet érnek. Hadzsine Elizundo dolgai most már nem okoznak nehézséget, sem késedelmet. Az az esztendő, amit emberbaráti küldetésének áldozott, mindent megkönnyített. Házasságkötés után Henry d'Albaret átadja Todrosz kapitánynak a korvett parancsnokságát s franciaországi otthonába viszi fiatal feleségét.

Éppen az este hányták-vetették meg mindezeket. A csekélyke szélfulalom alig dagasztotta a *Szyphanta* nagy vitorlát. A leszálló nap csodálatosan ragyogta be a szemhatárt, melynek nyugaton halvány ködöktől árnyalt vonala fölött néhány aranyoszöld sugár fénylett. Szemközti

Kelet első csillagjai szikráztak. A tenger villódzó fények játékában remegett. Felségesnek ígérkezett az éj.

Henry d'Albaret és Hadzsine egészen átadták magukat a gyönyörű este varázsának. Elnézték a hajó sodrát, melyet alig néhány fehér, selymes habfoszlány jelzett a korvett mögött. A csöndet csak a farvitorla lüktetése zavarta, redőinek halk suhogásával. Sem Henry, sem Hadzsine nem láttak mást, csak egymást és ami bennük forrt. S csak akkor eszméltek föl, amikor Henry d'Albaret hallotta, hogy váltig szólítgatja valaki.

Xarisz állt előtte.

- Parancsnok úr! - szólt Xarisz immár harmadszor.

- Mi az, kedves barátom? - kérdezte Henry d'Albaret; feltűnt neki, hogy Xarisznak nehezőre esik belekezdeni.

- Mit akarsz, derék Xariszom? - kérdezte Hadzsine.

- Mondanék valamit önnek, parancsnok úr.

- Ugyan mit?

- Arról van szó... A korvett utasainak... ezeknek a derék embereknek, akiket ön visszavisz a hazájába... volna egy ötletük, s rám bízták, hogy közöljem önnel.

- Hát csak ki vele, Xarisz.

- Hát, parancsnok úr... Tudomásuk van róla, hogy ön házasságot köt Hadzsinével...

- Kétségkívül - felelte Henry d'Albaret mosolyogva. - Ez nem titok senki előtt.

- Hát... ezek a derék emberek boldogok volnának, ha ott lehetnének az esküvőjükön!

- Ott is lesznek, Xarisz, ott lesznek! Soha menyasszonynak felségesebb nászkísérete nem lehetne, ha köréje gyűjthetnék mindazokat, akiket kiszabadított a rabságból!

- Henry!... - szakította félbe a fiatal leány.

- A parancsnok úrnak igaza van - felelte Xarisz. - A korvett utasai mindenesetre ott lesznek, és...

- Mihelyt görög földre érünk - folytatta Henry d'Albaret - mindnyájukat meghívom az esküvőnkre!

- Jól van, parancsnok úr - válaszolt Xarisz. - De hát ezenkívül... ezeknek a jóra való embereknek volna még egy másik ötletük is...

- S az is olyan jó?

- Annál is jobb. Arra akarják önt kérni, hogy a *Szyphanta* fedélzetén tartsák meg az esküvőt! Hát nem olyan ez a derék korvett, mely Görögországba viszi őket, mintha egy darab lenne a hazájukból?

- Legyen úgy, Xarisz – felelt Henry d'Albaret. - Beleegyezik, kedves Hadzsine?

Hadzsine csak azzal válaszolt, hogy kezét nyújtotta neki.

- Ez aztán derék felelet! - szólt Xarisz.

- Megmondhatja a *Szyphanta* utasainak - tette hozzá Henry d'Albaret - hogy úgy lesz, ahogy kívánják.

- Rendben van, parancsnok úr - folytatta Xarisz kissé habozva. - De ez még nem minden.

- Beszélj csak, Xarisz - szólt a fiatal leány.

- Hát... Ezeknek a jóra való embereknek, miután volt egy jó gondolatuk, aztán egy még jobb, lenne még egy harmadik ötletük is, amit felségesnek találnak!

- Csakugyan, egy harmadik is? S aztán mi lenne az a harmadik? - kérdezte Henry d'Albaret.

- Hát nemcsak az, hogy a korvett fedélzetén tartsák meg az esküvőt, hanem az is, hogy nyílt tengeren legyen... mégpedig már holnap! Van köztük egy öreg pap...

Xariszt hirtelen az őrsem szava szakította félbe, aki az előárboc rúdján vigyázott.

- Hajók, szél felől!

Henry d'Albaret mindjárt felállt s Todrosz kapitányhoz ment, aki már javában fürkészett a jelzett irányba.

Kis, valami tizenkét különböző teherbírású alkotmányból álló hajóraj mutatkozott kelet felől, alig hat mérföldnyire. Míg azonban a *Szyphanta* a szélcsend miatt veszteg állt, a kis hajórajnak a korvettig nem ható szél utolsó fuvalmától hajtva, végül is utol kellett érnie a hajót.

Henry d'Albaret felkapott egy látcsövet, s figyelmesen vizsgálta a jelzett hajók menetét.

- Todrosz kapitány - fordult a másodkapitányhoz -, a kis hajóraj még nagyon messze van ahhoz, hogy akár a szándékaról, akár az erejéről tudomást szerezhessünk.

- Valóban, parancsnok úr - válaszolt a másodkapitány -, s ebben a holdtalan éjszakában, mely nagyon sötét lesz, alig is fogjuk megállapítani. Nincsen más hátra: várunk kell reggelig.

- Igen, várunk kell - jegyezte meg Henry d'Albaret. - De mivel ezek a partok nem bátorságosak, rendelkezék, hogy a legnagyobb elővigyázattal őrködjenek. Tegyenek meg minden szükséges intézkedést arra az esetre, ha a hajók megközelítenék a *Szyphantát*.

Todrosz kapitány megfelelőleg rendelkezett, s azt mindjárt végre is hajtották. Állandó őrseget rendeltek el a korvetten, másnapig.

Mondanunk sem kell, hogy a közeli eshetőségekre gondolva, későbbre halasztották a házasságkötést, amiről Xarisz beszélt az imént. Hadzsinének, Henry kérésére, vissza kellett vonulnia a fülkéjébe.

Egész éjjel alig hunyták le a szemüket a fedélzeten. A nyílt tengeren jelzett kis hajóraj valóban nyugtalanító jelenség volt. Míg csak lehetett, figyelemmel kísérték a mozdulatait, de kilenc óra tájban elég sűrű köd támadt, s így hamarosan szem elől veszett a raj.

Másnap, napkeltekor még némi pára takarta a keleti szemhatárt s a teljes szélcsendben nem is oszlott el tíz óráig. Egyébként semmi gyanúsat nem észleltek a köd mögül. De mire szétfoszlott, a kis hajóraj alig négy mérföldnyire volt már. Tehát az előző nap óta két mérföldet nyert, s csak azért nem juthatott közelebb a *Szyphantához*, mert a köd megakadályozta a manőverezésben.

Valami tizenkét hajó volt, s egymás mellett haladtak, hosszú gályaevezőik csapásai alatt. A korvett, melyen az evezők, nagyságukat tekintve, semmit nem segíthettek volna, még mindig veszteg állt, egy helyben. Várnia kellett hát, anélkül, hogy egyetlen mozdulatot tehetett volna.

Semmiképpen se lehetett félreérteni a kis hajóraj szándékát.

- Nagyon gyanús nekem ez a rakás hajó! - jegyezte meg Todrosz kapitány.

- Annál inkább gyanús - válaszolt Henry d'Albaret -, mert köztük látom azt a brigget, melyre hasztalan vadásztunk Kréta vizein.

A *Szyphanta* parancsnoka nem tévedett. A brigg, mely oly különös módon tűnt el Szkarpanto fokán túl, a raj élén járt. Oly módon manőverezett, hogy ne váljék külön a többi, alája rendelt hajótól.

Közben könnyű szellőcske támadt keleten, s ez még közelebb segítette a kis hajórajt. De egy-két kötélhossznyira a korvettól elültek már ezek a tenger felületét halványzöldre borzolgotó fuvallatok.

Henry d'Albaret hirtelen lekapta a messzelátót, melyet eddig állandóan a szeme előtt tartott, s így szólt:

- Harcra készülni!

Azt látta ugyanis, hogy a brigg elején fehér füstfelhő oszlik szét és miközben lobogó szökkent fel a hajó ágvitorlarúdjára, ágyúdörrenés hangja ért el a korvettig.

Fekete lobogó, melynek szövetén egy tűzpiros S tűnt elő.

Szokratif kalóz lobogója volt.

XIV. SZAKRATIF

A tizenkét alkotmányból álló kis hajóraj előtte való nap hagyta el Szkarpanto rejtekhelyeit. Akár szemtől szembe támadnak, akár bekerítve, vajon a korvett nem egyenlőtlen küzdelemnek néz elébe? Efelől alig lehetett kétség. De hát a szélcsend miatt el kellett fogadni a harcot. Egyébként ha ki lehetett volna is kerülni, Henry d'Albaret semmi szín alatt nem tette volna meg. A *Szyphanta* nem menekülhet szégyen nélkül a szigettengeri kalózok lobogója elől.

A tizenkét hajó közt volt négy brigg, tizenhat-tizennyolc ágyúval. A többi nyolc, közép teherbírású, de könnyű tüzérséggel ellátott alkotmány nagy, kétárbocú száikok, egyenes árboczatú szenók, feluk és szakolnák voltak, harcra felszerelve. Amennyire a korvett tisztjei megítélheték, ez száznál több ágyútorok volt, melynek részükről huszonkét ágyúval és hat karronáddal kellene felelniök. Mármint kétszázötven főnyi legénység valami hét-nyolcszáz emberrel vegye fel a harcot? Nyilván egyenlőtlen a küzdelem. Mindazonáltal a *Szyphanta* tüzérségének minőségi fölénye következtében lehetett némi remény a sikerre, de csak ha a korvett nem hagyja magát nagyon megközelíteni. Tehát kellő távolságban kell majd tartani a kis hajórajt, a hajókat pontosan irányított sortüzekkel, egyenként sorjában szétlőni. Egyszóval mindenáron kerülni kellett a csákyázást, vagyis a közelharcot. Ebben a végső esetben csak a túlnyomó létszám kerekedhetne felül, mert tengeren ez még fontosabb tényező, mint a szárazföldön, mivel a visszavonulás lehetetlen, s így csak két megoldás közt választhatnak: levegőbe röpitik, vagy megadják magukat.

Egy órával azután, hogy eloszlott a köd, a kis hajóraj szemlátomást közelebb jutott a korvett-hez, mely olyan mozdulatlan volt, mintha valami rév kellős közepén horgonyzott volna.

Henry d'Albaret közben folyvást a kalózok hajóinak haladását és manőverezését figyelte. A harcra készülődés egy-kettőre megtörtént. Tisztek és matrózok mindannyian a helyükön, küzdelemre készen. Azok az utasok, akik fegyverfoghatók voltak, kérték, hadd harcoljanak a legénység soraiban, s ezeket fel is fegyverezték. Az ütegben és a fedélzeten siri csend volt, amelyet csak nagy ritkán szakított félbe a parancsnok egy-két szava, amit Todrosz kapitánnyal váltott.

- Nem hagyjuk magunkat megcsákyázni! - mondotta neki. - Várjuk meg, míg az első hajók lőtávolságban nem lesznek, akkor aztán rájuk tüzelünk jobboldali ágyúinkkal.

- Süllyesztünk, vagy csak az árbocokra lövünk? - kérdezte a másodkapitány.

- Süllyesztünk! - válaszolta Henry d'Albaret.

Ez volt a legalkalmasabb harci lehetőség ezek ellen a csákyázáskor olyan rettenetes kalózok ellen, kivált Szakratif ellen, aki az imént arcátlanul kitűzte a fekete lobogóját. És ha már megtette, nyilván azért cselekedte, mert kétségtelenül számított rá, hogy a korvetten egyetlen ember sem marad életben, aki eldicsekedhetnék majd azzal, hogy szemtől szemben látta őt.

Délután egy óra tájban a kis hajóraj legfeljebb csak egy mérföldnyire volt már, szél felől. Evezői segítségével mind közelebb került. A *Szyphanta*, orrával északnyugat felé, csak bajosan tudott ebben az irányban megmaradni. A kalózok harcvonalban vonultak fel ellene - két brigg a sor közepén, a másik kettő mindkét szélén. Oly módon manővereztek, hogy előlről-hátulról megkerüljék, így aztán olyan körbe fogják, melynek sugara lassanként mind rövidebb lesz. Nyilvánvalóan az volt a céljuk, hogy előbb össztüzzel árásszák el, majd csákyázással kerítsék hatalmukba.

Henry d'Albaret mindjárt felismerte ezt a számára oly veszélyes manővert, de nem tudott ellene mit tenni, mert mozdulatlanra volt kárhóztatva. De hátha mégis sikerülne ágyúzással megtörni a vonalat, mielőtt még minden oldalról bekerítenék? Már-már maguk a tisztek is azon tűnődtek, vajon a parancsnokuk a tőle megszokott szilárd, nyugodt hangon miért nem ad utasítást, hogy kezdjék el a tüzelést.

Nem! Henry d'Albaret csak biztos találatra akart tüzelni, ezért lőtávokra akarta engedni a hajórajt.

Még tíz perc telt el. Mindnyájan várakozó állásban; a pattantyúsok - szemük az ágyúk irányzékán -, az üteg tisztjei, készen a parancsnok rendelkezéseit továbbadni; a fedélzet matrózai, a hajósáncon át-átpillantva. Mert megeshetik, hogy az ellenség adja le az első sortüzet, mivel ekkora távolságból most már megteheti.

Henry d'Albaret még mindig hallgatott. A vonalat nézte, mely görbülni kezdett kétfelől. A középütt levő briggek - egyikük éppen az, amely Szakratif fekete lobogóját kitűzte - alig mérföldnyire voltak már.

De ha a *Szyphanta* parancsnoka nem nagyon sietett megnyitni a tüzet, úgy látszik, a kis hajóraj vezetője sem találta sürgősebbnek. Talán a korvett közelébe akart férközni, mégpedig egyetlen ágyúlövés nélkül, hogy aztán néhány száz kalózt vessen be csáklázásra.

Végül úgy gondolta Henry d'Albaret, hogy nem várhat tovább. Egy utolsó fuvalom még eljutott a korvettig, s így lehetővé vált, hogy valamelyest változtasson helyzetén. Most már a hajó, nem egészen fél mérföldnyire, előnyösebb helyzetben, oldalvást foghatta a két brigget, s a parancsnok felkiáltott:

- Vigyázz a fedélzeten és a fedélközben!

Halk morajlás a fedélzeten - aztán mélységes csend.

- Süllyesztésre! - kiáltott Henry d'Albaret.

A tisztek mindjárt továbbadták a parancsot, a fedélköz pattantyúsai pontosan célbavették a két brigget hajótestét, míg a fedélzetről az árbocokra céloztak.

- Tűz! - kiáltott Henry d'Albaret.

Eldördült a jobboldali sortűz. A korvett fedélzetéről s a fedélközből tizenegy ágyú és három karronád okáda lövedékeit, többek közt néhány láncos golyót is, melyek arra szolgálnak, hogy középtávolságból szétzúzzák az árbocozatot. Mihelyt a szemhatár kitisztult, az elvonuló lőporfüsttől meg lehetett állapítani, mi hatása volt a két hajóra leadott sortűznek. Nem volt ugyan telitalálat, de azért eredményes volt.

Az egyik brigget, mely középen haladt, a vízvonal fölött érte a lövés. Azonkívül, mivel több oldal- és farkötele elszakadt, előárboca, néhány lábnyira a fedélzet fölött megsérülve, előre zuhant, s kettétörte a nagy árboc felső sudarát. Ilyen körülmények közt a brigget némi időt veszít, amíg a rajta esett kárt ki nem javítják, de azért még mindig tüzelhetett a korvettra. A bekerítés veszélye tehát, melyben a *Szyphanta* a harc kezdetén forgott, egyáltalán nem csökkent.

A másik két brigget, a jobb- és a balszárny szélén, most már egy vonalba került a *Szyphantával*. Innét kezdtek ellene nyomulni, nagy ívben, s közben hosszirányú sortűzzel üdvözölték, mely elől képtelen volt kitérni.

Két súlyos találat érte. A korvett faráboca az árbocpofáknál eltört. A hátsó vitorlázat nagy hirtelen lezuhant, de a nagy árboc csarnokzatából szerencsére semmit sem rántott magával. Ugyanakkor a tartalékarbocköteg meg egy csónak szétzúzódott. De a legfájdalmasabb az volt, hogy egy tiszt meg két matróz szörnyethalt, nem is számítva három-négy súlyos sebesültet, akiket a második fedélközben helyeztek el.

Henry d'Albaret mindjárt rendelkezett, hogy a bástyán haladéktalanul takarítsák el az omladékokat. Néhány perc alatt elhordták a megrongált kötélzetet, vitorlákat, az árbocrudak és árbocfák törmelékeit. A hely megint szabad lett és használható. Egyetlen pillanatot sem mulaszthattak. Hamarosan erősebb tüzérségi harc indult meg. A korvettnek most már, két tűz közé fogva, kétfelől kellett ellenállnia.

A *Szyphanta* újabb sortüzet adott le, ezúttal olyan jól célozva, hogy a kis hajóraj két hajója - az egyik szeno és egy száik - telitalálattal a vízvonaltól néhány perc múlva elsüllyedt. A legénység csak éppen hogy csónakba vethette magát; a matrózok a középben haladó két brigghoz eveztek, ahol mindjárt felszedték őket.

- Hurrá! Hurrá!

A korvett matrózai kiáltották a két lövés után, mely valóban becsületére vált a tüzemestereknek.

- Kettőnek befellegzett - szólt Todrosz kapitány.

- Igen - válaszolt Henry d'Albaret -, de a gazemberek feljutottak a briggek fedélzetére, s ha csákyázásra kerül a sor, amitől tartok, akkor számbeli előnyben lesznek.

Az ágyúzás még negyedóráig tartott, mindkét oldalról. A kalózhajókat, a korvettet egyaránt fehér lőporfüst nyelte el, s ki kellett várni, míg a füst szét nem oszlik, hogy utánanézhessenek, micsoda kárt okoztak egymásban. Sajnos, ez a kár nagyon nagy volt a *Szyphanta* fedélzetén. Több matrózt megöltek; sokan súlyosan megsebesültek. Egy francia tiszt, mellén találva, abban a pillanatban esett el, amikor a parancsnok utasításokat adott neki.

A halottakat és sebesülteket azonnal levitték a második fedélközbe. A sebész és segédei nem győzték a kötözést és az operálást, annyi embert ért golyótalálat, vagy sérülés a faszilánkoktól, a fedélzeten és a fedélközben egyaránt. S bár az egymástól fél ágyúlövésre levő hajók muskétásai még nem vettek részt az ütközetben, s egyelőre sem puskagolyót, sem kartácsgolyót nem kellett eltávolítani, igen komoly sebesülések estek.

Ilyen körülmények közt a nők, akiket előzőleg a hajófenéken helyeztek biztonságba, pillanatra sem felejtkeztek meg kötelességükről. Hadzsine Elizundo járt elől a példaadásban. Valamennyien vállvetve ápolták a sebesülteket, bátorították, vigasztalták őket.

A szkarpantói idős rabnő ekkor hagyta el homályos búvóhelyét. Nem indult meg a vér láttán, s látszott rajta, hogy hányatott életében nem egy ízben fordult meg csatatéren. A második fedélköz lámpavilágánál le-lehajolt a hajóágyak fölé, amelyekben sebesültek feküdtek; segédkezett a legfájdalmasabb műtétéknél, s amikor újabb sortüzek rázkódtatták meg a korvettet az árbocoktól a gerincéig, szeme sem rebbent az iszonytató dörrenésekre.

De nemsokára ütött az óra, amikor a *Szyphanta* legénységének kézitusában kellett védenie magát a kalózkodók ellen. Harcvonaluk bezárult, s a kör egyre szűkült. A korvett célpontja lett a kalózraj össztüzének.

A *Szyphanta* azonban derekasan védte magát a lobogó becsületéért, mely még mindig ott repkedett az ágvitorla rúdján. Tüzérsége nagy pusztítást vitt végbe a kis hajórajban. Két további alkotmány is megsemmisült, egy száik meg egy felukko. Az egyik elmerült, a másik tüzes golyótól találva, lángok martaléka lett.

De a csáklázás mégiscsak elkerülhetetlen volt. A *Szyphanta* úgy tudta volna megakadályozni, ha áttöri az ellenséges gyűrűt. Szélcsendben erre képtelen volt, viszont a kalózok, hatalmas gályaevezők segítségével, egyre közelebb kerültek.

A feketelobogós brigg csak pisztolylövésnyire volt már, mikor teljes sortüzet nyitott. Egy ágyúgolyó eltalálta a korvett fartökéjének vasalását, s kiszakította a kormánylapátot.

Henry d'Albaret tehát felkészült a kalózok támadására, s felhúzatta a védelmi hálókat s a csáklázáshoz való köteleket. De most már puskatűz lobbant mindkét részen. Kőhajító lövegek és muskéták, puskák és pisztolyok árasztottak golyózápport a *Szyphanta* fedélzetére. Sok ember rogyott össze, csaknem mind halálos sebbel. Henry d'Albaret körül csapkodtak a golyók; ő azonban mozdulatlanul, higgadtan, olyan hidegvérrel osztogatta parancsait őrhelyén, mintha holmi csapatszemlén kellett volna dísztüzet vezényelnie.

Ebben a pillanatban, a füstfoslányon át, már szemtől szembe láthatta egymást a két ellenséges legénység. Hallani lehetett a banditák szörnyű átkozódásait. Henry d'Albaret hasztalan kereste a feketelobogós briggen Szakratifet, akinek már a pusztá nevéből rettegett az egész sziget-tenger.

Ekkor történt, hogy az egyik brigg, meg egy másik a vonalat lezáró hajók közül, a többi alkotmánytól fedezve, jobb és bal felől a korvetthez ütődött, melynek bordái megreccsentek a nyomásra. Az áthajított kapócsáklák beleakadtak a csarnokzatba s összekötötték a három hajót. Ágyúiknak el kellett hallgatniuk. Azonban a *Szyphanta* lőrésai megannyi bejáratul szolgálhattak a kalózoknak, a pattantyúsok tehát őrhelyükön maradtak, hogy fejszecsapással, pisztollyal, lándzsával védjék a réseket, így rendelkezett a parancsnok, s az utasítás abban a pillanatban jutott el az üteghez, amikor a két brigg a korvetthez nyomult.

Egyszerre mindenfelől akkora kiabálás támadt, hogy ez egy darabig túlharsogta a puskatűz ropogását.

- Csáklázni! Csáklázni!

Szörnyű kézitusa támadt, ember ember ellen. Sem a muskéták, kőhányók, puskák lövései, sem a csákányok, lándzsák csapásai nem bírták a dühöngő, vérszomjas fenevadakat megakadályozni, hogy felhágjanak a korvettre. Árbockosarokból gránáttüzet ontottak, ami tarthatatlanná tette a *Szyphanta* fedélzetét, bár az őrszemek az árbockosarokból viszonozzák a tüzelést. Henry d'Albaret mindenfelől támadva érezte magát. A hajósáncokat, bár magasabbak voltak mint a két briggé, rohammal vették be a rablók. Vitorlafáról vitorlafára hágtak, átluggatták a védelmi hálókat, s a fedélzetre özönlöttek. Mit bánták ők, hogy néhányat megöltek, mielőtt a hajóra jutottak! Számba se jött az, annyian voltak.

A korvett legénységének, melynek száma immár kétszáznál kevesebb épkézláb emberre csökkent, több mint hatszázzal kellett felvennie a harcot.

Sajnos, a két brigg szüntelenül átjáróul szolgált újabb meg újabb támadóknak, akiket a kis hajóraj csónakjai hoztak. Ekkora tömegnek szinte lehetetlen volt ellenállni. A vér pedig csak folyt, folyt a *Szyphanta* fedélzetén. A sebesültek, haláltusájuk közt fetrengve, még egyszer felemelkedtek, utolsó pisztolylövésre, tördőfésre. Minden egybekavarodott a füsttengerben. De a korfui lobogó nem fog lehanyatlani addig, míg csak egy ember marad a védelmére!

E szörnyűséges dulakodásban Xarisz úgy harcolt, mint egy oroszlán. Pillanatra se hagyta el a hajóbástyát. Fejszéje, szorítókötéllel fonódva izmos ökléhez, csak úgy aprította a kalózkoponyákat, s már vagy hússzor mentette meg a haláltól Henry d'Albaret-t.

Ez, bár tehetetlen volt a túlerővel szemben, végsőkéig kitartott. Vajon mire gondolhatott volna? Megadásra? Nem! Francia tiszt nem adja meg magát kalózkodnak. De hát akkor mitévő legyen? Kövesse talán a hős Bisson példáját, aki tíz hónappal azelőtt, hasonló helyzetben, levegőbe röpíttette magát, csakhogy török kézre ne jusson? Semmisítse meg a korvettel együtt a két hozzácsatolt brigget is? De akkor ugyanúgy romlásba dőntené a *Szyphanta* sebesültjeit is, azokat a nőket, gyermekeket is, akiket Nikolasz Sztarkosz karmaiból ragadott ki!... Hadzsínét is feláldozná!... S vajon azok, akiket talán-talán megkímélne a robbanás, még ha életben hagyná is őket Szakratif, hogyan menekülhetnének a rabszolgaság borzalmaitól?

- Vigyázat! Parancsnok úr! - kiáltott Xarisz, elébe ugorva.

Egy pillanat, s Henry d'Albaret-t halálos csapás éri. De Xarisz két kézre fogta a nekifenekedő kalózt s bezuhintotta a tengerbe. Még hárman akartak d'Albaret-hoz férközni, de Xarisz mindannyit a lába elé terítette.

A rohamozók hordája már egészen elárasztotta a korvett fedélzetét. Alig hallatszott egy-két dörrenés. Nagyrészt kézitusa folyt már, s az éktelen ordítózás elnyomta a löpor robaját.

A kalózkod, a hajó elejét hatalmukba kerítve, már minden talpalatnyi helyet elleptek a főárbock aljáig. Lassanként a hajóbástyaig szorították vissza a legénységet. Tízen voltak egy ellen - ha nem többen, hogyan lehetett volna itt ellenállni? Henry d'Albaret még akkor sem hajthatta volna végre a tervét, ha történetesen fel akarta volna robbantani a hajót. A támadók elfoglalták a fedélzet nyílásait, ajtóabláit, melyek a hajó belsejébe vezettek. Elözönlötték a fedélközt, ahol szintén elkezdett harc folyt. A löporkamrához férni - erre még gondolni sem lehetett.

Számra egyébként is mindenütt felülkerekedtek a kalózkod. Már csak a sebesült vagy halott társaik testéből épült torlasz választotta el őket a *Szyphanta* farától. Az első sorban küzdők a hátul levők nyomása alatt áthágtak ezen a torlaszon, miután újabb meg újabb hullák tömegével még magasabbra emelték azt. Aztán vérben úszó lábbal gázoltak keresztül a testhalmon s hanyatt-homlok rohantak a bástya ostromlására.

Itt valami ötven férfi verődött össze, meg öt-hat tiszt, Todrosz kapitánnyal. Körülfogták a parancsnokukat, elszántan, hogy mindhalálig ellenállnak.

Kétségbeesett harc folyt ezen a szűk területen. A lobogót, mely a hátsó árbockal egyetemben lezuhant a fárvtorlarúdról, visszatűzték a hajó végén levő póznára. Az utolsó őrhely volt ez; a becsület parancsolta, hogy utolsó leheletig védelmezzék.

De bármilyen elszántan harcolt is a kis csapat, ugyan mit tehetett öt-hatszáz kalózzal szemben, akik már megszállták a hajó elejét, a fedélzetet, az árbockosarakat is, honnét valóságos gránátzáró zuhogott alá! A kis hajórajról folyvást özönlött a legénység, míg a bástya védőinek száma percről percre fogyott.

Mégis, valóságos erődítmény volt ez a bástya. Sokszor meg kellett rohamozni. A jó ég a megmondhatója, mennyi vér folyt érte. S a végén mégis elfoglalták! A *Szyphanta* legénysége kénytelen volt a lavina nyomása alatt egészen a hátsó párkányig visszavonulni. Itt a lobogó köré sereglettek, hogy csak testükön keresztül juthassanak hozzá. Henry d'Albaret, a középben, egyik kezében tört, a másikban pisztolyt szorongatva, most mérte az utolsó döféseket, most adta le az utolsó golyókat.

Nem, a korvett parancsnoka nem adta meg magát! Csak számbeli fölény verhetette le. S ekkor meg akart halni... De hasztalan. Úgy látszik, támadói titkos parancsot kaptak, hogy élve kerítsék hatalmukba - s ennek a parancsnak végrehajtása valami húsz legádázabb kalóz életébe került, akik Xarisz fejszecsapásai alatt estek össze.

Henry d'Albaret végül mégiscsak foglyul esett azzal a néhány tiszttel, akik az oldalán még életben maradtak. Xarisz s a többi matróz tehetetlenségre volt kárhozthatva. A *Szyphanta* büszke lobogója már nem repkedett a hátsó zászlórúdon.

Ugyanakkor éktelen kiabálás, hurrá kiáltás hangzott mindenünnen. A győztesek üvöltöztek versenyt, hogy minél zajosabban ujjongva üdvözljék vezérüket:

- Szakratif!... Szakratif!...

A vezér most megjelent a hajósánc fölött. A rablók sora szétvált, hogy helyet adjanak neki. Ügyet se vetett rájuk, átgázolt társai holttestén, s lassú léptekkel a hajó farára ment. Aztán fölhágott a bástya vérben úszó lépcsőjén, s egyenest Henry d'Albaret felé tartott.

A *Szyphanta* parancsnoka végre megláthatta azt az embert, akit a kalózhorda az imént Szakratif néven üdvözölt.

Nikolasz Sztarkosz volt.

XV. BEFEJEZÉS

Több mint két és fél óráig tartott a kis hajóraj és a korvett harca. A támadók részén legalább százötvenre rúgott a halottak vagy sebesültek száma, s csaknem ugyanannyi veszteség érte a *Szyphanta* kétszázötven főnyi legénységét is. Látnivaló ebből, hogy milyen ádáz küzdelem folyt mindkét részről. Ám a számbéli fölény végre is felülkerekedett a bátorságon. A győzelem nem igazság szerint történt. Henry d'Albaret, tisztjei, matrózai, utasai most már a könyörtelen Szakratif kezében voltak.

Szakratif vagy Sztarkosz - valóban egy és ugyanaz az ember volt. Senki sem tudta eddig, hogy egy görög Mani gyermeke, az elnyomók ügyének megnyert áruló rejtőzik e név alatt. Igen, Nikolasz Sztarkosz vezette a kis hajórajt, melynek szörnyű gonosztettei rémületben tartották ezeket a tengervidékeket. Ő volt az, aki a gyalázatos kalózkodást egy még gyalázatosabb üzérkedéssel együtt űzte. Ő volt az, aki barbároknak, hitetleneknek adta el tulajdon, a törökök mézsárlásaiból megmenekült honfitársait! Ő, Szakratif! S ez a harci név, jobban mondva, kalóz név Andronika Sztarkosz fiának neve volt!

Szakratif - mert ezentúl így kell neveznünk - jó néhány év óta Szkarpanto szigetén szervezte meg üzérkedéseinek központját. Itt, a keleti part eldugott révjeiben voltak kis hajórajának főbb állomásai. Istentelen, hazátlan cinkostársakból, akik vakon engedelmeskedtek neki, s akik egy szavára semminő erőszakos és vakmerő cselekedettől sem riadtak vissza, valami húsz hajónyi legénység alakult itten, s ezeknek ő volt a korlátlan vezére.

Miután Szakratif a *Karyszta* fedélzetén elhagyta Korfut, egyenesen Szkarpantóba vitorlázott. Az volt a terve, hogy folytatja kalózkodását a Szigettengeren, remélve, hogy találkozni fog a *Szyphantával*, mely szeme láttára bontotta ki vitorláját, s kelt tengerre, s melynek rendeltetését jól ismerte. De mialatt a *Szyphanta* foglalkoztatta, nem mondott le arról sem, hogy Hadzsine Elizundót és millióit megtalálja, s Henry d'Albaret-n bosszút álljon.

A kis hajóraj tehát nyomozni kezdte a korvettet, azonban, bár Szakratif gyakran hallott a hajóról, a Szigettenger északi részének fosztogatói ellen indított megtorló hadjáratáról, mégsem sikerült nyomára akadnia. Bár egyáltalán nem ő volt az, aki, mint rebesgették, a lemnoszi csatában vezényelt, melyben Stradena kapitány halálát lelte, de bizony ő volt, aki a korvettnek a thazoszi kikötő előtt folytatott csatározását kihasználva, a szakoleván megfutamodott onnét. Azonban akkor még fogalma sem volt róla, hogy a *Szyphanta* Henry d'Albaret parancsnoksága alá került, s nem is tudta meg, csak amikor a szkarpantói vásáron megpillantotta őt.

Szakratif, Thazoszt elhagyva, Szyriában kötött ki s csak negyvennyolc órával a korvett megérkezése előtt hagyta el a szigetet. Helyes volt az a feltevés, hogy a szakoleva Krétába vitorlázott. Itt a grabuzai kikötőben már várt Szakratifra a brigg, hogy újabb kalózkodás előkészítésére Szkarpantóba vigye. Kevéssel azután, hogy elhagyta Grabuzát, a korvett észrevette és üldözőbe vette, de nem bírta utolérni, annyival gyorsabban haladt az.

Szakratif mindjárt felismerte a *Szyphantát*. Eleinte az volt a gondolata, hogy nekivitorlázik, megpróbálja csákyázással elfogni s megsemmisítve kitölteni rajta bosszúját. De aztán úgy határozott, hogy jobb lesz, ha hagyja magát üldöztetni a krétai partvidék mentén, a szkarpantói partokig csalogatja a korvettet s eltűnik az egyik bűvőhelyen, amelyet csak ő ismer.

Így is történt, a kalózvezér már-már elő is készítette kis hajóraját a *Szyphanta* megtámadására, mikor a körülmények meggyorsították e dráma végkifejlését.

A többit már tudjuk. Tudjuk, miért ment el Szakratif az arkasszai vásárra; tudjuk, hogy Hadzsine Elizundót a batistan foglyai közt találva, hogyan nézett farkasszemet Henry d'Albaret-val, a korvett parancsnokával.

Szakratif, abban a hitben, hogy Hadzsine Elizundo még mindig gazdag örökösnoje a bankárnak, mindenáron hatalmába akarta keríteni a leányt... Henry d'Albaret közbelépése azonban megghiúsította a szándékát.

Még soha ennyire nem volt eltökélve, hogy magáévá teszi Hadzsinét, bosszút áll vetélytársán, megsemmisíti a korvettet. Maga mellé vette hát Szkopelót s visszatért a sziget nyugati partjára. Kétségtelen volt előtte, hogy Henry d'Albaret nyomban elhagyja Szkarpartót, mert a foglyokat vissza akarja vinni hazájukba. A kis hajóraj tehát másnap tengerre szállt. Kedvező körülmények közt haladhatott s így hatalmába került a *Szyphanta*.

Délután három óra volt, mikor Szakratif a korvett fedélzetére lépett. Erősebb szél kezdett fújni, s így a többi hajó úgy helyezkedett el, hogy ha kell, ágyútűz alá vehessék a *Szyphantát*. Az oldalához kapcsolt két briggnek közben várakoznia kellett, míg a vezér elhagyja a korvettet.

De még nem gondolt rá; valami száz kalóz maradt vele a korvett fedélzetén.

Szakratif még nem szólította meg Henry d'Albaret-t. Mindössze Szkopelóval váltott néhány szót, aki a lépcsőlejárathoz vezette a foglyokat, tiszteket és matrózokat. Itt azokhoz a társakhoz csapták őket, akiket a fedélközben fogtak el, majd valamennyiüket arra kényszerítették, hogy ereszkedjenek le a hajófenékre, melynek ajtajai bezárultak fölöttük. Vajon mi sors várt ott rájuk? Nyilván szörnyű halál, megsemmisülés a *Szyphantával* együtt.

A hajóbástyán ekkor már nem maradt senki, csak Henry d'Albaret, meg Todrosz kapitány, lefegyverezve, megkötözve, őrizet alatt.

Szakratif, tizenkét legádázabb kalóztól körülvéve, egy lépést tett feléje.

- Nem is tudtam - mondotta -, hogy Henry d'Albaret vezényelte a *Szyphantát*! Máskülönben egy pillanatig sem habozom s csatára hívom ki a krétai tengeren, akkor aztán nem ment volna a szkarpartói vásárra konkurrenciát csinálni az Irgalmas Testvéreknek!

- Ha Nikolasz Sztarkosz bevár bennünket a krétai tengeren - felelte Henry d'Albaret -, már rég ott függne a *Szyphanta* elővitorlarúdján!

- Csakugyan? - folytatta Szakratif - gyors és sommás ítélet.

- Az!... Olyan ítélet, amilyen kalózvezérnek dukál!

- Vigyázzon, Henry d'Albaret - kiáltotta Szakratif -, vigyázzon! Az ön elővitorlarúdja még ott van a korvett árbocán, s csak jelt kell adnom...

- Csak adja!

- Tisztet nem akasztanak! - kiáltott Todrosz kapitány - tisztet főbelőnek! Ez szégyenletes halál...

- De az egyetlen, amit egy becstelentől várhat az ember - jegyezte meg Henry d'Albaret.

Erre az utolsó szóra olyan mozdulatot tett Szakratif, aminek értelmét nagyon is felfogták a kalózok.

Halálos ítélet volt az.

Öt-hat ember Henry d'Albaret-ra vetette magát, míg a többi Todrosz kapitányt fogta le, aki szét akarta tépni kötelékeit.

Ocsmány szitkozódással előre hurcolták a *Szyphanta* parancsnokát. Már le is engedtek egy kötelet a vitorlarúd hegyéről, s nem telik bele néhány pillanat, s a francia tisztén végrehajtják a becstelen ítéletet, amikor Hadzsine Elizundo jelent meg a fedélzeten.

A fiatal leányt Szakratif rendeletére vezették elő. Tudta már, hogy Nikolasz Sztarkosz a kalózok vezére, de nyugalma, büszkesége nem hagyta el.

Szeme mindjárt Henry d'Albaret-t kereste. Nem tudta, vajon életben maradt-e a megtizedelt legénység közt. De most észrevette... Hát mégiscsak él!... él, hogy a halálbüntetést elszenvedje!

Hadzsine Elizundo sikoltva szaladt hozzá:

- Henry!... Henry!...

A kalózok szét akarták választani őket, mikor Szakratif a korvett elejére ment s néhány lépésnyire Hadzsine és Henry d'Albaret előtt megállt. Kegyetlen, gúnyos mosollyal nézte őket.

- Íme, Hadzsine Elizundo Nikolasz Sztarkosz kezében! - mondotta, karját keresztbe fonva. - Tehát hatalmamba került a gazdag korfui bankár örökösője!

- A korfui bankár örökösője igen, de nem az örökség! - válaszolta Hadzsine fagyosan.

Szakratif még nem értette el ezt a megkülönböztetést, így folytatta hát:

- Nikolasz Sztarkosz menyasszonya remélhetőleg nem tagadja meg tőle a kezét, amiért most Szakratif néven látja viszont!

- Én? - kiáltotta Hadzsine.

- Igen, ön! - válaszolt Szakratif még több iróniával. - Hogy ön hálás a *Szyphanta* nagylelkű parancsnokának, amiért kiváltotta a rabságból, az rendjén van. De amit ő tett, én is megkísértem! Önért s nem ezekért a foglyokért, akik kevéssé érdekelnek, igen, csak önért áldoztam fel egész vagyonomat! Egy pillanaton múlt, szép Hadzsine, s ura lehettem volna... jobban mondva, a rabszolgája!

Így szólva, Szakratif egy lépést tett előre. A fiatal leány még szorosabban simult Henry d'Albaret-hoz.

- Nyomorult! - kiáltotta.

- Eh, igen! Nagyon nyomorult, Hadzsine! - felelte Szakratif. - Ezért akarom a millióit, hogy megszabaduljak a nyomorúságomtól!

Ezekre a szavakra a fiatal leány közelebb lépett Szakratifhoz.

- Hadzsine Elizundónak - mondotta nyugodtan - már semmije sincs abból a vagyomból, ami után ön annyira sóvárog! Ezt a vagyont arra fordította, hogy jóvátegye azt a bűnt, melyet az apja a megszerzésével elkövetett! Nikolasz Sztarkosz, Hadzsine Elizundo most szegényebb, mint a legutolsó azok közül a szerencsétlenek közül, akiket a *Szyphanta* vissza akart vinni hazájukba!

Erre a leleplezésre mintha kicserélték volna Szakratifot. Egyszeribe más arcot öltött. Szemében gyűlöletes fény lobbant. Hát hogyne! Mikor ő annyira számított azokra a milliókra, melyeket Hadzsine Elizundo feláldozott volna, csakhogy megmentse Henry d'Albaret életét! S ezekből a

milliókból - igen, most mondta az igazság minden kétséget kizáró hangján - nem maradt már semmije sem!

Szakratif hol Hadzsínét, hol Henry d'Albaret-t fürkészte. Szkopelo szemmel tartotta, hiszen elég jól ismerte ezt az embert, hogy előre tudja, mi lesz a dráma vége. Egyébként már megkapta a rendelkezést a korvett elpusztítására, s csak jeladást várt, hogy végre is hajtsa.

Szakratif feléje fordult s így szólt:

- Menj, Szkopelo!

Szkopelo, néhány társától követve, lement a fedélközbe vezető lépcsőn s a *Szyphanta* hátsó részén levő löporkamra felé tartott.

Ugyanakkor Szakratif meghagyta a kalózoknak, menjenek vissza a briggek fedélzetére, melyek még mindig a *Szyphanta* oldalához voltak kötve.

Henry d'Albaret mindent megértett már. Szakratif nemcsak az ő halálával akarja bosszúját kielégíteni. Vele együtt szerencsétlenek százait pusztulásra kárhoztatta, hogy még inkább beteljék ennek a szörnyetegnek a gyűlölete!

A két brigggel kiakasztotta csákyáit s kezdtek távolodni, miután néhány vitorlát szélnek feszítettek s hosszú evezőik is munkába fogtak. A kalózok közül mindössze valami húsz maradt a korvett fedélzetén. Csónakjaik a *Szyphanta* oldalánál várták Szakratif rendelkezését, hogy vele együtt mindenki a csónakokba szálljon.

Ekkor Szkopelo és emberei újra megjelentek a fedélzeten.

- Csónakba! - szólt Szkopelo.

- Csónakba! - kiáltotta Szakratif rettenetes hangon. - Néhány perc és semmi sem marad ebből az átkozott hajóból! Á! te nem akartál szégyenletes halállal kimúlni, Henry d'Albaret! Hát legyen! A robbanás nem kíméli sem a foglyokat, sem a *Szyphanta* legénységét, sem a tisztjeit! Köszönd nekem, hogy ilyen halált szántam neked, s ilyen jó társaságban!

- Igen, köszönd meg, Henry - szólt Hadzsine -, köszönd meg! Legalább együtt pusztulunk!

- Te, meghalni, Hadzsine?... - válaszolt Szakratif. - Nem! Te élni fogsz és a rabszolgám leszel... a rabszolgám...

- Becstelen! - kiáltotta Henry d'Albaret.

A fiatal leány még szorosabban simult hozzá. Ő ennek az embernek a hatalmában!?...

- Ragadjátok meg! - rendelkezett Szakratif.

- Aztán csónakba! - tette hozzá Szkopelo - itt az ideje! Két kalóz Hadzsínére vetette magát. A hajófal nyílásához vonszolták.

- Most aztán hadd vesszenek mindnyájan a *Szyphantával* együtt!... mindnyájan!...

- Igen, mindnyájan!... s az anyád is velük!

Az öreg fogoly asszony jelent meg a fedélzeten, most már fedetlen arccal.

- Anyám!... Te itt!... - kiáltotta Szakratif.

- Igen, az anyád, Nikolasz Sztarkosz! - felelt Andronika - s a te kezed által halok meg!

- Hurcoljátok el... Hurcoljátok el! - üvöltözött Szakratif.

Néhány társa Andronikának rohant.

De ekkor ellepték a fedélzetet a *Szyphanta* életbenmaradtjai. Sikerült betörniök börtönük - a hajófenék - ajtóabláit, s berontottak a hajó eleje felől.

- Ide hozzám!... hozzám! - kiáltotta Szakratif.

A még a fedélzeten levő matrózok Szkopelo biztatására, segítségére akartak sietni, hanem a tengerészek, ki fejszével, ki törrel, megadták nekik a magukét az utolsó szálig.

Szakratif érezte, hogy vége van. De legalább vele pusztul mind, akiket gyűlölt.

- Robbanj fel hát átkozott korvett! - kiáltotta. - Robbanj fel hát!

- Felrobbanni?!... A mi *Szyphantánk!*... Soha!

Xarisz jelent meg, kezében égő kanóccal, melyet a löpőkamra egyik hordójáról tépett le. Majd Szakratifra vetette magát, s egyetlen fejszecsapással földre terítette.

Andronika felsikoltott. Mindaz a szülői érzés, ami egy anya szívében még annyi bűn után is meg tud maradni, egyszerre támadt fel benne. El akarta hárítani a fiára mért csapást.

Majd Nikolasz Sztarkosz holttestéhez ment, s mellé térdepelt, mintha búcsúszavával most, utoljára, megbocsátana neki... Aztán maga is összeesett.

Henry d'Albaret hozzá rohant.

- Ő is meghalt! - mondotta. - Isten bocsásson meg a fiúnak az anya iránti irgalomból!

Közben a csónakokban ülő kalózok közül néhányan elérték az egyik brigget. Szakratif halálának mindjárt híre ment.

Ezt meg kellett bosszulniok; a kis hajóraj ágyúi újra tüzelni kezdtek a *Szyphantára*.

Ezúttal hasztalan. Henry d'Albaret megint átvette a korvett parancsnokságát. Valami százan - ennyi maradt életben a legénységből - visszamentek az ágyúkhöz és a fedélzet karronádjaihoz s ezek győzedelmesen válaszoltak a kalózok sortüzeire.

Nemsokára az egyik brigget - ugyanazt, amelyikre Szakratif kitűzte fekete lobogóját - találat érte a vízvonalnál, s a hajó a banditák szörnyű szitkozódásai közt elmerült.

- Csak bátran, fiúk, bátran! - kiáltotta Henry d'Albaret. - Megmentjük a mi *Szyphantánkat!*

A harc tovább folyt mindkét részről; hanem a rettenthetetlen Szakratif már nem volt itt, hogy magával ragadja a kalózeit, s ezek nem merték vállalni egy újabb csáklázás kockázatát.

Csakhamar mindössze öt alkotmány maradt meg az egész kis hajórajból. A *Szyphanta* ágyúi messziről elsüllyesztették őket. S mivel elég erős szél fúj, a kalózok kihasználták és futásnak eredtek.

- Éljen Görögország! - kiáltott Henry d'Albaret, miközben a *Szyphanta* színeit felvonták a nagyárbocfőre.

- Éljen Franciaország! - válaszolt az egész legénység, egyszerre harsogva a két nevet, mely annyira összeforr a függetlenségi harcban.

Délután öt óra volt. Fáradtságukkal nem törődve, senki sem akart addig nyugovóra térni, míg használhatóvá nem tették a korvettet. Tartalékvitörlákat húztak fel, megerősítették az árboc-törzseket, pótolták a farvitorla árbocát, új tartókötelekről gondoskodtak, valamint új oldalkötélzetről, megjavították a kormányt, úgyhogy aznap este a *Szyphanta* már folytathatta útját északnyugat felé.

Andronika Sztarkosz holttestét a hajóbástya alatt helyezték el, s azzal a tisztelettel őrizték, melyet hazaszeretetének emléke parancsolt. Henry d'Albaret szülőföldjének akarta visszaadni a hőslékű asszony földi maradványait.

Nikolasz Sztarkosz hullájához lábtól ágyúgolyót kötöttek, s úgy tűnt el a Szigettenger vizeiben, melyeket a kalóz Szakratif annyi gonosztettel háborgatott.

Huszonnégy óra múlva, szeptember 7-én este hat óra tájban a *Szyphanta* előtt feltárult Egina szigete, s a hajó egy évi portyázás után, melynek során Görögország tengerein újra helyreállította a közbiztonságot, bevitorlázott a kikötőbe.

Itt az utasok egetverő hurrá-kiáltásban törtek ki. Aztán Henry d'Albaret búcsút mondott hajója tisztjeinek, a legénységnek, majd átadta Todrosz kapitánynak a korvett parancsnokságát. A hajót Hadzsine az új kormányának adományozta.

Pár nap múlva a lakosság százai, a tisztikar, a legénység és a *Szyphanta* fedélzetén hazájukba érkezett volt foglyok jelenlétében ülték meg Hadzsine Elizundo és Henry d'Albaret menyegzőjét. Másnap mindketten Franciaországba utaztak Xarisszal, aki most már végleg velük maradt. Azonban úgy gondolták, hogy mihelyt a körülmények megengedik, visszatérnek Görögországba.

Egyébként ezek az oly régóta nyugtalanságban tartott tengerek kezdtek megint elcsendesedni. Az utolsó kalózok is eltűntek, és a *Szyphanta*, Todrosz kapitány parancsnoksága alatt, nyomát sem találta soha a Szakratiffal elmerült fekete lobogónak. Most már nem lángban álló Szigettenger volt ez, csak Szigettenger, melyet, miután az utolsó lángok is kialudtak, újra átadtak kelet kereskedelmének.

Valóban, a görög királyság, hála gyermekei hősiességének, csakhamar elfoglalta helyét Európa szabad államai között. 1829. március 22-én a szultán egyezményt kötött az egyesült hatalmakkal. Szeptember 22-én a petrai csata biztosította a görögök végleges győzelmét, 1832-ben a londoni szerződés Ottó bajor hercegnek juttatta a koronát. A görög királyság alapja végleg meg volt vetve.

Henry és Hadzsine d'Albaret ekkoriban költöztek vissza ebbe az országba, igaz, szerény viszonyok közé. De mi hiányzott volna még a boldogságukhoz, amikor bennük lakozott az!

.oOo.